

**KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
STATYBOS IR ARCHITEKTŪROS FAKULTETAS**

Aušra Žilinskaitė

**KAUNO SPORTO HALĖS REKONSTRUKCIJOS GALIMYBIŲ
STUDIJA**

Baigiamasis magistro projektas

Vadovas

Doc. Gintaras Balčytis

KAUNAS, 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
STATYBOS IR ARCHITEKTŪROS FAKULTETAS
ARCHITEKTŪROS IR URBANISTIKOS KATEDRA

TVIRTINU

Katedros vedėjas
Doc. dr. Kęstutis Zaleckis

**KAUNO SPORTO HALĖS REKONSTRUKCIJOS GALIMYBIŲ
STUDIJA**

Baigiamasis magistro projektas
Architektūra (kodas 621K10001)

Vadovas

Doc. Gintaras Balčytis
2015 05 18

Recenzentas

Doc. Vytautas Baltus

Projektą atliko

Aušra Žilinskaitė
2015 05 18

KAUNAS, 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
STATYBOS IR ARCHITEKTŪROS FAKULTETAS

(Fakultetas)

Aušra Žilinskaitė

(Studento vardas, pavardė)

Architektūra, 621K10001

(Studijų programos pavadinimas, kodas)

Baigiamojo projekto „Pavadinimas“

AKADEMINIO SAŽININGUMO DEKLARACIJA

20 15 m. Gegužės 18 d.
Kaunas

Patvirtinu, kad mano **Aušros Žilinskaitės** baigiamasis projektas tema „KAUNO SPORTO HALĖS REKONSTRUKCIJOS GALIMYBIŲ STUDIJA“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS

STATYBOS IR ARCHITEKTŪROS FAKULTETAS

ARCHITEKTŪROS IR URBANISTIKOS KATEDRA

Magistro baigiamasis darbas

KAUNO SPORTO HALĖS REKONSTRUKCIJOS GALIMYBIŲ STUDIJA

Aušra Žilinskaitė

ANOTACIJA

Šiame magistro baigiamajame darbe išnagrinėtos pagrindinės Kauno sporto halės rekonstrukcijos galimybės ir suformuluotos teorinės kūrimo prielaidos, kurios pritaikytos ir patvirtinamos eksperimentiniu projektu.

Baigiamasis darbas rengiamas keturiais etapais. Pirmajame, literatūros analizės etape, apibrėžiama kultūros paveldo rekonstrukcijos sąvoka ir paveldo vertybių esminius apsaugos principus ir jų sklaidą, įvardinti Kauno sporto halės rekonstrukcijos problemas ir hipotetines jų sprendimo galimybes. Nagrinėta kultūros paveldo objektų rekonstrukcijos praktinė patirtis užsienio šalyse.

Empirinių tyrimų metu sukaupti ir papildyti duomenys kultūros paveldo rekonstrukcijos principams išreikšti ir suformuluota rekonstrukcijos teorinių prielaidų koncepcija. Suformuluota koncepcija patikrinama ir pritaikoma eksperimentiniame projekte “Studentų ir visuomenės sportinio rengimo centras”.

Paskutiniame magistro baigiamojo darbo etape analitiškai peržiūrėti ir susisteminti atlikto darbo etapai ir rezultatai, suformuluojamos bendros tiriamojo darbo išvados.

Reikšminiai žodžiai: kultūros paveldo rekonstrukcija, kultūros paveldo vertybių sklaida, kultūros paveldo rekonstrukcijos vizualiniai principai ir kryptys, Kauno sporto halės rekonstrukcijos galimybės.

KAUNAS UNIVERSITY OF TECHNOLOGY
FACULTY OF CIVIL ENGINEERING AND ARCHITECTURE
DEPARTMENT OF ARCHITECTURE AND URBAN PLANNING

Master final work

FEASIBILITY STUDY OF KAUNAS SPORTS HALL RECONSTRUCTION

Aušra Žilinskaitė

ANNOTATION

This master's work examines major Kaunas sports hall reconstruction possibilities and formulates theoretical premises of development, which further are applied and confirmed by experimental project.

The final work is developed in four stages. First stage –analysis of literature – defines the concept of heritage reconstruction, heritage values and essential principles of its' protection and dissemination, implementation issues and hypothetical possibilities of solving them. Also, practical experience of heritage reconstruction abroad is examined.

In the stage of empirical studies gathered and supplemented data, which highlights the problematics of Kaunas sports hall, is used to formulate heritage reconstruction principles, possibilities and theoretical premises for creation of heritage reconstruction conception. The formulated conception is applied and tested in experimental project – “Students' and public sports training center”.

In the final stage of master's thesis the complete work is analytically reviewed, all stages and their results are systematized, general conclusions are drawn.

Keywords: reconstruction of cultural heritage, dissemination of cultural heritage, visual principles and directions of Kaunas SportsHall reconstruction options.

TURINYS

ĮVADAS	1
1. KAUNO SPORTO HALĖS REKONSTRUKCIJOS GALIMYBIŲ TEORINIŲ IR PRAKTINIŲ KLAUSIMŲ ANALIZĖ	
1.1. Halės samprata ir halinio tipo pastatų architektūrinė istorinė raida	3
1.2. Kauno sporto halės istorija ir jos raida	5
1.3. Paveldo objektų rekonstrukcijos teoriniai klausimai ir teisinis reglamentavimas	7
1.4. Kauno sporto halės rekonstrukcijos problemos	15
1.5. Kauno sporto halės rekonstrukcijos problemų sprendimo hipotezė	18
2. KAUNO SPORTO HALĖS REKONSTRUKCIJOS GALIMYBIŲ EMPIRINIAI TYRIMAI	
2.1. Empirinių tyrimų programa	22
2.2. Kauno sporto halės rekonstrukcijos galimybių sociologinių tyrimų rezultatai	24
2.3. Antrinių šaltinių analizės rezultatai	31
2.4. Kauno sporto halės rekonstrukcijos koncepcinio modelio formavimas	42
3. KAUNO SPORTO HALĖS REKONSTRUKCIJOS EKSPERIMENTINIS PROJEKTAS	
3.1. Eksperimentinio projekto koncepcijos alternatyvos	46
3.2. Eksperimentinio projekto koncepcijos parinkimas ir pagrindimas	49
3.3. Eksperimentinio projekto teritorijos ir objekto esamos būklės analizė	50
3.4. Eksperimentinio projekto „Studentų ir visuomenės sportinio rengimo centro“ detalizavimas	52
3.5. Eksperimentinio projekto rezultatų vertinimas	59
IŠVADOS	62
SUMMARY	64
LITERATŪROS SĄRAŠAS	65
GRAFINĖS DALIES KOPIJA	71
PRIEDAI	72

ĮVADAS

Darbo aktualumas

Kauno sporto halė yra neabejotinai visų kauniečių ir Lietuvos gyventojų gerai žinomas statinys. Nors pastatyta 1939 m. funkcionalizmo principu, tačiau šiuo metu nebegali atlikti savo funkcijos kaip sporto ir masinių renginių vieta. Visai šalies sporto istorijai svarbus statinys, konkuruojamas naujų, modernių kompleksų, vis dažniau kelia abejonių dėl ateities perspektyvos išlikti kultūriškai svarbiu statiniu. Būta pasiūlymų sporto halę atiduoti Lietuvos sporto universitetui, ją nugriauti ir jos vietoje pastatyti Kauno kongresų rūmus, parduoti privačiam verslui ar steigti nacionalinį krepšinio muziejų, tačiau per pastarąjį dešimtmetį nei viena iš šių idėjų nepradėta įgyvendinti dėl neaiškaus pastato kultūrinio ir fizinio transformacijos potencialo.

Darbo tikslas

Remiantis atliktų paveldo objektų rekonstrukcijos teorinių ir empirinių tyrimų rezultatais, suformuluoti paveldo objektų rekonstrukcijos principus ir eksperimentinio projekto metu juos pritaikyti Kauno sporto halės rekonstrukcijos architektūriniame pasiūlyme.

Darbo uždaviniai

1. Apibendrinus literatūros šaltinių teorinę medžiagą ir išanalizavus praktinius paveldo rekonstrukcijos pavyzdžius, apibrėžti pagrindinius paveldo objektų rekonstrukcijos principus.
2. Parengti paveldo rekonstrukcijos hipotetinių galimybių modelį.
3. Atlikus sociologinius tyrimus nustatyti geriausias galimas paveldo rekonstrukcijos kryptis ir parengti koncepcinį modelį.
4. Remiantis suformuluotu koncepciniu modeliu ir atlikus teritorijos esamos būklės ir istorinę analizę, parinkti ir pagrįsti Kauno sporto halės teritorijos ir pastato rekonstrukcijos koncepciją.
5. Pateikti išvadas, apibendrinančias paveldo objektų ir Kauno sporto halės rekonstrukcijos principus ir poveikį.

Darbo metodai

Magistro baigiamajame darbe naudojami metodai yra literatūros analizė ir interpretavimas, analogų studija, sociologiniai tyrimai ir jų interpretavimas, antrinių šaltinių analizė, daugiakriterinė analizė bei interviu.

Darbo sudėtis ir struktūra

Baigiamasis darbas rengiamas keturiais etapais. Pirmajame, literatūros analizės etape, apibrėžiama kultūros paveldo rekonstrukcijos sąvoka ir paveldo vertybių esminiai apsaugos principai ir jų sklaida, įvardintos Kauno sporto halės rekonstrukcijos problemos ir hipotetinės jų sprendimo galimybės. Nagrinėta kultūros paveldo objektų rekonstrukcijos praktinė patirtis užsienio šalyse.

Empirinių tyrimų metu sukaupti ir papildyti duomenys kultūros paveldo rekonstrukcijos principams išreikšti ir suformuluota rekonstrukcijos teorinių prielaidų koncepcija. Suformuluota koncepcija patikrinama ir pritaikoma eksperimentiniame projekte “Studentų ir visuomenės sportinio rengimo centras”.

Paskutiniame magistro baigiamojo darbo etape analitiškai peržiūrimi ir susistemunami atlikto darbo etapai ir rezultatai, suformuluojamos bendros tiriamojo darbo išvados.

Dažniausiai darbe naudojami terminai

Kultūros paveldo objekto rekonstrukcija – pagal LR įstatymus kultūros paveldui yra taikomi tvarkybos, o ne rekonstrukcijos darbai. Šiame darbe kultūros paveldo rekonstrukcijos terminas naudojamas laisvai, įvardijant bet kokią fizinę intervenciją į kultūros paveldo objektą.

Intervencija į kultūros paveldo objektą – terminas, susijęs su rekonstrukcija, nurodantis veiksma, kuriuo siekiama fiziškai ar funkciškai įtakoti kultūros paveldo objekto ar jo vertybės esamą būvį.

1. KAUNO SPORTO HALĖS REKONSTRUKCIJOS GALIMYBIŲ TEORINIŲ IR PRAKTINIŲ KLAUSIMŲ ANALIZĖ

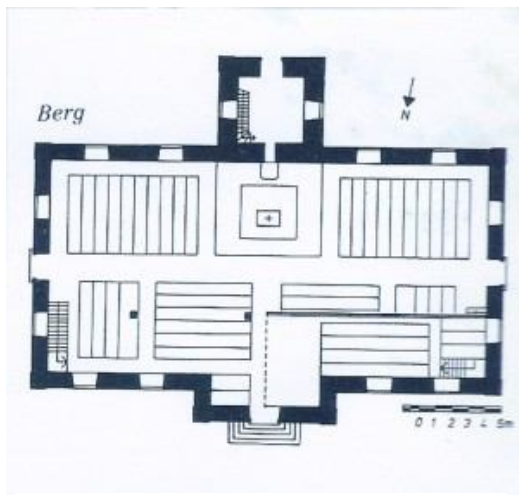
1.1. Halės samprata ir halinio tipo pastatų architektūrinė istorinė raida

1.1.1. Halinio tipo pastato apibrėžimas

Halė apibūdinama, kaip vieno aukšto visuomeninis pastatas su didele vientisa vidine erdve. Dengtu stogu halinio tipo pastatai dažniausiai naudojami kaip sporto renginių statiniai ar didelės miestų prekybvietės [17]. „Hale gali būti bet koks pastatas su didele vidine erdve viešiemis renginiams ar susirinkimams“ (DAVIES, J. 2008, 181 p.).

1.1.2. Halinio tipo pastatų istorija

Senajoje Britanijoje nuo V a. fundamentaliai halė yra reliatyviai didelė erdvė su sienomis ir stogu. Tuo laikotarpiu toks pastatas buvo lordo ir jo pavaldinių rezidencija. Lordų halės turėjo administracinį aspektą, kuris itin ryškus miesto halėse (angl. *town hall* - rotušė) ir gildijų halėse. Halės tipo pastatu gali būti ir šventykla, kaip bazilika, dabar - eklezisinis¹ pastatas, kurio priešistorėje viena iš pagrindinių funkcijų buvo lordų priėmimas.

1 pav. Salle Stengel de Lorentzen planas

Prancūziškas žodis *salle* taip pat gali nurodyti senesnę eklezinį pastatą, kaip Salle Stengel de Lorentzen (1 pav.), arba pakankamai erdvią sporto halę, skirtą žaisti rieduliui.

Ankstyvuosiuose viduramžiuose, kaip ir prieš tai geležies amžiuje, gyvenamo tipo pastatų halėse būdavo kūrenama ugnis. Tai buvo viena didelė erdvė bendruomenei ar šeimai rinktis.

Halės taip pat buvo pagrindiniai universitetų pastatai. Prinstono universitetas Amerikoje iš pradžių turėjo tik vieną pastatą – Nassau halę. Tai viduramžių Europos universitetų struktūros įtaka naujojoje žemėje. Universitetų ištakos yra kolegijos (lot. *collegium*). Kolegija apibrėžiama kaip grupė žmonių, turinčių tų pačių interesų, gyvenančių tame pačiame pastate, kurio pagrindinė erdvė yra halė, o aplink ją – miegamųjų patalpos [18].

¹Eklezinis – turima omenyje bažnytinio erdvės tipo, tačiau nepriskiriamas jokiai religijai.

Naujaisiais amžiais halėmis imtos vadinti stogu dengtos turgavietės kaip Darlingtono senoji miesto halė (2 pav.) ar Vilniaus halės turgus (3 pav.).

2 pav. Darlingtono senoji miesto halė

3 pav. Vilniaus halės turgus

1.1.3. Halinio tipo sporto ir viešųjų renginių statiniai

Sporto statinių architektūrinės raidos pradžia matoma jau graikų klasikiniame laikotarpyje (490 m. pr. m. e. – 355 m. pr. m. e.). „<...> Graikų architektus domina visuomeninės paskirties pastatai (gimnazijos, sporto mokyklos, teatrai, bibliotekos ir t. t.)” [24].

Graikų sporto statinių atsiradimą ir jų raidą tiesiogiai įtakojo Olimpinių žaidinių tradicija. “V a. pr. Kr. šioms žaidynėms buvo pastatytas stadionas, kurio arenos ilgis siekė 200 m. Tribūnos buvo natūralaus Krono kalno pietiniai šlaitai, jose sutilpdavo iki 40 000 žiūrovų. Tuometiniai Romėnų sporto statiniai buvo kitokio tipo ir formos. <...> Stadijus Romoje, pastatytas prie Palatino kalno, buvo uždara erdvė, apsupta galerijų, kurios priminė rūmų kompleksą. Žiūrovams skirti amfiteatrai vėliau turėjo didelės įtakos šiuolaikinių stadionų formai. Skirtingai nuo senovės graikų stadionų, amfiteatro arena buvo elipsės formos“ („Pastatų tipologija. Pirmoji dalis“, 2011, 177 p.).

Halinio tipo statinių formavimasis rėmėsi bendruomenės poreikiu susibūrimui. Pirma, tai būdavo stadionai sporto renginiams, vėliau imti statyti kiti bendruomenės susirinkimams skirti skirtingų funkcijų ar multifunkciniai pastatai kaip amfiteatrai, odeonai ar šventyklos. Nors halės terminas atsiranda tik viduramžių Anglijoje, tačiau funkcinis pastato formavimasis daug ilgesnis ir siekia antikos laikus.

Iki šių dienų halėmis laikomi bet kokie statiniai su didele erdve, skirti visuomeninės susibūrimams, ar tai būtų sporto, teatro, edukaciniai, rekreaciniai, ar komerciniai renginiai. Halės pavadinimas labiau skirtas apibrėžti erdvės pobūdžiui, nei konkrečiai erdvės funkcijai, išskyrus tai, kad halės erdvė yra skirta susibūrimui.

1.2. Kauno sporto halės istorija ir jos raida

1.2.1. Atsiradimo istorija

1937 m. gegužės 7 d. Rygoje vykusiame II - ojo Europos krepšinio čempionato finale, dalyvaujant Amerikos lietuvių sportininkams, Lietuvos krepšininkai iškovojo Europos čempionų vardą. Ši pergalė labai įtakoją krepšinio išpopuliarėjimą Lietuvoje. Susidomėjimas krepšiniu dar labiau sustiprėjo bene iki visuotinio masto, kai 1938 m. liepos mėn. tarptautinė krepšinio federacija (FIBA) pasiūlė 1939 m. III-iasias Europos vyrų krepšinio pirmenybes surengti Lietuvoje, Kaune. Deja, tuo metu Kaune buvo tik maža sporto salė 1934 m. pastatytuose Kūno kultūros rūmuose (dab. „Lietuvos sporto universitetas“). Šioje salėje tilpo krepšinio aikštelė, o stebėti rungtynes galėjo tik per tūkstantį žiūrovų. Europos krepšinio čempionatui reikėjo kur kas didesnio pastato [20].

1.2.2. Projektavimo ir statybų laikotarpis

Kauno sporto halės projektavimo ir statybos laikotarpis buvo labai trumpas, tačiau itin sudėtingas. Europos pirmenybių mastą atitinkančios halės projektui ir statybai buvo numatytas tik pusmetis. „Pirmą kartą Lietuvoje statomo ir techniškai gana sudėtingo to meto sąlygomis statinio statyba turėjo būti baigta per nepilną pusmetį, iš šio trumpo tokiai statybai laiko trys mėnesiai teko žiemai – nepalankiausiajam statyboms metui. Pastatas turėjo būti talpus, jo statyba neturėjo būti brangi. <...> Užduotį įgyvendinti pasiūlyta gabiam statybos inžinieriui – konstruktoriui Anatolijui Rozenbliumui, kuris per maždaug pusantro mėnesio paruošė projektą ir 1938 m. lapkričio 14d. pateikė užsakovams. Lapkričio 22 d. projektas svarstytas ir patvirtintas Vidaus reikalų ministerijos statybos ir sauskelių inspekcijos taryboje“ [20].

Kauno sporto halė projektuota funkcionalistinio tipo, todėl dinamiška architektūrine išraiška ir metafora nepasižymi. Modernizmo moto – forma seka funkciją – puikiai apibūdina Kauno sporto halės architektūrą. Halės pagrindinė erdvė savo konstrukcija primena angarą.

Sporto halės techniniai sprendimai pranoko visus iki to meto matytus statybos mastus. „Vienuolikos tūkstančių žiūrovų (3,5 tūkst. vietų - sėdimos) sporto arenos ilgis 62,8 m, plotis – 61 m, aukštis ties viduriu – 15,2 m. Techninio sprendimo pagrindas – keturios kniedytos plieno arkos, išdėstytos viena nuo kitos 13,2 m atstumu ir besiremiančios į 80 m³ gelžbetonio pamatus. Kiekviena tokia 12 tonų sverianti arka sumontuota iš 12 sekcijų. Tarp arkų stogo konstrukcijoje įrengti trikampio profilio stoglangiai – dieną halės vidus būdavo pakankamai apšviestas. Tribūnos suprojektuotos iš medinių konstrukcijų. Kai kuriuos atskirų mazgų

detaliuosius brėžinius, statikos apskaičiavimus projektuotojas atliko jau vykstant statybos darbams <...>.“

„Statybos darbai pradėti 1938 m. gruodžio 5d. 1938 m. gruodžio ir 1939 m. sausio mėnesiais buvo betonuojami pamatai, ruošiamos medžiagos. Darbininkai pamatus betonavo prie daugiau nei -20°C šalčio. Išlieti betoniniai pamatai net iki 6 m gylio žemėje buvo šildomi specialiais įrenginiais. Po to sekė sunkiausias etapas – plieninių arkų gamyba ir montavimas. Visas konstrukcijas teko gaminti kniedijimo būdu (elektrinis metalų suvirinimas tuo metu Lietuvoje dar nebuvo naudojamas). Prie 700 mm aukščio ir 10 mm storio plieno juostos darbininkai kniedijo po keturis 150×75 mm kampuočius, kurie formavo dvitėjinį skerspjuvį. Metale rankiniais elektriniais grąžtais išgręžta virš 18 000 skylių. Kiekvieną kniedę reikėjo užplakti kūjais.“

„Per vasario ir kovo mėnesius būsimo pastato vietoje iškilo keturios 60 m pločio medinės arkos, paremtos statramsčiais, savo dydžiu ir forma tiksliai atitinkančios suprojektuotas metalines. Ant tokių pastolių buvo montuojamos plieninės arkos. „Lietuvos žinios“ rašė, kad „vasario ir kovo mėnesiais „sumobilizavo“, kiek tik surado, visus Kauno ir apylinkių šaltkalvius“. Darbas nenutrūkdavo net naktimis, rangovo P. Dėdelės žmonės triūsė keliomis pamainomis. Vienu metu halę statė apie 300 žmonių. Statybų metu nebuvo nė vieno nelaimingo atsitikimo. Visos plieninės konstrukcijos sumontuotos balandžio pabaigoje. Arkoms ir ryšiams sunaudota 100 tonų plieno, ilginiams ir sienų fachverkui – 110 tonų. Už laiku ir sėkmingai atliktą darbą šaltkalvis Juozas Paškevičius apdovanotas „Prekybos, pramonės ir amatų rūmų“ įsteigtu Darbo Žvaigždės aukso medaliu“ [20] (žr. 1 priedą).

Baigiantis statybų laikotarpiui halė ėmė traukti vis daugiau visuomenės dėmesio, ypač dėl finansinių aspektų. „Mūro darbai baigti gegužės 10 d. <...> Visa statyba, įskaitant projektavimą, kainavo apie 400 tūkst. litų, dalis šios sumos – 220 tūkst. litų – gauta išleidus obligacijas, kurios turėjo būti išpirktos dalimis per trejus metus. Tuomet buvo nemažai pasipiktinusių, jog tiek pinigų skiriama šioms statyboms, tačiau halė ir šiandien tebestovi kaip gyvas nepriklausomos Lietuvos sporto liudininkas“ [20].

Pirmosios krepšininčių treniruotės prasidėjo 1939 m. gegužės 15 d. Po poros dienų apsilankęs FIBA generalinis sekretorius Viljamas Džonsas (*William Jones*) negailėjo liaupsių: „Sporto halė Kaune yra vienintelė tokia puiki Europoje. Kuberteno (*Pierre de Coubertin*) salė Paryžiuje taip pat yra puiki, bet ji daugiau pritaikyta tenisui“ [20]. Europos krepšinio čempionato atidarymo iškilmės įvyko 1939 m. gegužės 21 d. Visi Kauno sporto halės statybininkai į čempionatą gavo nemokamus bilietus ir galėjo stebėti, kaip Lietuvos vyrų krepšinio rinktinė antrą kartą iš eilės tapo Europos krepšinio čempionais. Būtent šis laikotarpis nuo 1937 m. iki 1939 m. paklojo Lietuvos krepšinio kultūros pamatus Lietuvoje.

1.2.3. Kauno sporto halė sovietmečiu ir po nepriklausomybės atgavimo

1958 m. halė uždaryta kapitaliniam remontui. 1962 m. baigta rekonstrukcija - pastatytos gelžbetoninės tribūnos, pagerinta sienų šiluminė izoliacija, apšiltintas stogas, įrengta šildymo sistema, tačiau to pasekmėje buvo panaikinti stoglangiai. Sovietmečiu halėje vyko sąjungos ir respublikos masto krepšinio, tinklinio, bokso varžybos. Nuo 1983 m. sporto halė su lengvosios atletikos ir futbolo stadionu sudaro vieningą ansamblį. 1993 m. sporto kompleksas pavadintas Stepono Dariaus ir Stasio Girėno sporto centru. 2007 m. gegužės 24 d. Kauno sporto halė įrašyta į LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą [20].

1.3. Paveldo objektų rekonstrukcijos teoriniai klausimai ir teisinis reglamentavimas

1.3.1. Paveldo ir jo vertybės sąvokos interpretavimas

Lietuvos teisinėje bazėje nekilnojamasis kultūros paveldas apibrėžiamas kaip „<...> kultūros paveldo dalis, kurią sudaro praeities kartų pastatytos, įrengtos, sukurtos ar istorinių įvykių sureikšmintos išlikusios ar neišlikusios medžiaginės kultūros vertybės, tiesiogiai susijusios su užimama ir joms naudoti reikalinga teritorija“, o kultūros paveldo vertybė – „<...> kultūros paveldo objekto ar vietovės reikšmingumą lemiančių vertingųjų savybių, visuomenei svarbių kaip jos kultūrinis turtas, visuma, neatsižvelgiant į tai, kam nuosavybės teise objektas ar vietovė priklauso“ [12].

„Statybinės veiklos objektai, per šimtmečius sukaukę statybos tradicijas bei technologijas ir įgiję dvasinės, socialinės, ekonominės, švietėjiškos vertės, architektūrinės, urbanistinės ar kitokios kultūrinės ir mokslinės reikšmės, yra universalus vizualinio bei fizinio naudojimo gėrybės (angl. *goods*). Užsienio šalyse šis statybinės veiklos produktas vadinamas statybiniu paveldu (angl. *built heritage*) ir suprantamas kaip visas statybinės veiklos palikimas, kuriuo disponuoja šiandieninė visuomenė.“ (MLINKAUSKIENĖ, A. Lietuvos regioninių parkų nekilnojamojo kultūros paveldo būklės pokyčiai ir jų vertinimo metodika. *Daktaro disertacija*. KTU Statybos ir Architektūros fakultetas, 2010 m.).

Vertingoji savybė Lietuvos teisinėje bazėje yra „<...> kultūros paveldo objekto, vietovės, jų dalies ar elemento bruožas, vertingas etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu“ [12]. Vadovaujantis šiais vertybės bruožais, kaip pagrindiniais atrankos kriterijais, yra nustatomas kultūros paveldo objekto reikšmingumas.

Kultūros paveldo samprata prasideda nuo jo vertės. Kultūros paveldas yra saugomas ateities kartoms moksliniam ir viešajam pažinimui, jo naudojimui ir viešajai pagarbai. LR įstatyminėje bazėje nekilnojamasis kultūros paveldas yra griežtai medžiaginis, nepaisant to, kad pati kultūros vertybė fiziškai nebeegzistuoja: „<...> išlikusios ar neišlikusios medžiaginės kultūros vertybės, tiesiogiai susijusios su užimama ir joms naudoti reikalinga teritorija“ [12]. Tokiu atveju verta kvestionuoti² reglamentuojamą pačios paveldo vertybės sampratą ir jos tipus, ar verta saugoti išnykusios vertybės medžiaginį kontekstą.

Anot D.Worthing ir S.Bond, saugotinos vertybės supratimas, bent jau vakaruose, o jei dar tiksliau - Šiaurės Europos kontekste, suformuotas 19 a. ir naudotinas iki šių dienų. Šis supratimas formuotas per dviejų pagrindinių to meto Jungtinės karalystės autorių – W.Morris ir J.Ruskin – darbus. Šie du autoriai, įžvelgę paveldo vertę, inspiravo paveldosaugos ir paveldotvarkos idėją, paremtą turimais išteklių, statybinio paveldo dvasine ir edukacine verte bei susirūpinimu šių pastatų medžiagiškumu, kuris įkūnija ir reprezentuoja šias savybes. Tuo pat metu jie aukštino meistriškumą, meniškumą ir laiko dvasią. Šios idėjos taip pat pabrėžė unikalumo ir medžiaginio autentiškumo svarbą. Pagal Getty Conservation Institute [1] atliktą tyrimą, Europoje labiausiai nekilnojamojo kultūros paveldu rūpinasi Jungtinė Karalystė, tuo pačiu ji yra inovatyviausia ir paveldo apsaugos srityje, efektyviausiai išsauganti ir naudojanti savo kultūros paveldą. Ji pirmoji pradėjo ne tik visuomeninių, bet ir gyvenamųjų ar kasdieninės panaudos pastatų apsaugą Europoje po Antrojo pasaulinio karo. Šiuo metu Jungtinė karalystė ne tik efektyviai saugo savo nekilnojamąjį kultūros paveldą, bet ir efektyviai jį išnaudoja kultūrinėms ir kasdieninėms reikmėms, taip skatindama jo sklaidą [5].

Įžvelgiant į šiandieninę kultūros paveldo vertybių apsaugos būklę Lietuvos Respublikoje, akivaizdu, kad ji yra atsilikusi apie pusę šimtmečio nuo Jungtinės Karalystės pavyzdžio. Šiuo metu paveldo vertybės yra tik saugomos, konservuojamos ir labai retais atvejais panaudojamos ribotai pakartotinei panaudai. Nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių sklaida yra minimali, savininkai nesuinteresuoti jo išsaugojimu dėl nepalankių ekonominių ir teisinių sąlygų, o pati paveldo vertybė suvokiama tik finansinės naudos plotmėje, kai tuo tarpu dvasinės vertybės yra nuvertinamos arba vertinamos neadekvačiai kontekstui.

1.3.2. Kultūros paveldo vertybių charakteristika ir tipologija

Kultūros paveldo vertybės sąvoka ir jai būdinga charakteristika itin diskutuotina dvidešimt pirmojo amžiaus pirmame dešimtmetyje. Per pastatąjį dešimtmetį itin intensyviai diskutuota ir iš naujo nagrinėta statybinio kultūros paveldo vertybės reikšmė kultūriniame,

²*Kvestionuoti*- laikyti abejotinu, ginčyti, kelti abejonių (*Tarptautinių žodžių žodynas, 2001, p. 422*).

socialiniame ir ekonominiame kontekste, jos fizinės išraiškos svarba, ir kaip šias savybes identifikuoti bei įvertinti.

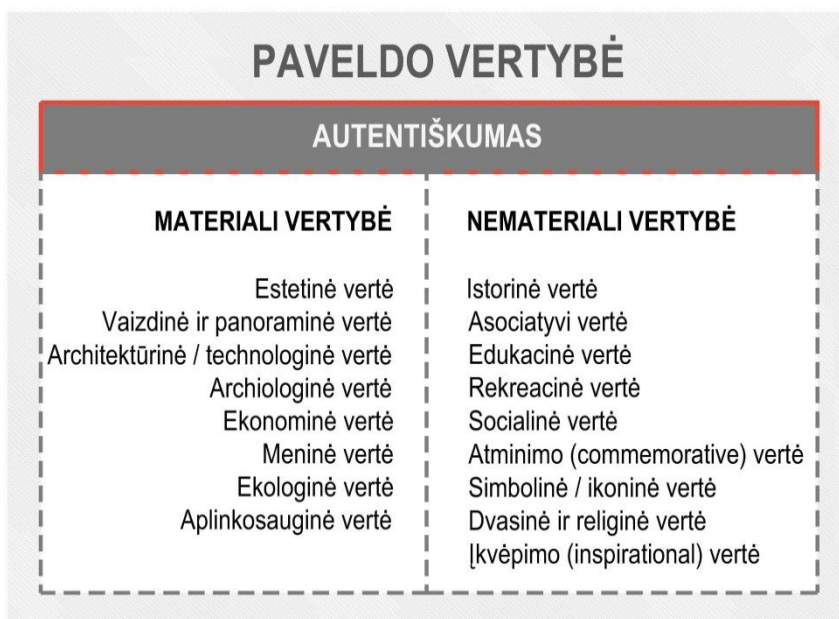
Kertinis vertybės požymis yra autentiškumas. Autentiškumo sąvokos sudedamosios dalys LR įstatymuose yra forma, panaudotos medžiagos, konstrukcijos, suplanavimas, atlikimo technologijos ir aplinka. Kultūrinio paveldo išsaugojimas visomis formomis ir visais istoriniais laikotarpiais buvo išsakinijęs tam paveldui priskiriamose vertybėse. Mūsų sugebėjimas suprasti šias vertybes iš dalies priklauso nuo to, kiek informacijos šaltinis apie šias vertybes gali būti suvokiamas kaip patikimas ir teisingas.

Norint įvertinti visus aspektus, susijusius su autentiškumu, būtina turėti žinias ir supratimą apie šiuos informacijos šaltinius, susijusius su pirminėmis bei vėliau atskleistomis kultūrinio paveldo savybėmis. „<...> Atsižvelgiant į kultūrinio palikimo prigimtį, jo kultūrinį kontekstą ir raidą, sprendimai dėl autentiškumo gali būti susiję su daugelio informacijos šaltinių vertingumu. Šie šaltiniai gali apimti tokius aspektus kaip forma ir dizainas, reikmenys ir medžiaga, panaudojimas ir funkcija, dvasia ir jausmai, bei kitus vidinius ir išorinius faktorius. Tokių šaltinių naudojimas leidžia išaiškinti nagrinėjamo kultūrinio paveldo savitus artistinius, istorinius, socialinius ir mokslinius aspektus” [11]. Kitaip tariant, svarbu suvokti vertybės istorinį kontekstą ir įžvelgti kultūros vertybe paskelbimo priežastis. Ar paveldo objektas tikrai yra kultūros vertybė, didžiąja dalimi priklauso nuo jo vertės interpretavimo istoriniame tęstinume. Autentiškumas pagal UNESCO [10, 13] šiuo atveju gali būti suvokiamas kaip žmogiškojo genijaus kūrinys, tos vietovės tradicijų tikrasis atspindys ir kultūrinės ir idėjinės vertės integralumas, perimamumas ir tęstinumas.

D.Worthing ir S.Bond (WORTHING, D; BOND, S. 2008, 62÷69 p.) išskiria net 17 nekilnojamojo kultūros paveldo vertybių tipų ir joms būdingų charakteristikų:

1. Estetinė vertė.	10. Meninė vertė.
2. Vaizdinė ir panoraminė vertė.	11. Socialinė vertė.
3. Architektūrinė / technologinė vertė.	12. Atminimo (commemorative) vertė.
4. Istorinė vertė.	13. Simbolinė / ikoninė vertė.
5. Asociatyvi vertė.	14. Dvasinė ir religinė vertė.
6. Archeologinė vertė.	15. Įkvėpimo (inspirational) vertė.
7. Ekonominė vertė.	16. Ekologinė vertė.
8. Edukacinė vertė.	17. Aplinkosauginė vertė
9. Rekreacinė vertė.	

Visi šie tipai savo ruožtu gali būti sugrupuoti į materialias ir nematerialias vertybes (4 pav.).

4 pav. Paveldo vertybių tipai pagal D.Worthing ir S.Bond.

Kultūros paveldo apsauga turėtų būti suprantama kaip sociokultūrinė veikla, apimanti daug veiklos sričių, ypač fizinės intervencijos etape. „Labai svarbu paveldo objektą vertinti jo kontekste – socialiniame, kultūriniame, ekonominiame, geografiniame ir administraciniame“ [16]. Dažnai paveldo konteksto vertė atspindi ir pačio paveldo vertę, todėl imperatyvu, vertinant kultūros paveldo vertybes, stengtis nuspėti, ar vertybė turi išliekamąją vertę savo kontekste, ar ji bus labiau vertinama kitame. Dažnai siekiant išsaugoti kultūros vertybes, jas leidžiama perkelti.

1.3.3. Hipokritika³ kultūros vertybių vertinime

Statinio vertybių skalė gali būti įvairi ir daugialypė, todėl konkuruojanti ir, atskirais atvejais, disonuojanti. Pagal Ashworth ir Tunbridge [25], disonansą pavelde sukuria paties paveldo atsiradimas per interpretaciją. Interpretacija yra fundamentaliai suasmenintas objekto suvokimas, todėl, susiduriant dviems to paties objekto skirtingoms interpretacijoms, atsiranda konfliktas – disonansas.

Kultūros vertybė gali prarasti dalį savo vertės dėl konteksto praradimo. Dažnai kultūriškai svarbūs pastatai nepajėgūs išlaikyti savo kultūros vertybės statuso dėl istoriškai susiklosčiusių esminių statinio gyvavimo sąlygų išnykimo, kaip istoriškai susiklosčiusios funkcijos strigimas dėl techninių neatitikimų dabartiniam standartui, susidarius analogiškos

³**Hipokritika** (nuo žodžio *hipokritas* [gr. *hypokritēs*]) – veidmainiškumas, šventeiviškumas, davatkiškumas. (Tarpautinių žodžių žodynas, 2001)

funkcijos statinių konkurencijai ar dėl šalies paveldo apsaugos įstatyminės bazės hipotetinio pritaikymo ir realaus pritaikymo neatitikimo ar interesų susikirtimo su visuomene.

Dažnas disonuojančio paveldo pavyzdys gali būti tam tikros buvusios politinės santvarkos architektūrinis atminimas. Nepaisant statinio tikrosios architektūrinės vertės, jis

5 pav. Sofijos soboras

6 pav. Kauno sporto halė

yra dažnai nuvertinamas dėl savo istorinio konteksto, taip linkstant į hipokritiką, vertinant paveldą ne kaip bendrą visos žmonijos kultūros istorijos atspindį, o kaip suasmenintą vienos nacijos ar kartos vertybių atspindį. Kitas kraštutinis, į kurį linkstama atsiradus kultūriniam disonansui, yra mėginimas disonansą švelninti, į kultūros paveldo vertybę įnešant dabartinei santvarkai būdingų vertybių bruožų, kaip pvz. Sofijos soborui Istanbule (5 pav.). Taip pat galima vertinti ir fenomeną, kuomet pastatas, neturintis realios materialinės - architektūrinės vertės, rezonuoja savo istorija, ir taip yra architektūriškai pervertinamas. Tai galima vadinti paveldo *rezonansu*, kaip Kauno sporto halės (6 pav.). Taip dažnai nutinka su pirmaisiais savo stiliaus ar konstrukcijos tipo statiniais, kai

yra vertinamas jų laikiškumas, tačiau ne kokybė ar tikroji kultūrinė, mokslinė bei istorinė vertė, tačiau taip pat gali būti vertinami ir kultūros paveldo objektai, sietini su svarbiais visuomenei įvykiais. Perdėtas tam tikro istorinio laikotarpio idealizavimas rezonuoja dabartyje, griaudamas naujų kultūros vertybių užuomazgų formavimąsi.

Vertinant paveldą, negali būti remiamasi tuometine vertybių skale, ir paveldas turėtų būti įvertintas visame istoriniame kontekste. Laikui bėgant, paveldo vertybė gali įgyti ne tiek materialią, kiek dvasinę vertę, ir jos fizinis aspektas gali nublankti.

1.3.4. Kultūros paveldo suvokimas ir interpretavimas visuomenės kontekste

Tapatumo jausmas turi remtis istorijos ir atminties prasme - kas ir kuo mes esame kaip kultūra - bendruomenės ar tautos yra neišdildomai suformuota mūsų istorijos supratimo, ir tai, kaip yra suprantama, pažymima ir propaguojama individuali ir kolektyvinė atmintis. Anot L.

Smith [4], paveldo supratimas priklauso ne tik nuo vietovės ir to laikmečio kultūros, tačiau ir nuo lokalaus kontingento. Skirtingų tautybių ir kartų individai paveldą interpretuoja sau priimtina ir įprastiniame kontekste, nepriklausomai nuo vyraujančių politinių tendencijų. Išryškėjus itin skirtingam paveldo interpretavimui, būtina įtraukti visuomenę į dialogą, kas yra paveldas, ir kaip jis turi būti naudojamas. Itin svarbu atpažinti konfliktą tarp kartų paveldo supratimo. Toks konfliktas pasireiškia, kai viena iš kartų, perdėtai idealizuodama praeities vertybes, praranda visuomenės kultūrinį pasitikėjimą savimi. Taip ne tik stabdomas kultūrinis progresas ir inovacijos, bet ir užkertamas kelias naujo paveldo formavimui.

Kitas jos keliamas klausimas – kaip visuomenė supranta autentiškumą? Pasak L. Smith [4], visuomenė autentiškumą suvokia ne per jo medžiagiškumą, o per emocinius potyrius. „<...> Didžioji dalis istorinių statinių yra prozaškai vertinama už jų kasdienę funkciją (kitaip tariant, už jų naudojimą.)“ (WORTHING, D; BOND, S. 2008, 12 p.). Pastatai, praradę savo panaudą ar konservuojami išsaugojimui, nesugeba atskleisti savo istorinės vertės dėl visuomenės nepastovios reikmės jais naudotis. Kaip autentiškumo pavyzdį galima pateikti Kauno centrinių paštą, kuris tiek architektūriškai, tiek funkciškai ir dvasiškai yra išsaugojęs savo prasmę ir esmę. Priešingas autentiškumo išsaugojimui pavyzdys yra žymių žmonių istorinės sodybos, paverstos memorialiniais muziejais. Tokio tipo konservuotos sodybos yra beveik neveiklios socialiniu kultūros aspektu, nes dauguma jų yra per daug nutolusios nuo pagrindinių kultūros centrų ir lankomos tik pavieniais ar atsitiktiniais atvejais. Jose dėl paveldosauginių įstatymų apribojimų panaudai dažnai niekas negyvena, ir paveldo vertybė nenaudojama degraduoja, o ilgainiui ir visiškai nuvertėja.

Daugelis užsienio autorių paveldą vertina kaip kultūrinį procesą, susijusį su kolektyvine ir individualia atmintimi. Kultūrinis identitetas yra neatsiejamas nuo visuotinės atminties, todėl paveldo vertybei praradus savo dvasinį ar istorinį aspektą ir išlaikius tik fizinį, yra rizika, kad po tam tikro laiko jo tikroji vertė bus pamiršta, ir jo materialus buvimas taps nereikšmingu ir beverčiu. Tokiu atveju susiduriama su paveldo vertybės reikšmių gausa ir neapčiuopiamumu. Paveldo dvasinis aspektas ir realios materialinės vertės neapčiuopiamumas matomas Kryžių kalne, kur daug senų kryžių kiekvienais metais yra lankytojų pakeičiami naujais dėl sudūlėjimo ir nesaugumo, tačiau pastovi kaita nemenkina vietos dvasinės ir kultūrinės reikšmės visuomenei. Panašus pavyzdys yra ir Vilniaus televizijos bokštas ar Kauno sporto halė – aktyvūs rezistencijos taškai sovietų valdžiai. Abu objektai yra ne tiek materialiai vertingi, kiek rezonuoja savo istorija, tačiau į jų išsaugojimą žiūrima visai kitaip, nei į Kryžių kalno. Šis atvejis iliustruoja prisirišimą prie materialaus kultūros paveldo vertybės aspekto ir gali būti sulygintas su stabų garbinimu, kuomet pamiršamos kertinės dvasinės, kultūrinės ar istorinės vertybės. Anot J. Wertsch [26], ne taip,

kaip istorija, kolektyvinė atmintis turi labai tamprų ryšį su dabartimi ir jos formuojama perspektyva į praeitį.

Apibendrinant, norint išsaugoti kultūrinį identitetą, reikėtų daugiau dėmesio skirti nematerialiųjų vertybių saugojimui ir skatinti jų atminimą per repeticiją, taip respektuojant praeitį net išnykus fizinei jos formai.

1.3.5. Intervencijos ir pritaikymo tipai

Intervencija paveldo saugojimo srityje nėra visuotinai apibrėžta, tačiau kontekstualiai galima suprasti kaip bet kokią fizinių veiksmą istorinėje aplinkoje, turint apibrėžtą tikslą ir numatomą rezultatą. „Išskirtinę ir visuotinę istorinės aplinkos vertę turi sukurti jos laipsniška evoliucija ir planuojama plėtra, įkūnijanti visuomenėms būdingus ekonominius ir socialinius lūkesčius, ir kad svarbiausias fizinės ir funkcinės intervencijos istorinėje aplinkoje uždavinys - kelti gyvenimo kokybę bei taip pritaikyti panaudos reikmes, kad nebūtų padaryta žala istoriškai susiklosčiusioms vertybėms“ [21].

Intervencija dažnai reikalinga, norint išlaikyti ar atkurti nuvertėjusias pastato savybes. Pastatas gali nuvertėti dėl neatsakingo jo naudojimo ar amžiaus, ergonominių neatitikimų esamiems standartams, ypač sveikatos ir saugumo, dėl pastato funkcinių galimybių stokos ar funkcijos neaktualumo. Bet kokia intervencija į pastatą yra laikoma adaptacija šiuolaikiniam standartui. J. Douglas [3] išskiria pagrindines 4 intervencijos grupes:

1. **Priežiūra** – pagrindiniai pritaikymo darbai, įskaitant išorės remontą.
2. **Stabilizacija** – stiprinimas ir konstrukcijos sutvirtinimo darbai, įskaitant užsandarinimą epoksidinės dervos siūlėmis sienų sandūrose.
3. **Konsolidacija** – vidutiniai pritaikymo ir priežiūros darbai, apsaugant nuo drėgmės ir atstatant medines konstrukcijas.
4. **Rekonstrukcija** – iš esmės rekonstruojama viena ar daugiau pastato dalių.

1.3.6. Intervencijos lygis rekonstrukcijai ir pritaikymui

Anot J. Douglas [3], intervencijos lygis yra tiesiogiai proporcingas pastato nusidėvėjimo ir pritaikomumo šiuolaikiniam standartui lygiui. Remiantis J. Douglas teorija ir LR nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatymu [9] bei statybos įstatymu [8], išskiriami trys pagrindiniai intervencijos lygiai pagal galimą pastato nuvertėjimo pavojų (7 pav.):

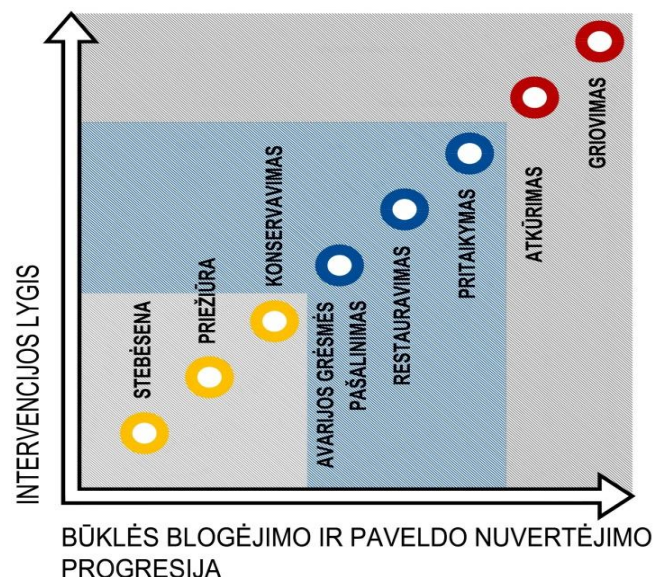
1. Minimali intervencija:

- *Stebėsena* (monitoringas) – kultūros paveldo objektų, vietovių periodinis būklės ir jos kitimo stebėjimas, fiksavimas, vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių poveikių vertinimas, apibendrinimas ir prognozavimas.
- *Priežiūra* – valdytojų nuolat vykdomi kultūros paveldo objekto vertingųjų savybių nekeičiantys darbai, kuriems nereikalingas už šio objekto apsaugą atsakingos institucijos sutikimas.
- *Konservavimas* – kultūros paveldo objekto vertingąsias savybes naikinančių ar žalojančių veiksnių poveikio sustabdymas ir autentiškumo požymių sutvirtinimas, atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus.

2. Vidutinio lygio intervencija:

- *Avarijos grėsmės pašalinimas* – prižasčių, galinčių sukelti staigią kultūros paveldo objekto griūtį ar kitokį praradimą, panaikinimas, minimaliai keičiant vertingąsias savybes, atliekant tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus.
- *Restauravimas* – visų išlikusių kultūros paveldo objekto autentiškų dalių ar elementų konservavimas, atskirų neišlikusių elementų ar dalių atkūrimas, nekilnojamosios kultūros vertybės požymių išsaugojimas, atskleidimas ir išryškėjimas, atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus.

- *Pritaikymas* – kultūros paveldo objekto ar jo sudedamųjų dalių pertvarkymas naudoti, suderinant valdytojo ir visuomenės poreikius, minimaliai keičiant vertingąsias savybes ir sudarant galimybes atkurti būklę, buvusią iki šių pakeitimų, atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus.

Pav.7. Intervencijos lygis pagal pastato būklės blogėjimo ir nuvertėjimo pavojų

3. Maksimali intervencija:

- *Atkūrimas* – neišlikusios nekilnojamosios kultūros vertybės atkūrimas išimtiniais atvejais pagal nustatytas neišlikusias vertingąsias savybes, atliekant tyrimais pagrįstus tvarkomuosius paveldosaugos, statybos ir kraštotvarkos darbus. Atkuriant išsaugomos atkuriamos vertybės išlikusios dalys ir elementai, jie

grąžinami į pirminę vietą, tiksliai pakartojamos ar naujai sukuriamos neišlikusios dalys ir elementai.

- *Griovimas* - kai kultūros paveldo objektas yra sunykęs, sunaikintas ar kitaip prarastos jo vertingosios savybės, nustačius šių praradimų priežastis ir / ar kaltininkus, ir apie tai ne mažiau kaip prieš 3 mėnesius paskelbus spaudoje, priimamas kultūros paveldo objekto skelbimo saugomu akta naikinantis ar keičiantis sprendimas. Priėmus objekto apsaugą naikinantį sprendimą, toks objektas iš Kultūros vertybių registro neišbraukiamas, ir jį galima griauti [9].

Trys dažniausiai pasitaikančios pritaikymo formos :

1. Funkcijos pakitimas.
2. Tūrio praplėtimas.
3. Ergonominis pakitimas.

1.4. Kauno sporto halės rekonstrukcijos problemos

1.4.1. Kauno sporto halės paveldo vertybių išsaugojimo problemos

Kauno sporto halei pastatyti buvo skirta labai mažai laiko, jos projektavimas truko vos mėnesį su puse, ir vienintelis sporto halės tikslas tuomet buvo adekvati erdvė Europos krepšinio čempionatui. Kauno sporto halė buvo laikoma laikinu statiniu. Ją buvo ketinta nugriauti, o toje vietoje, kur dabar yra Dariaus ir Girėno stadionas, buvo ketinta statyti naują, gerokai didesnę halę.

Kauno sporto halė šiuo metu yra vertinga ne tiek savo architektūrine išraiška, kiek istorija. Jos esminės vertingosios savybės yra nematerialios, tačiau saugomas būtent medžiaginis palikimas, o pati halės istorija pamirštama ir negerbiama.

Pagrindinė problema rekonstruojant Kauno sporto halę – galimas rekonstrukcijos galutinio rezultato nesutapimas su rekonstrukcijos siekiais, nes atkuriamieji darbai negarantuos Sporto halės technologinio progreso ir pritaikomumo dabartiniams ergonominiams ir technologiniams standartams bei jos ekonominio gerbūvio.

„Sporto halės architektūrinė vertė ir yra ta, kad viskas buvo labai gerai apskaičiuota. Sporto halė – tai statybos inžinerijos paveldas, atspindintis to meto technologijas. J.Kančienės teigimu, metalo konstrukcijos vidaus erdvėje turi būti atviros. Halės pastatas ilgainiui šiek tiek pakito, jau po 1962 m. atliktų darbų nebeliko stoglangių. Kadangi vėl ketinama rekonstruoti stogą, paveldo specialistai pageidavo, kad būtų suformuoti bent butaforiniai stogo langai, nes natūrali akinanti saulės šviesa trukdo treniruotėms bei varžyboms“ [23].

Pirmas istorikės J.Kančienės teiginys, kad sporto halė yra vertinga labai tiksliais konstrukciniais skaičiavimais, iš esmės prieštarauja teiginiui, kad tai yra architektūrinis paveldas. Šiuo atveju derėtų teisingai apibrėžti, kas yra architektūra, ir kas yra statybos inžinerija. Vienas iš architektūros apibrėžimų – tai erdvės formavimo menas ir mokslas, tuo tarpu inžinerija – techninių sprendimų taikymas architekto pasiūlytomis idėjomis. Tačiau sekantis jos teiginys šiuo atveju pats sau prieštarauja.

Kauno sporto halės keliamas disonansas jautėsi nuo pat jos atsiradimo pradžios. „Antai savaitinis kultūros, literatūros, meno žurnalas „Naujoji Romuva“ 1939 m. publikuoja tekstą, kuriame anonimas A. T. sporto halę vadina „nevykėle“ bei „bjauria“, teigdamas, kad „vargu ar rasis kas nors, galįs tvirtinti, kad ji būtų puošmena“ [22]. Jau tuomet dėl halės estetiškos vertės kilo abejonių, tačiau, bėgant laikui, jos funkcija nustelbė vizualinius trūkumus. Sovietmečiu sporto halė tapo politinių pažiūrų išraiškos vieta. Joje vykdavę sporto renginiai būdavo viena iš rezistencijos tuometiniam komunistiniam režimui formų – kiekviena Kauno Žalgirio krepšininčių pergalė būdavo Lietuvos pergalės prieš SSRS simbolis ir nacionalinės dvasios išraiška. Būtent tuo metu visuotinėje nacionalinėje sąmonėje susiformavo požiūris, kad sporto halė yra Lietuvių tautos dvasinio paveldo dalis, o tuo pačiu – ir identiteto dalis.

1962 m. baigta halės rekonstrukcija – pastatytos gelžbetoninės tribūnos, pagerinta sienų šiluminė izoliacija, uždėtas apšildintas denginys, įrengta šildymo sistema. Rekonstrukcijos metu buvo uždengti stoglangiai, kas iš esmės pakeitė halės vidaus erdvės pojūtį.

Nepaisant to, kad pastatas buvo rekonstruotas, pati jo architektūrinė vertė smuko dar labiau. Sovietmečiu perdažant ar kitaip remontuojant sporto halės fasadą, nebuvo daromi nei ardomieji, nei polichrominiai tyrimai, todėl ir paties fasado negalima laikyti originaliu. Vienintelės išlikusios autentiškos ir stabilios konstrukcijos yra pamatai, mūras ir metalinės arkos. Nė vienas iš šių elementų nėra retas to meto statyboms Europos mastu.

Atsižvelgiant į tai, kad sporto halė tarpukariu buvo vienintelis tokio tipo ir masto statinys Baltijos šalyse, jį galima laikyti monumentaliu dėl jo ambicijos, tačiau žvelgiant į ją kaip į statybinį kultūros paveldą, kyla dvejonių ne tik dėl jo materialinio išsaugojimo svarbos, bet ir dėl saugomų paveldo vertybių autentiškumo, kaip antai stogas, fasadai bei tribūnos, kurie įrengti daug vėliau ar pakeisti neatpažįstamai. Tokiu atveju derėtų nustatyti pagrindinį prioritetą – statybinio paveldo saugojimas ar šalies dvasinių vertybių ir identiteto istorijos platinimas bei išsaugojimas per sklaidos skatinimą.

1.4.2. *Kauno sporto halės rekonstravimo galimybių problemos*

Sporto halė buvo pastatyta Žaliakalnyje, tuo metu atokioje miesto vietoje, jau susiformavusioje Perkūno alėjoje, Ažuolyno teritorijoje. Vieta taip pat buvo parinkta skubotai, ir, pagal tuometinius transporto susisiekimo standartus, nebuvo numatyta erdvė stovėjimo aikštelėms. Šiuo metu automobilių parkavimo vietų neužtenka nei sporto halei, nei aplink ją esantiems kitiems objektams. Be fundamentalių infrastruktūros, sporto halė turi labai daug techninių ir net funkcinių problemų.

Paulius Motiejūnas, krepšinio klubo „Žalgiris“ generalinis direktorius: „Halė netinkama profesionaliam sportui – rūbinės mažos, nėra vėdinimo sistemos, trūksta dušų. O nieko pakeisti negalima, nes tokia pastato konstrukcija. Kiek buvo įmanoma, ji kosmetiškai paremontuota, įrengtos šiek tiek tokios VIP vietos, bet tai viskas. Halė jau natūraliai atitarnavo. Vis tik jai jau daugiau kaip 70 metų. Žinoma, Halėje gali vykti sporto renginiai, žaisti vaikai, tačiau mums ji jau netinka“ [15].

Sporto halėje taip pat iki šiol nėra pastovių rūbinių lankytojų. Be paminėtų dušų ir persirengimo kambarių, trūksta pagalbinių personalo patalpų, tualetų, kurie neatitinka reikalaujamų standartų ir skaičiaus. Pačiame pastato viduje trūksta natūralaus apšvietimo.

„<...> Stipriau palijus arba tirpstant sniegui, pro stogą pradeda varvėti vanduo. Be to, dabartinio stogo šiluminė varža labai prasta“ [23]. Tai nevienintelės halės stogo problemos. Pasak S.Dariaus ir S.Girėno sporto centro direktoriaus Vyto Snarskio, nors metalo konstrukcijos vis dar stabilios, tačiau jos nesugebėtų išlaikyti varžyboms reikalingų švieslenčių. Pati stogo konstrukcija jau deformuota, bituminė danga vietomis įtrūkusi, stogas taip pat nėra saugus gaisrų atveju, nes iš vidaus nėra nudažytas jokia antiseptine medžiaga.

Per ilgą laiką Kauno sporto halė tapo sinonimu krepšiniui, tačiau pati, kaip statinys, įsimintino veido neturi. Tai galėjo įtakoti jos atsiradimo istorija. Pirmą kartą Lietuvoje statomo ir techniškai gana sudėtingo to meto sąlygomis statinio statyba turėjo būti baigta per nepilną pusmetį, o ir pats projekto autorius konstruktorius A.Rozenbliumas ją suprojektavo per pusantro mėnesio. Laikui bėgant ir pamažu atsirandant naujoms architektūros detalėms, dingo ir jos funkcionalistinis / modernistinis užmanymas – fasadai perkrauti, tūris sudarkytas antstatu ant stogo. Halės kultūrinę prasmę ir reikšmę įkūnija joje vykusi tiek sporto, tiek politinės rezistencijos istorija. Halę sieti su krepšiniu virto įpročiu, tad jam dingus iš halės, pastato didžiąją paveldinę vertę sudaro visuotinėje sąmonėje užsifiksavę įvykiai, o ne architektūrinė forma.

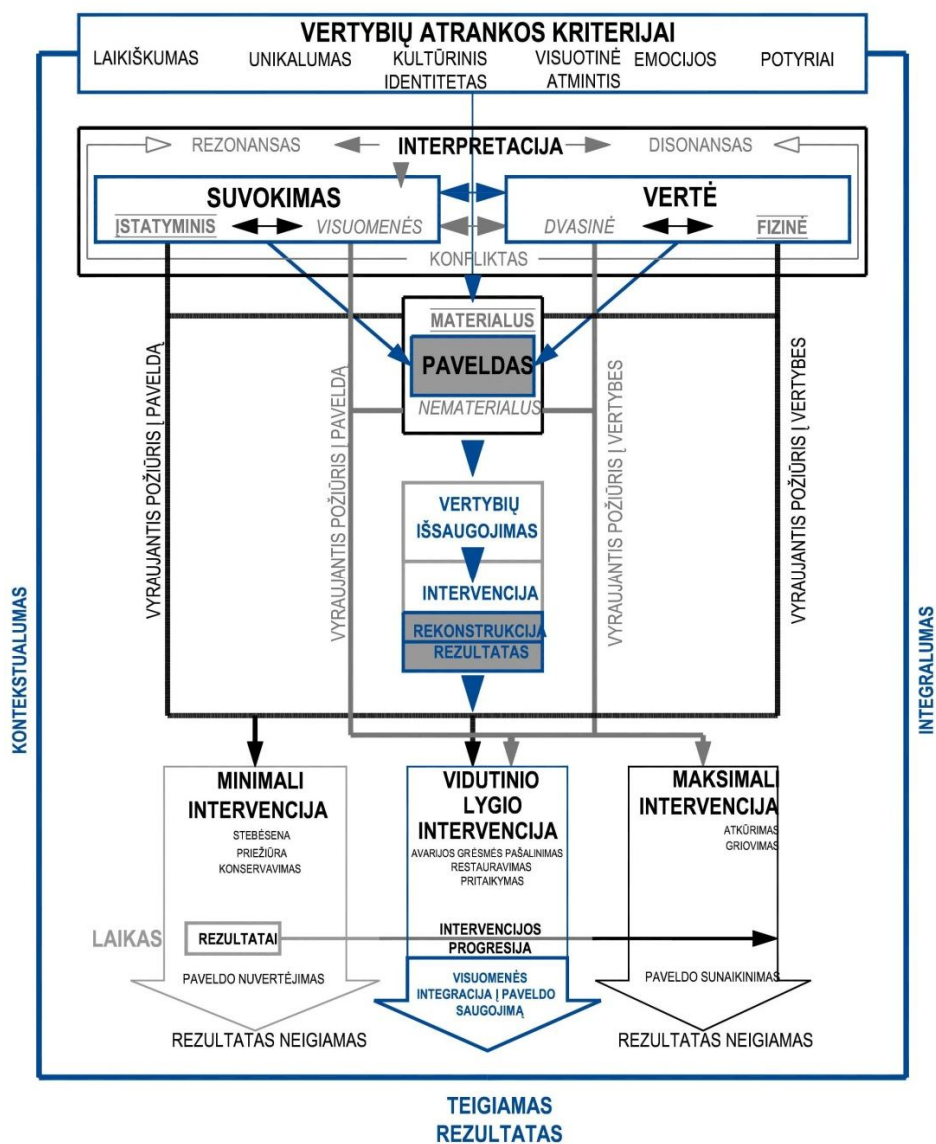
Apibendrinant, kultūros paveldo vertybę traktuojant kaip pagrindinį statinio vertę nustatantį bruožą, svarbu suvokti tos vertybės buvimo ir gyvavimo sąlygas. Kitaip tariant, Kauno sporto halės pagrindine vertybe laikant jos istoriją, tačiau jos neskleidžiant ir

nerespektuojant, o koncentruojantis į istorinės vietos materialaus palikimo išsaugojimą, palaipsniui sporto halės istorinė svarba ims blankti visuomenės kontekste. Viena iš pagrindinių kultūros paveldo gajumo sąlygų yra betarpiškas jo naudojimas ir atminimas, tačiau to neįmanoma pasiekti be inovacijų ir pokyčių.

1.5. Kauno sporto halės rekonstrukcijos problemų sprendimo hipotezė

1.5.1. Rekonstrukcijos galimybių hipotetinis modelis

Hipotetiniu modeliu (8 pav.) stengiamasi atsakyti į klausimus, keliamus esamų problemų rekonstruojant nekilnojamąjį kultūros paveldą. Remiantis išnagrinėta medžiaga, susijusia su statybinio kultūros paveldo rekonstrukcija, sklaida ir išsaugojimu, sudaromas hipotetinis modelis, kuriuo apibrėžiamos sporto halės rekonstrukcijos galimybės.

8 pav. Kauno sporto halės rekonstrukcijos galimybių hipotetinis modelis

Kultūros vertybių atrankos kriterijai – tai pagrindas apspręsti kultūros paveldo reikšmę ir svarbą visuomenei, jos kultūrai ir bendram istoriniam šalies kontekstui. Šie kriterijai, tiek materialūs, tiek dvasiniai vertybių bruožai, yra:

- laikiškumas;
- unikalumas;
- kultūrinis identitetas;
- visuotinė atmintis, emocijos, potyriai.

Jie tiesiogiai įtakoja paveldo tipą – materialų ir nematerialų.

Kultūros paveldas negali būti laikomas žmogaus kultūros ir istorijos galutiniu produktu. Paveldas iš esmės atspindi tautos savęs suvokimą – identitetą, kuris pasiekiamas per paveldo, kaip vertybės, interpretaciją. Paveldas prasideda nuo vertės. Šiuo atveju, vertė gali būti tiek dvasinė, tiek fizinė. Dvasinės vertybės – tai dažniausiai istoriniai įvykiai ar kultūrinis atminimas to, kas padėjo formuotis šalies identitetui, kai tuo tarpu fizinė vertė yra materialinė. Ji dažnai neturi emocinio prisirišimo faktoriaus visuomenėje, tačiau labai svarbi šalies paveldo saugojimo ir valdymo struktūrose. Taigi, ir vertės suvokimas yra dviejų tipų – visuomeninis ir įstatyminis, ir vertybių atrankos kriterijai labai skiriasi. Visuomenei svarbiau yra paveldo perteikiama emocija, jos atminimas, jo sukelti potyriai, tuo tarpu įstatymiškai saugoma tik materialinė paveldo pusė, pamirštant arba negerbiant jo nematerialios vertės. Toks interpretacijų kontrastas sukelia konfliktą tarp vertybių, kai paveldas yra vertinamas neteisingai arba išvis neįvertinamas. Taip pat paveldas gali būti pervertinamas tiek dvasiškai, tiek fiziškai, arba kitaip - rezonuojantis.

Skirtingų interpretacijų sukeltas konfliktas iš esmės sudvejina paveldo reikšmę į materialų ir nematerialų. Tokiu būdu dažnai kyla problema, stengiantis išsaugoti nematerialias paveldo vertybes, nes galimybės dažnai ribojamos paveldo materialaus aspekto, kuris neleidžia fiziškai išryškinti ar perteikti nematerialų paveldą.

Bet kokių paveldo vertybių išsaugojimas reikalauja intervencijos – įsikišimo į paveldo materialiąją terpę. Rekonstruojant paveldo objektą, natūraliai tikimasi teigiamų rezultatų, tačiau, jei paveldas bus rekonstruojamas jo nepritaikant šiandieniniams poreikiams, jis bus nenaudojamas ir degraduos. Todėl, prieš rekonstruojant, reikia nusistatyti siekius ir pasirinkti intervencijos variantą, kuris maksimaliai garantuos užsibrėžtų siekių išpildymą.

Intervencijos lygiai galimi trys - minimalus, vidutinis ir maksimalus. Kokio lygio intervencija taikoma rekonstruojant, dažniausiai apsprendžia vyraujantis požiūris į paveldo objektą. Įstatymiškai, paveldas saugomas kaip visuma, o ne jo vertybės, todėl dažnai taikoma minimali ir labai retai vidutinio lygio intervencija. Iš visuomenės pusės, paveldą norima ne tik

atminti ir išsaugoti, bet ir juo naudotis, todėl, atsižvelgiant į visuomenės lūkesčius, turėtų būti taikoma vidutinio lygio intervencija. Kai kuriais atvejais, kai paveldui taikoma minimali intervencija ir jis nėra pritaikomas šiuolaikiniam naudotojui, ilgainiui pastatas sunyksta ne tik technologine, materialine, bet ir dvasine prasme. Nenaudojamo paveldo kultūrinė reikšmė ilgainiui pasimiršta, ir jis nebenaudojamas ne tik dėl įstatymų suvaržymų, bet ir dėl nenoro juo naudotis ir jo vertės nesupratimo. Paveldui degraduojant fiziškai, laikui bėgant nykstant jo nematerialiajai vertei ir delsiant pastatą kokybiškai rekonstruoti, didėja jo nuvertėjimo grėsmė, ir auga intervencijos lygis. Maksimali intervencija geriausiu atveju yra pastato vertingųjų savybių atkūrimas – kopija to, kas buvo, istorinė klastotė, arba, blogiausiu atveju, pastato visiškas sunykimas, jo išbraukimas iš nekilnojamojo kultūros paveldo sąrašo ir nugriovimas. Tiek taikant maksimalią ir minimalią intervenciją, remiantis rekonstrukcijos pavyzdžių analize (žr. priedą Nr. 2), paveldas nuvertėja. Galimai geriausias rezultatas matomas taikant vidutinio lygio intervenciją. Tokiu būdu auga paveldo sklaida, jo išsaugojimu tampa suinteresuota visuomenė, galima išsaugoti daugiausiai tiek materialių, tiek nematerialių vertybių, pastatas nepraranda savo reikšmės istoriniame kontekste ir yra integrali kultūros dalis. Hipotetiškai, taikant vidutinio lygio intervenciją, rekonstruojant dažniausiai pasiekiamas teigiamas rezultatas.

SKYRIAUS APIBENDRINIMAS

Kaip kertinį funkcionalizmo teorijos principą, J. Hill išskiria tamprų ryšį tarp formos ir elgesio, kuris joje užkoduotas. Jau beveik aštuonis dešimtmečius Kauno sporto halės kodas – didelio masto sporto ir viešieji renginiai, tačiau, pastačius Kauno Žalgirio areną, sporto halė prarado savo pagrindinį užsakovą – Kauno „Žalgirį“, ir dėl šios priežasties pastaruosius dvejus metus dirba nuostolingai. Šiuo atveju pastato funkcionalizmo koncepcijos, kaip panaudos modelio, laikymasis tampa ne tik beprasmis, bet ir degraduojantis ekonominiu požiūriu.

Kultūros vertybių registre sporto halės reikšmingumo lygmuo yra nacionalinis. Tai jai suteikia tiek architektūrinio, tiek funkcinio determinizmo iliuziją, kuri iš esmės nesuderinama nei su aktyviu, nei su kūrybingu vartotoju, kuris reikalauja architektūrinio lankstumo. Architektūrinė erdvė negali būti sustingusi savo funkcijų plotmėje. Kintant kultūrai, kultūriškai svarbus pastatas turėtų evoliucionuoti kartu su ja. Anot A. Forty, architektūrinis lankstumas gali būti pasiektas dviem erdvės formavimo būdais - techninėmis priemonėmis ir erdvės pertekliumi. Techninis lankstumas pasižymi gebėjimu transformuotis, lengvumu ir dislokacijos keitimu. Sporto halė turi pakankamai erdvės pokyčiams, o techninis lankstumas

nepažeidžia paveldosauginės sąlygos išsaugoti pastato vertingąsias savybes – transformuojamas pastato erdvės perteklius, o ne pats pastatas ar tik dalis jo. Tad sporto halė nėra apribota savo kaip kultūros vertybės statuso, o atvirkščiai - turi visus reikalingus bruožus kurtis naujai patraukliai erdvei, įgalinančiai naują funkciją.

Keičiantis žmogaus kultūrinėms vertybėms, keičiasi ir jo aplinkos suvokimas. Tai įtakoja technologinis progresas ir vyraujanti kultūrinė santvarka. Dabartinė sporto halės erdvė yra suvokiama kaip pasenusi ir technologiškai nebepajėgi įgalinti kultūros poreikių kaip erdvės dinamika, medijų integracija ar elementarių komforto sąlygų, tačiau tiek erdvės nuvertėjimas, tiek technologinių inovacijų stoka yra fiziniai veiksniai, tad juos pakeitus, pasikeistų ir erdvės suvokimas.

Statinio valdytojas gali inicijuoti transformaciją, tačiau statinys kultūrinę vertę įgaus tik per kūrybingo vartotojo inicijuotus pokyčius. Toks vartotojas stokoja stipraus atsakomybės už erdvę jausmo, tačiau tuo pačiu tą erdvę užvaldo ir į ją neša savo kultūrą. Tai nebūtinai turi būti permanentinis pokytis. Kaip pavyzdys galėtų būti idėja halės patalpas dienos metu transformuoti į Kauno universitetų studentų bendro susibūrimo vietą. Anot G. Debord, sudarant tam tikrą situaciją, palaipsniui ji įgauna fizinę formą. Erdvė turi būti suvokiama kaip nuolatos kintanti pagal vartotojo poreikius.

Apibendrinant, Kauno sporto halės vertingiausia savybe galima laikyti jos kultūrinę istoriją. Ši istorija tik dalinai sietina su pačiu statiniu dėl galimybių ją pabrėžti stokos. Tokios galimybės turėtų atsirasti į pastatą introdukuojant kūrybingą vartotoją ir suteikiant jam galimybę realizuoti kultūriškai vertingame statinyje taip prisidedant prie jo istorijos ir kultūros evoliucijos.

Naujos funkcijos suteikimas ir permainos šio statinio vertės nesumažintų, o atvirkščiai – padidintų, nes kultūriškai svarbus statinys nuolatos primintų apie savo istoriją. Halės pavertimas kultūrinio dialogo vieta užtikrintų jos istorijos tęstinumą.

2. KAUNO SPORTO HALĖS REKONSTRUKCIJOS GALIMYBIŲ EMPIRINIAI TYRIMAI

2.1. Empirinių tyrimų programa

2.1.1. Tyrimų tikslas ir uždaviniai

Tyrimų tikslas – suformuluoti kultūros paveldo objektų rekonstrukcijos projektų kūrimo ir įgyvendinimo galimybių koncepcinį modelį.

Darbe iškeliami tyrimų uždaviniai:

- Sudaryti tokią tyrimų programą, kuri padėtų išsiaiškinti pagrindinius metodus ir bruožus sėkmingai kultūros paveldo objektų rekonstrukcijai įgyvendinti.
- Išsiaiškinti būdus ir priemones, kurias taikant, būtų galima rekonstruoti kultūros paveldo objektą, išryškinant jo didžiausias vertybes, bet dėl to neaukojant kultūrinio, funkcinio ir vizualinio patrauklumo dabar ir ateityje.
- Pasirinkti tyrimų metodus tyrimų programos įgyvendinimui.
- Patvirtinti, paneigti arba išplėtoti hipotetiniame modelyje suformuluotus teiginius.
- Atlikus tyrimus ir gavus rezultatus, juos išanalizuoti, susisteminti ir apibendrinti ir panaudoti koncepciniam modeliui formuluoti.
- Suformuluoti išvadas, kuriose būtų pateiktos galimybės, kaip galėtų būti kuriami ir įgyvendinami kultūros paveldo objektų rekonstrukcijos projektai.

2.1.2. Tyrimų objektas

Tyrimų objektas – kultūros paveldo objektai ar kultūriškai bei istoriškai svarbūs objektai, kurie yra bent kartą rekonstruoti ir rekonstrukcija turėjo įtakos objekto tolimesnei kultūrinei evoliucijai ar degradacijai.

Kultūriškai svarbių objektų rekonstrukcijos pavyzdžių yra labai daug todėl visa pasirinkimų aibė buvo sumažinta atliekant pirminę objektų atranką. Visi tiriami objektai turėjo bent iš dalies atitikti Kauno sporto halės esminius bruožus ar kultūrinę situaciją prieš ar po rekonstrukcijos. Visi tiriami objektai, kaip ir Kauno sporto halė, yra istoriškai ar kultūriškai reikšmingi, pasižymi erdvės gausa ar pertekliumi, yra nors kartą rekonstruoti, jų funkcija neteko prasmės ir buvo praplėsta ar pakeista, rekonstrukcijos sprendiniai turėjo tiesioginės įtakos pastato dabartinei kultūrinei ar ekonominei padėčiai.

Taigi, tyrimams atlikti teikiamas prioritetas objektams, kurių funkcija yra bent iš dalies susijusi su masiniais renginiais ar visuomeniniais susibūrimais ir kultūrine bei memorialine veikla. Tokie pastatai atspindi Kauno sporto halės pagrindinę problemą – funkcinio aktualumo praradimą. Pasitelkiant pavyzdžius, galima tikėtis rasti geriausią sprendimą šiai problemai.

2.1.3. Tyrimų darbinė hipotezė

Tyrimų darbinė hipotezė kuriama remiantis Kauno sporto halės rekonstrukcijos galimybių hipotetiniu modeliu ir suformuotais teiginiais. Atliekant antrinių šaltinių analizę ir socialines apklausas, tikimasi patvirtinti arba paneigti šiuos darbinės hipotezės teiginius:

1. Visuomenė paveldą suvokia per visuotinės atminties, jausminį ir potyrių spektrą. Visuomenė labiau vertina nematerialias paveldo vertybes.
2. Ekspertai labiau vertina paveldo materialumą, jo laikiškumą.
3. Jei objektas nėra vizualiai patrauklus, jis nebus atpažintas kaip kultūros paveldo objektas.
4. Vizualiai patrauklus ir modernus pastatas yra palankiau vertinamas, nei senas, nors ir kultūriškai ar istoriškai svarbus.
5. Visuomenei ir ekspertams priimtinausias yra vidutinis intervencijos lygis rekonstruojant.
6. Rekonstruojant kultūros paveldo objektą, geriausia niuansu atspindėti senąją architektūrą, tačiau savo medžiagiškumu ir formos šiuolaikiškumu kontrastuoti su senu.
7. Paveldo objektui esant vieninteliam tokio tipo ir funkcijos, jis bus lankomas. Atsiradus kitam tokio tipo ir funkcijos objektui gretimai, kuris bus labiau pritaikytas šiuolaikiniam standartui, senasis objektas, nepaisant jo istorinės svarbos, visuomenės akyse praras savo svarbą ir lankomumą.
8. Pastato modernumas ir pasiekiamumas yra svarbiausios pastato lankomumo sąlygos.
9. Rekonstruojant Kauno sporto halę, ją reikia funkciškai plėsti ir modernizuoti, taikant vidutinį intervencijos lygį.
10. Didžiausia sporto halės vertybė yra jos krepšinio ir „sportinės rezistencijos“ sovietmečio okupacijai istorija.

2.2. Kauno sporto halės rekonstrukcijos galimybių sociologinių tyrimų rezultatai

Atliekant sociologinius tyrimus, panaudojamas anketinės apklausos tyrimo metodas. Parengtos dviejų pobūdžių anketos, pritaikytos ekspertams ir visuomenei. Ekspertų ir visuomenės apklausos anketos tikslingai paliktos beveik identiškos, tik ekspertams užduodamas vienas atviras klausimas ir pakeičiamas kai kurių klausimų atsakymo metodas. Gauta informacija lyginama diagramomis, atskleidžiant bendrumus ir skirtumus bei atsakymų informacijos dėsningumą.

2.2.1. Respondentų imtis ir jos parinkimas

Atliekant visuomeninę apklausą, buvo siekiama pateikti apklausas kuo įvairesniam respondentų ratui, kad rezultatai atspindėtų kuo įvairesnę visuomenės visumą. Į apklausą atsakė 51 socialinių grupių atstovas. Paruošta apklausa buvo patalpinta internetinėje prieigoje, siunčiama paštu bei dalinama spausdintine forma (žr. 3 priedą).

Ekspertams pritaikyta apklausa buvo skleidžiama žmonių grupėms, kurie dirba architektūros srityje ir yra dalyvavę paveldosaugos projektuose ar dėsto pagal specialybę Lietuvos universitetų architektūros ir urbanistikos katedrose. Šio pobūdžio apklausos anketas užpildė 10 respondentų.

2.2.2. Tyrimo anketa

Pagrindinis tikslas, sudarant tyrimų anketas, buvo pateikti klausimus, kurie padėtų pagrįsti ar paneigti Kauno sporto halės rekonstrukcijos galimybių tyrimo darbinės hipotezės teiginius, ir tuo pačiu išsiaiškinti bendrą visuomenės požiūrį ir supratimą apie kultūros paveldą, jo vertybes ir darnų vystymą.

Anketoje išskiriamos dvi dalys - įvadinė ir pagrindinė. Įvadinėje dalyje respondentas supažindinamas su tyrimą organizuojančiu asmeniu, anketos tikslu ir tema. Pagrindinėje dalyje pateikiami klausimai ir iliustruota medžiaga sekančiu principu: pirmieji klausimai respondentą supažindina ir informuoja apie kultūros paveldą ir jo sampratą. Toliau klausimai formuojami, norint respondentą paskatinti reikšti savo

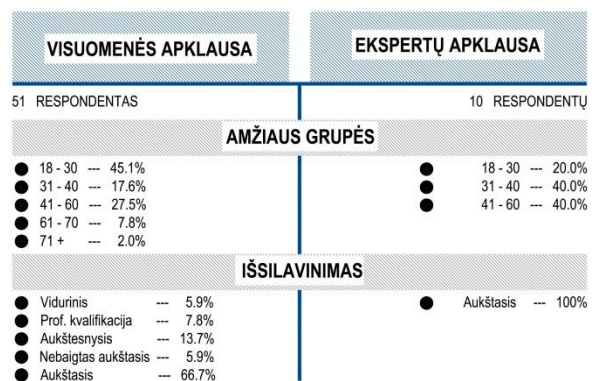
9 pav. Tyrimų anketo struktūros schema

nuomonę, atsakinėti daugiau intuityviai. Klausimai, tiesiogiai susiję su Kauno sporto halės rekonstrukcijos galimybių tyrimu, pateikiami paskutinėje dalyje dėl to, kad prieš tai atsakytais klausimais respondentas supažindinamas su daugeliu rekonstrukcijos galimybių. Tokiu būdu respondentas gali daryti informuotą sprendimą, pasirenkant atsakymus. Tyrimų anketos struktūros schema pateikiama 9 paveikslėlyje.

Tiek visuomenei, tiek ekspertams skiriamose anketose taikomas toks pats tyrimo schemas modelis. Skirtumas tarp dviejų apklausiamų grupių yra tas, kad specialistai, dirbantys architektūros srityje, gali daryti sprendimus, pagrįstus praktika. Tuo tarpu visuomeninės anketos respondentai pateiks intuityvesnius ir galimą visuomenės reakciją prognozuojančius rezultatus.

2.2.3. Sociologinių tyrimų rezultatas

Anketinė apklausa buvo platinama internetinėje prieigoje, elektroniniu paštu bei atspausdintose kopijose. Iš viso sudalyvavo 61 respondentas – 10 specialistų ir 51 visuomenės atstovas. Buvo pateiktos 15 spausdintų anketų visuomenės atstovams ir 10 specialistams. Iš jų 5 visuomeninės apklausos ir 7 ekspertinės buvo užpildytos ir gražintos. Visos likusios anketos buvo pildomos internetinėje prieigoje.

10 pav. Apibendrinta visų respondentų informacija modelis

10 pav. pateikiama apibendrinta visų respondentų informacija.

Išsiaiškinus respondentų apibendrintą informaciją, buvo pereita prie klausimų, susijusių su pagrindine darbo tema.

Klausimas „Kuris iš šių žodžių junginių, Jūsų manymu, geriausiai apibūdina kultūros paveldo vertybę?“ buvo pateiktas tiek visuomenės, tiek specialistų grupėms. Šiuo klausimu siekta sužinoti respondento kultūros paveldo sampratos suvokimą.

Daugiau visuomenės apklausos respondentų (43,8% - 28) pasirinko atsakymą, apibūdinantį paveldo vertybę, kaip turinčią tiek materialių, tiek nematerialių bruožų. Paminėtina, kad nematerialaus paveldo vertybės apibrėžimą visuomenė pasirinko tik 5 balsais mažiau (35,9% - 23). Ekspertinės anketos respondentai 9 iš 10 atvejų (75%- 9) rinkosi atsakymą, apibūdinantį paveldo vertybę, kaip turinčią tiek **materialių, tiek nematerialių bruožų**, todėl galima teigti, kad visuomenės paveldo vertybės apibrėžimas yra **daugialypis**.

Klausimas „Ar sutinkate su teiginiu, kad kultūros paveldo objektas turi būti vizualiai atpažįstamas?“ buvo pateiktas tiek visuomenės, tiek specialistų grupėms. Šiuo klausimu

siekta sužinoti, ar respondentams yra svarbu gebėti vizualiai atskirti paveldo vertybes. Išnagrinėjus pateiktus respondentų atsakymus bei remiantis jų panašumais ir skirtumais, galima teigti, jog kultūros paveldo objektas tiek ekspertų (50% - 5), tiek visuomenės (82,4% - 42) nuomone **turėtų būti vizualiai atpažįstamas.**

Penktuoju klausimu „*Jūsų manymu, kuris iš pavaizduotų pastatų nėra kultūros paveldo objektas?*“ siekiama patvirtinti arba paneigti trečią darbinę hipotezę, kuri teigia, kad objektas bus atpažįstamas kaip kultūros paveldas, jei jis yra vizualiai patrauklus. Klausime pateikiami trys paveikslėliai su kultūriškai svarbiais objektais, tačiau deliberatyviai vienas iš jų nėra kultūros paveldo objektas. Pirmame ir trečiame paveikslelyje matomi Kauno sporto halė ir Vilniaus sporto rūmai yra kultūros paveldo objektai, tuo tarpu antrame paveikslelyje rodomi Klaipėdos „Žvejų“ rūmai – ne. Abi respondentų grupės pasirinko teisingą atsakymą, nurodydamos Klaipėdos „Žvejų“ rūmus kaip ne kultūros paveldo objektą, tačiau ekspertai teisingai atsakė 9 iš 10 atvejų (90% - 9), kai tuo tarpu visuomeninės apklausos dalyviai teisingą atsakymą rinkosi 37,3% - 19, o Kauno sporto halę, kaip ne kultūros paveldo objektą, rinkosi 27,5% - 14 respondentų. Atsižvelgiant į tai, kad anketos įžanginėje dalyje visi apklausos dalyviai buvo supažindinti su tyrimo objektu, galima daryti prielaidą, kad bent dalis respondentų galėjo pasirinkti „politiškai korektišką“ atsakymą, o ne intuityvų.

Šeštajame klausime visuomeninės anketos dalyvių buvo prašoma pažymėti visus jiems patikusius sporto ir masinių renginių funkcijos pastatus, o ekspertų - juos reitinguoti. Šiuo klausimu tikėtasi sužinoti, kiek pastato vizualinis patrauklumas ir modernumas turi įtakos respondentų pasirinkimui. Iš abiejų respondentų grupių atsakymų buvo išskirta po tris daugiausiai balsų surinkusius variantus. Išskirti variantai:

- Kauno „Žalgirio“ arena, Šiaulių arena, Vilniaus sporto rūmai - visuomeninės anketos respondentų pasirinkimai.
- Kauno „Žalgirio“ arena, Šiaulių arena, „Sportima“ arena - specialistų anketos respondentų pasirinkimai.

Abiem atvejais palankiausiai vertinti modernūs pastatai, o Vilniaus sporto rūmų ir „Sportima“ arenos reitingas rodo, kad taip pat svarbus yra pastatų vizualinis ir architektūrinis išskirtinumas ir estetika. Tai patvirtina hipotezę, kad vizualiai patrauklus ir modernus pastatas yra palankiau vertinamas, nei senas, nors ir kultūriškai ar istoriškai svarbus.

Septintas klausimas buvo užduodamas abiem respondentų grupėms. Buvo prašoma pasirinkti geriausią intervencijos metodą rekonstruojant kultūros paveldo objektą. Kiekvienas galimas variantas nurodė skirtingą intervencijos lygį – nuo mažiausio (pastatas paliekamas autentiškas) iki aukščiausio (pastatas nugriaunamas). Abi respondentų grupės dažniausiai rinkosi variantą „*Jis turėtų būti pritaikytas šiuolaikiniam vartotojui, vizualiai kisti tiek, kiek to*

reikalauja funkcija, tačiau išlaikyti savo laikmečio architektūrinės vertybes“. Ekspertinės anketos respondentai šį variantą rinkosi 72,7% - 8. Visuomeninės anketos respondentai šį variantą rinkosi 55,3% – 42.

Verta paminėti, kad variantas, siūlantis nugriauti kultūros paveldo objektą, jam kultūriškai disonuojant ir praradus aktualumą bei ekonominį ar kultūrinį veiksnumą, visuomeninės anketos respondentų pasirinktas 30,3% - 23. Tai galėjo įtakoti visuomenės požiūris į kultūros paveldą kaip kultūrinį procesą – keičiantis kultūrai ir tradicijoms, keičiasi ir požiūris į aplinką ir jos vertybes.

Aštuntasis klausimas „*Kaip, Jūsų nuomone, turėtų būti projektuojamas pastatas šalia kultūros paveldo objekto?*“ taip pat užduodamas abiemis respondentų grupėms. Juo tikimasi išsiaiškinti, kokia senos ir naujos architektūros dermės implementacija yra priimtinausia. Apibendrinant, tiek visuomenės (58,1% - 36), tiek ekspertų (41,2% – 7) nuomone, projektuojant pastatą šalia kultūros paveldo objekto, jis turi atspindėti savo laikmetį, tačiau nekontrastuoti su senu. Pažymėtina, kad tiek ekspertų, tiek visuomenės nuomone, **reikia atsižvelgti į istorinį kontekstą, tačiau pastatas neabejotinai turi atspindėti savo laikmetį.**

Klausimu „*Kas, Jūsų nuomone, rekonstruojant kultūros paveldo objektą jį darytų patrauklesniu visuomenei?*“ stengiamasi išsiaiškinti lankytojų traukos faktorių bendrąją tendenciją ir nusistatyti gaires Kauno sporto halės rekonstrukcijos eksperimentiniam projektui.

Iš abiejų respondentų grupių atsakymų buvo išrinkta po tris dažniausiai žymimus variantus, rezultatai palyginti ir išvedama bendra tendencija. Ekspertų ir visuomenės nuomone, kultūros paveldo objektui tapti patrauklesniu visuomenei svarbiausia yra:

- Vizualinis estetiškumas
- Architektūrinis išskirtinumas
- Prieinamos viešosios erdvės

Dešimtajame klausime abiejų grupių respondentų buvo prašoma įvertinti senos ir naujos architektūros darnos pavyzdžius. Visuomenės buvo prašoma pažymėti visus jiems labiausiai patikusius pavyzdžius, o ekspertų - juos įvertinti balais.

Visi pateikti pavyzdžiai atspindi tam tikrą rekonstrukcijos būdą:

- 1 ir 2 – architektūra pagrįsta formos niuansu, tačiau atspindinti savo laikmetį medžiagiškumu.
- 3 ir 4 – kontrastas tarp seno ir naujo tiek forma, tiek medžiagiškumu.
- 5 ir 6 – absoliučiai niuansinė architektūra, savo laikmetį atspindinti labai subtiliai per architektūrinės detales ir jautriai priderintas modernias medžiagas.
- 7 ir 8 – architektūra imituojanti tam tikrą laikotarpį ar stilių.

Atrinkti trys daugiausiai balsų surinkę pavyzdžiai iš abiejų pogrupių. Daugiausiai balsų visuomeninėje anketoje surinko 1, 4 ir 6 pavyzdžiai; tuo tarpu ekspertinėje - 3, 6 ir 8. Ekspertų vertinimu, vienas iš išskirtų pavyzdžių savo architektūra imituoja tam tikrą laikotarpį ir stilių, kai tuo tarpu visuomeninės anketos respondentai labiau linkę į kontrastuojančius pavyzdžius.

Vienuoliktuoju klausimu „Išskirkite kultūros paveldo vertybės požymius“ siekiama išsiaiškinti, kokie kultūros paveldo vertybės bruožai yra labiausiai vertinami iš visuomenės ir ekspertų pusės. Visuomenė labiausiai vertina unikalumą (26.2% - 45), visuotinę atmintį (23.8% - 41) ir keliamas emocijas (20.6% - 36). Ekspertams taip pat svarbūs unikalumas (26.5% - 9) ir visuotinė atmintis (20,6%), tačiau kaip svarbesnį iškelia kultūrinį identitetą (26.5% - 9). Ekspertų ir visuomenės nuomonės sutampa dviejuose punktuose – unikalume ir visuotinėje atmintyje.

Klausimu „Kuris iš pastatų labiausiai sietinas su Lietuvos krepšinio ir „Žalgirio“ krepšinio komandos istorija?“ siekiama išsiaiškinti, ar Kauno sporto halė vis dar istoriškai atmintina kaip „Žalgirio“ krepšinio komandos ir Lietuvos krepšinio istorijos lopšys. Tiek ekspertų (90% - 9), tiek visuomenės (85.7% - 48) nuomone atsakymas yra teigiamas.

Tryliktasis klausimas „Jūsų nuomone, ar Kauno sporto halė verta kultūros paveldo paminklo statuso?“ skirtas išsiaiškinti, ar Kauno sporto halės statusas nesukelia kultūrinio disonanso. 100% ekspertinės apklausos respondentų sutinka su dabartiniu sporto halės statusu, tačiau, žvelgiant į visuomenės apklausos rezultatus, matyti absoliutus nuomonių išsiskyrimas. Tokiu būdu galima teigti, kad **Kauno sporto halės statusas kelia kultūrinį disonansą**. Tai galima interpretuoti kaip visuomenės poreikį paveldą identifikuoti vizualiai. Jei tai neįmanoma, atsiranda konfliktas tarp dvasinės ir materialinės vertybių sąsajos.

Klausime „Vykstant dviems analogiškiems renginiams Kaune, į kurį eitumėte?“, 68.6% visuomeninės apklausos respondentų ir 70% ekspertinės apklausos respondentų pasirinko variantą „*Tą, kuris vyksta „Žalgirio“ arenoje*“. Tokiu būdu įrodyta, kad sporto halės funkcija neteko savo aktualumo.

Penkioliktu, šešioliktu ir septynioliktu klausimais stengiamasi ištirti, kokie veiksniai labiausiai veikia respondento pasirinkimą, renkantis renginio vietą: renginio vietos pasiekiamumas, pastato, kuriame vyks renginys, modernumas ar renginio vietos kultūrinė ir istorinė svarba. Visuomeninės anketos rezultatų atveju, pastato pasiekiamumas įvertintas 4.1 iš 5 balų, pastato modernumas – 4.02 iš 5 balų, renginio vietos kultūrinė ir istorinė svarba – 1.92 iš 5 balų, tačiau, ekspertinės apklausos atveju, vietos pasiekiamumas buvo įvertintas 3.8 iš 5, pastato modernumas 2.1 iš 5, o kultūrinė ir istorinė svarba 3.3 iš 5. Šių klausimų

atskleisti rezultatai patvirtina, kad kultūrinis disonansas atsiranda tarp vertybių komunikacijos spragų tarp ekspertų ir visuomenės.

„*Kaip manote, kokią funkciją turėtų atlikti Kauno sporto halė?*“ ekspertinės anketos respondentų nuomone, Kauno sporto halė turėtų būti pritaikyta Kauno universitetų studentų sporto reikmėms (41.7% - 5), bet visuomeninės apklausos respondentų nuomone, Kauno sporto halė turėtų plėstis į multifunkcinį kompleksą, tačiau išlikti sporto ir kultūros renginių vieta (41.3% - 43).

Pagal atsakymų į klausimą „*Kokia, Jūsų nuomone, yra didžiausia Kauno sporto halės vertybė?*“ rezultatus, ekspertai yra labiau linkę vertinti Kauno sporto halės funkcionalistinio stiliaus architektūrą (41.7% - 8). Visuomeninės apklausos respondentai kaip didžiausią Kauno sporto halės vertybę išskyrė jos krepšinio ir „sportinės rezistencijos“ sovietmečio okupacijai istoriją (62.3% - 43). Tai galima interpretuoti kaip paveldo plėtros spragą, kuomet materialios vertybės nėra tinkamai išryškintos.

Paskutinis klausimas bendrai tiek visuomenei, tiek ekspertams, skirtas išsiaiškinti, ar rekonstravus Kauno sporto halę, ji pritrauks daugiau lankytojų. 40% ekspertų ir 51% visuomeninės apklausos respondentų negalėjo atsakyti, ar halėje lankytusi dažniau, tuo tarpu 40% ekspertų ir 47,1% visuomeninės anketos respondentų jog taip, joje lankytusi dažniau. Rezultatai rodo, kad, nepriklausomai nuo halės modernizacijos, lankytojų srautas didės minimaliai arba nekis.

21. Keliais žodžiais nupasakokite savo Kauno sporto halės viziją, pateikite pasiūlymus, komentarus ir pastebėjimus. (pasirenkamas klausimas)	
☐	Manau, kad fasado apdaila yra bevertė. Siūlau ją modernizuoti į kompleksinę stiklo, metalo, medžio ar kt. Akcentu turi tapti laikančios metalo konstrukcijos. Visa kita siūlyčiau modernizuoti panaudojant prabangias medžiagas ir visiškai pakeisti funkciją t.y. ne sporto renginams pritaikytą erdvę.
☐	Jaunimo sporto rengimo ir sporto renginių centras.
☐	Moderni istorijos išraiška.
☐	Puiki funkcija - studentų sporto centras

11 pav. Dvidešimt pirmojo klausimo atsakymai

Dvidešimt pirmuoju klausimu, skirtu tik ekspertams, prašoma keliais žodžiais nupasakoti Kauno sporto halės viziją, pasiūlymus, komentarus ir pastebėjimus. Komentarai pateikiami 11 pav.

2.2.4. Sociologinės anketos tyrimų rezultatų apibendrinimas

Sociologinio tyrimo metu atlikta analizė atskleidė bendrą visuomenės požiūrį ir supratimą apie kultūros paveldą, jo vertybes ir tolimesnį vystymą, patvirtino ar paneigė 10 darbinės hipotezės teiginių ir nustatė tolimesnes gaires Kauno sporto halės rekonstrukcijos eksperimentiniam projektui. Paminėtina, kad viso sociologinio tyrimo metu palikti komentarai ir žodžiu išdėstyti savo nuomonę buvo labiau linkę visuomeninės apklausos respondentai.

Iš 10 darbinės hipotezės teiginių patvirtinti šie:

- Vizualiai patrauklus ir modernus pastatas yra palankiau vertinamas, nei senas, nors ir kultūriškai ar istoriškai svarbus.
- Visuomenei ir ekspertams priimtinausias yra vidutinis intervencijos lygis rekonstruojant.
- Paveldo objektui esant vieninteliam tokio tipo ir funkcijos, jis bus lankomas. Atsiradus kitam tokio tipo ir funkcijos objektui gretimai, kuris bus labiau pritaikytas šiuolaikiniam standartui, senasis objektas, nepaisant jo istorinės svarbos, visuomenės akyse praras savo svarbą ir lankomumą.

Iš 10 darbinės hipotezės teiginių dalinai patvirtinti šie:

- Rekonstruojant kultūros paveldo objektą geriausia niuansu atspindėti senąją architektūrą, tačiau savo medžiagiškumu ir formos šiuolaikiškumu kontrastuoti su senu.
- Pastato modernumas ir pasiekiamumas yra svarbiausios pastato lankomumo sąlygos.
- Rekonstruojant Kauno sporto halę, ją reikia funkciškai plėsti ir modernizuoti, taikant vidutinį intervencijos lygį.
- Didžiausia sporto halės vertybė yra jos krepšinio ir „sportinės rezistencijos“ sovietmečio okupacijai istorija.

Absoliučiai visais atvejais hipotetiniai teiginiai buvo patvirtinti visuomeninės apklausos rezultatais, tačiau paneigti ekspertinės apklausos rezultatais. Turint omenyje respondentų imties santykį abiejuose grupėse, galima teigti, kad hipotezės yra patvirtintos, nes, susumavus abiejų grupių rezultatus, yra gaunamas rezultatas, palankus hipotetinių teiginių patvirtinimui. Todėl, atsižvelgiant į tai, kad natūraliai visuomenėje ekspertų skaičius nėra didelis, o kultūros paveldas yra saugomas visuotiniam kultūros pažinimui ir ateities kartoms, rezultatai gauti iš visuomeninės apklausos turėtų būti vertinami kaip bendra tendencija, atspindinti visuomenės požiūrį.

Iš 10 darbinės hipotezės teiginių paneigti šie:

- Visuomenė paveldą suvokia per visuotinės atminties, jausminį ir potyrių spektrą. Visuomenė labiau vertina nematerialias paveldo vertybes.
- Ekspertai labiau vertina paveldo materialumą, jo laikiškumą.
- Jei objektas nėra vizualiai patrauklus, jis nebus atpažintas kaip kultūros paveldo objektas.

Visiems trims hipotetiniams teiginiais įrodyti arba paneigti trūko rezultatų konkretumo ir aiškiai išsakytos visuomeninės ir ekspertinės nuomonės, todėl visi hipotetiniai teiginiai laikomi paneigtais.

Apibendrinant, sociologinis tyrimas buvo sėkmingas, atsakyta į visus iškeltus klausimus ir duotas pagrindas apsibrėžti tolimesnius mokslinio tiriamojo darbo veiksmus. Anketinių apklausų rezultatai bus naudojami eksperimentinio projekto vystymui ir sprendinių pagrindimui.

2.3. Antrinių šaltinių analizės rezultatai

Antrinių šaltinių analizės objektų atrankai taikoma trijų pakopų atranka. Pirmąją atrankos pakopą atrenkami objektai, turintys bruožus:

1. Pastato istorinė ar kultūrinė reikšmė.
2. Erdvės perteklius.
3. Rekonstrukcijos istorija.
4. Funkcija ir jos kaita.
5. Architektūriniai rekonstrukciniai sprendimai.
6. Ryškus rekonstrukcijos poveikis.

Antrąją antrankos pakopą visi objektai yra vertinami pagal šiuos kriterijus ir jų bruožus (žr. 4 priedą):

1. Funkcijos kaita:

- Keitėsi (K)
- Nesikeitė (N)
- Plėtėsi (P)

2. Dabartinė funkcija:

- Visuomeninė (V)
- Komercinė (K)
- Gamybinis (P)
- Gyvenamoji (G)
- Istorinė memorialinė (I)
- Multifunkcija (M)

3. Rekonstruojant intervencijos lygis:

- Minimalus (MIN)
- Vidutinis (VID)

- Maksimalus (MAX)

4. Rekonstrukcijos stilius:

- Kontrastuojantis su niunso bruožais (KN)
- Niuansinis (N)
- Kontrastinis (K)
- Imitacija (I)
- Konservacija (KON)

5. Išsaugomos vertybės

- Architektūrinės (A)
- Konstrukcinės (K)
- Istorinės (I)
- Kultūrinės (KL)

Trečiaja atrankos pakopa, pirmais dviem etapais atrinkti ir įvertinti 25 objektai buvo pateikti 17 architektūros ekspertų įvertinti balais nuo 1 iki 10 (1 - labai prastai, 10 – labai gerai). Jų buvo prašoma įvertinti senos ir naujos architektūros darną (žr. 5, 6, 7 priedus). Susumavus gautus rezultatus, išskirti geriausiai ir blogiausiai įvertinti pavyzdžiai (geri architektūros pavyzdžiai – 7 ir daugiau, blogi architektūros pavyzdžiai – žemiau 4,5). Visi gerai įvertinti architektūros pavyzdžiai toliau nagrinėjami videoekologijos metodu, norint nustatyti, kokie aplinkos bruožai yra būdingi visiems objektams ir užduodant prioritetus videoekologiškos aplinkos kūrimui eksperimentiniame projekte .

2.3.1. Geriausiai įvertintų architektūros objektų videoekologinė analizė

Analizuojant atrinktus objektus videoekologinei analizei, prioritetas skiriamas komfortiškos aplinkos bruožų nustatymui ir išskyrimui. Videoekologija, kaip vizualinis aplinkos vertinimo metodas, yra gana naujas. Mokslininkų įrodyta, kad vienas svarbiausių mūsų aplinkos suvokimo sensorių – akys – elgiasi būtent taip, kaip tai diktuoja mūsų regima aplinka, o pats žmogus į tai reaguoja ne tik psichologiškai, bet ir fiziškai [19]. Videoekologijos poreikis itin išaugo per pastaruosius 70 metų, urbanizacijos lygiui perkopus visus prieš tai matytus mastus, ir žmogui praktiškai atsiskyrus nuo jam biologiškai priimtinos vizualinės aplinkos bei persikėlus į dirbtinai sukurtą aplinką. Problema tapo itin aktuali modernizmo architektūros laikotarpiu - tapo itin utilitarizuota, vizualiai nuskurdinta ir supaprastintų formų. Gana anksti pastebėtas neigiamas tokios vizualinės aplinkos poveikis psichologijai – psichiatrinių sutrikimų gausa: panikos priepuoliai būtent vizualiai neekologiškoje aplinkoje, depresija, savižudybių gausa itin urbanizuotose teritorijose ir agresijos proveržiai.

Vizualiai komfortiškai aplinkai yra būdinga:

- Elementų įvairovė
- Įvairaus storio kreivos linijos
- Smailūs kampai (ypač viršutinėje vizualinio lauko juostoje)
- Įvairi spalvinė gama
- Besikaitaliojantis elementų susikaupimas arba praretėjimas ir daug planų.

Tyrimo eigoje išskirtos konkrečios, dažniausiai besikartojančios architektūros detalės ir bruožai, naudojami kuriant senos ir naujos architektūros darną, analizuojamas pastato eksterjeras ir interjeras.

„Lantern“ paviljonas, Oslas, Norvegija – 8.1 balai

11 pav. Lantern pavilion eksterjeras

12 pav. Lantern pavilion interjeras

Bendra informacija

Projekto autoriai - AWP/Atelier Oslo – šį projektą įgyvendino 2006-2010 metais. Šis projektas buvo viena iš architektūrinių instaliacijų „Oslas – Europos kultūros sostinė 2008“. Pagrindinė projekto idėja – sukurti objektą istorinėje senamiesčio aplinkoje, kuris atspindėtų medinės norvegų architektūros bruožus, būtų visuomenės traukos centru, pritaikomas daugybei funkcijų bei derantis prie savo istorinės aplinkos. Buvo nuspręsta, kad statinio forma neotradiciškai atspindės senąją to kvartalo architektūrą, o medinės konstrukcijos, atskleidžiančios norvegų statybos tradicijas, bus uždengtos stiklu. Paviljonas naktį apšviečiamas, taip sudarydamas šviestuvo (angl. *Lantern*) efektą.

Videoekologinė analizė

Aplinkoje matoma didelė elementų įvairovė, ypač turint omenyje, kad visa sudėtinga statinio konstrukcija yra matoma. Antrajame vaizdo plane matomi panašios formos, bet skirtingų mastelių, proporcijų ir spalvų objektai. Paviljono konstrukcijai būdingos įvairaus storio kreivos linijos. Pats statinys nėra spalviškai įvairus, tačiau tai kompensuojama stiklo konstrukcija, kuri atspindi aplinką.

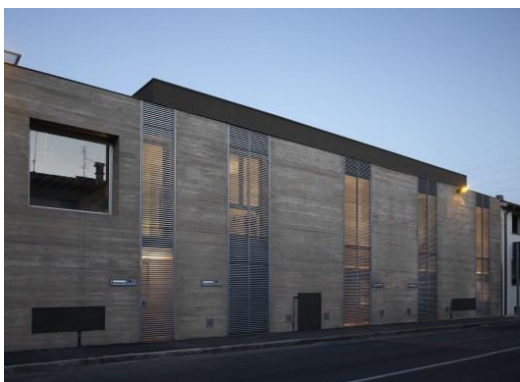
Viršutinėje vizualinio lauko juostoje matomas formos nusmailėjimas – kraigas.

Dominuojančios architektūrinės detalės eksterjere ir interjere:

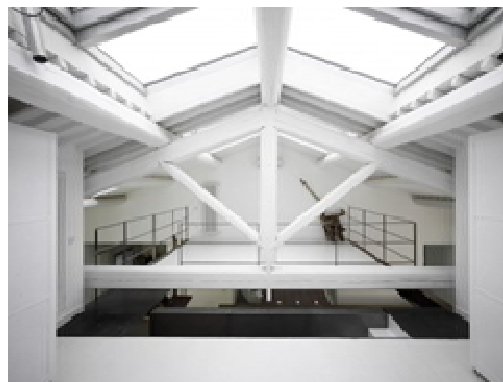
- Statinio konstrukcijos matomumas ir sudėtingumas.
- Pastato konstrukcija ir forma pabrėžiama per natūralų ir dirbtinį apšvietimą.
- Architektūrinis „eterialumas“.
- Struktūriškai kontrastuojančios medžiagos – medis ir stiklas.
- Formos niuansai su istorine aplinka.
- Architektūrinis ir idėjinis išskirtinumas.

- Šešėlių žaismas
- Ažūrinis įspūdis

Prato loftai, Pratas, Italija – 7.4 balai

13 pav. Prato loftų eksterjeras

14 pav. Prato loftų interjeras

Bendra informacija

Projekto autoriai – MDU Architetti – šį projektą įgyvendino 2008 metais. Projekto pagrindinis uždavinys buvo paversti XX a. antros pusės laikotarpio sandėlį į gyvenamas patalpas. Projekto filosofija – metamorfozė vietoj pakeitimo. Konceptuali projekto idėja remiasi XIII a. Prato miesto gynybinių sienų metafora – grubus išorinis kiautas slepia kasdienybę, kuri matoma tik protarpiais, per plyšius sienose ir angas. Išorės apdailai naudojama natūralaus seno medžio apdaila, skaidrus bei tamsintas stiklas, metaliniai tinkleliai bei tamsus metalas.

Viduje matoma metamorfozė – grubaus sandėlio virsmas šviesia, jaukia, gyvenimui skirta saugia erdve. Pastate itin akcentuojamas šviesos ir natūralių spalvų žaismas. Kadangi pati statinio forma yra gana grubi, šviesos tarpais kuriamas „ištirpimo“ erdvėje efektas.

Videoekologinė analizė

Videoekologiškai komfortiškos aplinkos požymiai eksterjere šiuo atveju yra gana menki – pastatas yra labai statiškos formos, viršutinė vizualinio lauko juosta užbaigiama tiesia linija, mažai planų perspektyvoje, visa kompozicija susideda iš tiesių, tarpusavyje nekontrastuojančių linijų. Tačiau interjere matoma plonų, kreivų linijų bei jų mastelių kontrastų gausa, o viršutinė vizualinio lauko juosta baigiasi smailėjančiu kampu, toje juostoje taip pat gausu detalių. Nors tiek išorėje, tiek viduje matomas polinkis į monochromiškumą, tačiau eksterjeras labiau pasižymi natūraliomis spalvomis bei tekstūrų gausa. Apibendrinant, Prato loftų aplinka yra dalinai ir komfortiška ir agresyvi.

Dominuojančios architektūrinės detalės eksterjere

- Pastato konstrukcija ir forma pabrėžiama per natūralų ir dirbtinį apšvietimą.

- Struktūriškai kontrastuojančios medžiagos – medis, stiklas, metalas – matinės ir reflektyvios.
- Architektūrinė metafora.
- Šešėlių žaismas.
- Saikingas kontrastas su aplinka.
- Ažūrinės dangos.

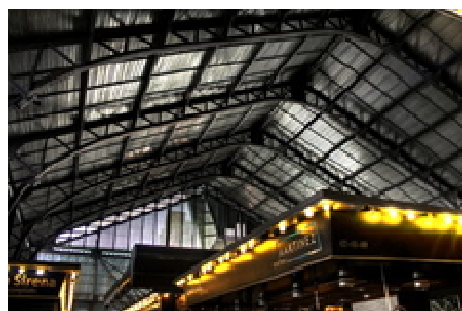
Dominuojančios architektūrinės detalės interjere:

- Pastato konstrukcijų sudėtingumas ir matomumas.
- Naujo niuansai sename.
- Pastato konstrukcija ir forma pabrėžiama per natūralų ir dirbtinį apšvietimą.
- Šešėlių žaismas.

Barceloneta turgus, Barselona, Ispanija – 8.1 balai

15 pav. Barceloneta turgaus eksterjeras

16 pav. Barceloneta turgaus interjeras

Bendra informacija

Projekto autoriai – MiAS Arquitectes – šį projektą įgyvendino 2007 metais. Projekto idėja – atgaivinti istorinę turgaus aikštę per vietos istorinį ir kultūrinį identitetą. Pastato forma yra sukonceptualizuoti vietos vaikų piešiniai jūros tematika, pati forma, kylanti iš jau esančios metalo konstrukcijos, yra plastiška, tačiau turinti grubumo ir dinamiška, niekad nesikartojanti, ja siekiama atskleisti ispanišką bendravimo ir gyvenimo mentalitetą. Visa turgaus aikštės teritorija tvarkoma pagal šią koncepciją, paliekant senąsias konstrukcijas, išryškinant naujas formas. Visa turgaus aikštės teritorija tampa kompoziciškai „skardi“, anot ispanų, tokia, kaip jie patys.

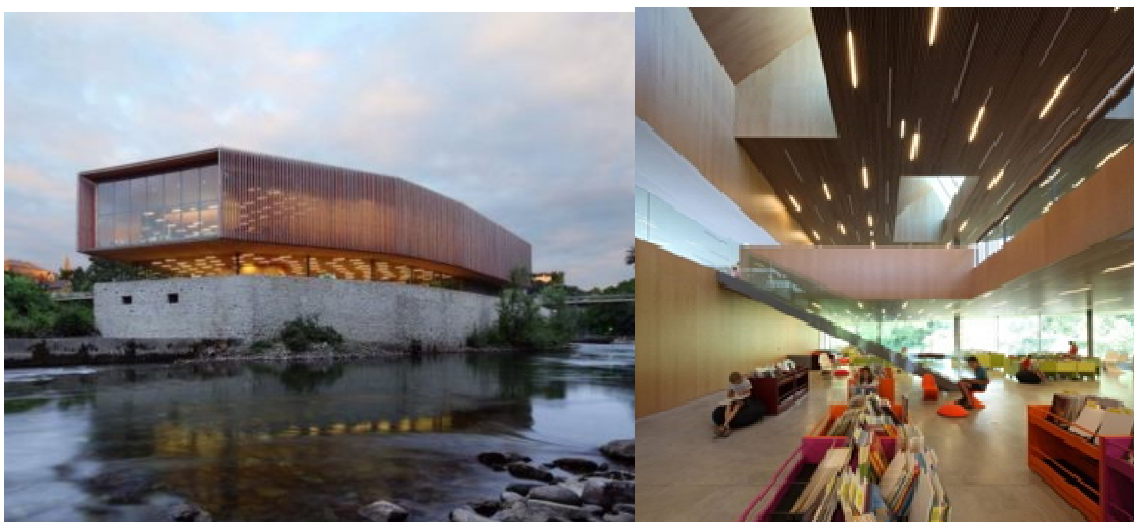
Videoekologinė analizė

Aplinka be galo gausi elementų konstrukciškai, architektūriškai ar spalviškai. Itin gausu mastelių ir planų, visa architektūrinė idėja pagrįsta kreivomis ar lenktomis linijomis, dėl konstrukcijos itin išryškėja skirtingas jų mastelis. Konstrukcija, medžiagiškumas ir pati aplinka pasižymi spalvų gausa bei organišku architektūrinių elementų susikaupimu ir praretėjimu. Apibendrinant, Barceloneta turgaus aplinka yra komfortiška.

Dominuojančios architektūrinės detalės eksterjere ir interjere:

- Statinio konstrukcijos matomumas ir sudėtingumas.
- Pastato konstrukcija ir forma pabrėžiama per natūralų ir dirbtinį apšvietimą.
- Tūrio kontūrų raiškumas, kreivos bei lenktos linijos.
- Formos niuansai su istorine aplinka.
- Formos dinamiškumas.
- Architektūrinis ir idėjinis išskirtinumas.
- Šešėlių žaismas.
- Spalvų gausa, sodrumas.
- Ažūrinis įspūdis.

Multimedijų centras, Oloron Saint Marie, Prancūzija – 8,0 balai

17 pav. Oloron Saint Marie multimedijų centro eksterjeras 18 pav. Oloron Saint Marie multimedijų centro interjeras

Bendra informacija

Projekto autoriai – Pascale Guédot and Michel Corajoud– šį projektą įgyvendino 2009 metais. Projekto idėja – seno industrinio fabriko griuvėsių vietoje, upės santakoje, ant esamų pamatų sukurti visuomenei patrauklų ir prieinamą centrą. Pastato formos konceptualiai atspindi buvusius fabriko fundamentus. Du tūriai kuria itin stiprų kontrastą savo medžiagiškumu. Pirmasis – senasis – pamatinis tūris yra sunki ir grubi betoninė konstrukcija, tuo tarpu viršutinis – naujas tūris – yra iš medinių lentelių ažūro ir sudaro levitacijos įspūdį.

Videoekologinė analizė

Aplinkoje matomi komfortiškos aplinkos bruožai yra elementų įvairovė ir kontrastingumas dviejuose tūriuose ir medžiagų įvairovėje bei šviesos kuriamoje pastato sklandymo iliuzijoje. Nors pastato viršutinis vizualinis laukas baigiasi lygia linija, tačiau dėl pastato ažūrinio fasado ir šviesos žaismo tai nesukelia didelio kontrasto su aplinka. Pati

pastato forma yra gana agresyvi, tačiau šį efektą švelnina pastato medžiagiškumas ir matinė aplinka. Pastatas yra kontrastingas savo aplinkoje, tačiau nėra intensyviai agresyvus.

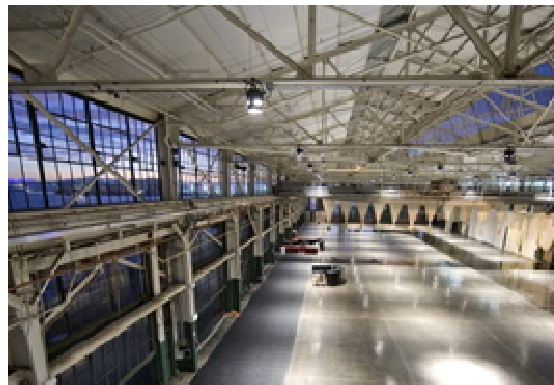
Dominuojančios architektūrinės detalės eksterjere ir interjere:

- Pastato forma pabrėžiama per natūralų ir dirbtinį apšvietimą.
- Kreivos bei lenktos linijos.
- Architektūros eterialumas.
- Formos niuansai su istorine aplinka.
- Struktūriškai kontrastuojančios medžiagos – medis, stiklas, betonas.
- Architektūrinis ir idėjinis išskirtinumas.
- Ažūrinė apdaila.

Ford gamybinis pastatas, Ričmondas, Kalifornija – 7.7 balai

19 pav. Ford gamybinio pastato eksterjeras

20 pav. Ford gamybinio pastato interjeras

Bendra informacija

Projekto autoriai – Marcy Wong Donn Logan Architects– šį projektą įgyvendino 2009 metais. Šis pastatas 2011 metais laimėjo prestižinį AIA architektūros apdovanojimą. Anksčiau žymus Albert Kahn projektuotas statinys pačiam Henry Ford per laiką sunyko. Istoriskai svarbaus statinio rekonstrukcijos metu buvo nuspręsta išsaugoti kuo daugiau autentiškų detalių, todėl prieita sprendimo visas permainas pastato aplinkoje ir viduje daryti arba laikinas, arba nesunkiai pašalinamas – laikinas pertvaras ir instaliacijas, kūrybišką apšvietimą. Pastatui kultūriškai atgaivinti buvo nuspręsta neversti jo muziejumi, o paskirti visuomeninėms reikmėms ir multifunkcijai. Šiuo metu sena gamykla veikia kaip koncertų salė, kavinė, lankytojų centras ir ofisai.

Videoekologinė analizė

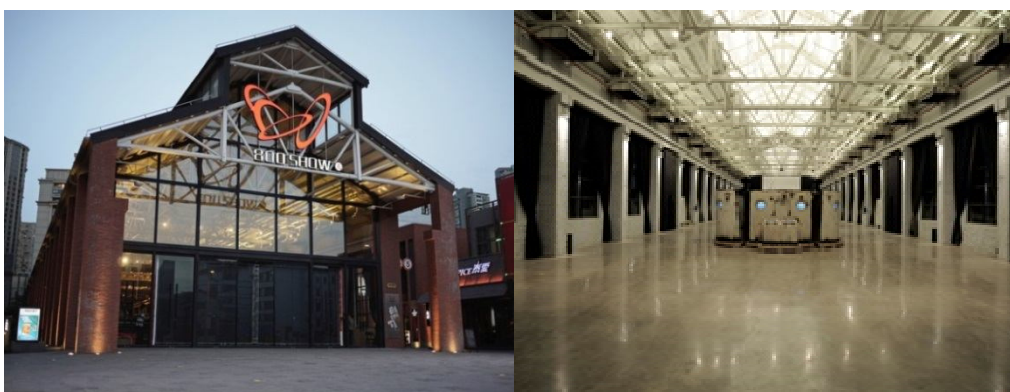
Ford pastato vizualinio lauko viršutinė juosta yra skaidyta asimetriškais smailiais kampais, pats pastatas nepasižymi vizualinių elementų įvairove, tačiau naudojamas apšvietimas suteikia elementų išskirtinumo iliuziją. Nors apatinė pastato dalis yra statiška, viršutinėje matoma daug kreivų linijų ir asimetrijos. Detalių gausos įspūdį sukuria per vitrinas

matomos metalinės konstrukcijos ir jų šešėlių žaismas. Apibendrinant, Ford gamybinio pastato aplinka yra dalinai ir komfortiška, ir agresyvi.

Dominuojančios architektūrinės detalės eksterjere ir interjere

- Statinio konstrukcijos matomumas ir sudėtingumas.
- Pastato konstrukcija ir forma pabrėžiama per natūralų ir dirbtinį apšvietimą.
- Tūrio kontūrų raiškumas, kreivos bei lenktos linijos
- Formos niuansai su istorine aplinka.
- Šešėlių žaismas

800SHOW kūrybos parkas, Šanchajus, Kinija – 8.1 balai

21 pav. 800SHOW pastato eksterjeras 22 pav. 800SHOW pastato interjeras

Bendra informacija

Projekto autoriai – Logon Architecture – šį projektą įgyvendino 2009 metais. Kinija savo siekiui tapti kūrybingiausia Azijos šalimi šiuo metu jau yra sukūrusi virš 200 kūrybinių industrijų dirbtuvių ir parkų. 800SHOW pagrindinė parodų salė yra ypatinga ne tik savo lokacija miesto centre, bet ir perėjimo nuo industrializmo prie postindustrializmo metafora. Šis pastatas yra puikus industrinės architektūros pavyzdys transformuojamas šių dienų vartotojo poreikiams ir kūrybinei laisvei transformuoti erdvę pagal savo poreikius.

Videoekologinė analizė

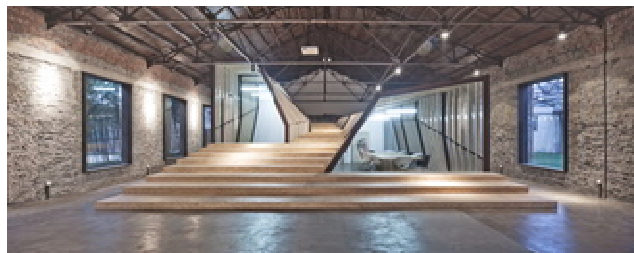
Tiek pastato viduje, tiek išorėje gausu architektūros ir konstrukcijos detalių. Jos išorėje išryškinamos spalva, apšvietimu ir reflektuojančiais paviršiais. Eksterjeras pasižymi spalvų ir tekstūrų gausa, fasadas atsiskleidžia keliais planais, perspektyvoje matant pastato gylį. Pastato interjere vyrauja monochrominės spalvos, tačiau yra daug kreivų linijų ir natūralaus bei dirbtinio apšvietimo kuriamų šešėlių.

Dominuojančios architektūrinės detalės eksterjere ir interjere:

- Statinio konstrukcijos matomumas ir sudėtingumas.
- Pastato konstrukcija ir forma pabrėžiama per natūralų ir dirbtinį apšvietimą.

- Tūrio kontūrų raiškumas, kreivos bei lenktos linijos.
- Formos niuansai su istorine aplinka.
- Šešėlių žaismas.
- Struktūriškai kontrastuojančios medžiagos – medis, stiklas, betonas.
- Spalvų sodrumas.
- Architektūrinis ir idėjinis išskirtinumas.

AU Office and Exhibition Space, Šanchajus, Kinija – 7.8 balai

23 pav. AU Office and Exhibition Space eksterjeras 24 pav. AU Office and Exhibition Space interjeras

Bendra informacija

Projekto autoriai – Archi Union Architects Inc – šį projektą įgyvendino 2010 metais. Šis pastatas, anksčiau buvęs šilko sandėliu, buvo paverstas parodų salėmis ir ofisais. Pastato išorės idėjai įgyvendinti buvo pasinaudota parametrinėmis architektūros kūrimo priemonėmis – pastato fasadas atspindi šilką, plevenantį vėjyje. Pastato interjere buvo nuspręsta išryškinti pastato senąsias konstrukcijas per formų ir tekstūrų kontrastą su naujuoju. Neatskiriama pastato dalis, išryškinanti jo geriausias bruožas ir metaforas, yra šviesa - tiek dirbtinė, tiek natūrali. Kuriama kompozicija kietą architektūrinę formą apgaubia minkšta, vizualiai plevenančia apdaila.

Videoekologinė analizė

Aplinkoje matomi komfortiškos aplinkos bruožai yra besikaitaliojantis elementų susikaupimas ir praretėjimas, matomas fasade, bei daug planų interjere. Pati pastato forma yra statiška, tačiau nusmailėjanti stogo linija ir dinamiškos formos bei kreivos linijos interjere subalansuoja vaizdą. Interjere gausu skirtingų mastelių detalių, taip pat įmantri planų perspektyva. Nors pastato eksterjerinės formos diktuoja pastato agresyvumą aplinkai, tačiau vizualiai taip nėra dėl detalių gausos ir apšvietimo. Iš esmės forma yra puikiai atskleidžianti pastato metaforas tiek išorėje, tiek viduje, ir kompensuojanti agresyvumą savo iliuzija į lengvumą ir organiškumą.

Dominuojančios architektūrinės detalės eksterjere ir interjere

- Pastato forma pabrėžiama per natūralų ir dirbtinį apšvietimą.
- Formos niuansai su istorine aplinka.

- Šešėlių žaismas
- Natūrali spalvų gama.
- Architektūrinis ir idėjinis išskirtinumas.
- Kreivos bei lenktos linijos.
- Architektūros eterialumas.
- Ažūrinė apdaila.

Allen Lambert galerija, Torontas, Kanada – 9,4 balai

25 pav. Allen Lambert galerijos eksterjeras 26 pav. Allen Lambert galerijos interjeras

Bendra informacija

Projekto autorius – Santiago Calatrava – šį projektą įgyvendino 1992 metais. Ši galerija, dar vadinama „Kristaliniais komercijos rūmais“, tarp dviejų dangoraižių jungia Bay gatvę su Sam Polloc skveru. Šios galerijos architektūrinė idėja yra parko takas, įrėmintas medžių. Aštuonios kolonos, einančios lygiagrečiai viena kitai, viršūnėse lenkiasi į paraboles, ir besiskaidydamos formuoja „medžių vainikus“.

Videoekologinė analizė

Šio konstrukcinio šedevro pagrindiniai bruožai yra detalių gausa ir jų mastelių kaita, kreivos bei lenktos linijos bei jų dydžių kontrastas, konstrukciniai elementai, iš stambių pereinantys į smulkius, sutankėjantys ir išretėjantys. Dominuojanti spalva yra balta, tačiau tai tik padeda atskleisti pastato konstrukcinį grožį, nes spalva konstrukcijoje per daug agresyviai dominuotų. Šiame projekte spalva įvedama per menines instaliacijas pačioje galerijos erdvėje, neatitraukiant dėmesio nuo architektūrinės kompozicijos.

Dominuojančios architektūrinės detalės eksterjere ir interjere:

- Statinio konstrukcijos matomumas ir sudėtingumas.
- Pastato konstrukcija ir forma pabrėžiama per natūralų ir dirbtinį apšvietimą.
- Architektūrinis „eterialumas“.
- Formos niuansai su istorine aplinka.
- Architektūrinis ir idėjinis išskirtinumas.
- Šešėlių žaismas.
- Ažūrinis įspūdis.
- Kreivos bei lenktos linijos.
- Tūrio kontūrų raiškumas, kreivos bei lenktos linijos.

2.3.2. Antrinių šaltinių analizės rezultatų apibendrinimas

Antrinių šaltinių analizės metu išnagrinėti 8 geriausių balų vidurkį gavę senos ir naujos architektūros bei rekonstrukcijos pavyzdžiai atskleidė, ekspertų nuomone, pačius patraukliausius naujos ir senos architektūros darnos pavyzdžius, jų videoekologinius ir architektūrinės kompozicijos bei detalių bruožus. Videoekologinės analizės metu išsiaiškinta, kad videoekologiškai komfortabilios aplinkos bruožai ir jų taikymas yra priimtinas tik tuo atveju, kai tai netrukdo atsiskleisti pastato idėjinei esmei ir išsaugoti paveldo vertybes. Galima teigti, kad simbolizmas bei gilesnės reikšmės žmogui, kaip sąmoningai būtybei, yra svarbiau nei į gamtą orientuota, videoekologiškai komfortiška, tačiau nieko nereiškianti aplinka.

Tyrimo metu išskirtos dominuojantys architektūrinės raiškos bruožai eksterjere ir interjere užduoda gaires kokybiškos rekonstrukcijos projekto rengimui.

Apibendrintai, patrauklią architektūrą apibūdinančios detalės eksterjere ir interjere:

1. Statinio konstrukcijos matomumas ir sudėtingumas.
2. Pastato konstrukcija ir forma pabrėžiama per natūralų ir dirbtinį apšvietimą.
3. Architektūrinis „eterialumas“ – tūrio ar elemento skaidrumas.
4. Formos niuansai su istorine aplinka.
5. Architektūrinis ir idėjinis išskirtinumas.
6. Šešėlių žaismas.
7. Ažūrinis įspūdis.
8. Kreivos bei lenktos linijos.
9. Tūrio kontūrų raiškumas, kreivos bei lenktos linijos.
10. Natūralių, sodrių spalvų gama.
11. Struktūriškai kontrastuojančios medžiagos.

Vertinant senos ir naujos architektūros darnos pavyzdžius, nustatyta:

1. Senajai funkcijai praradus savo aktualumą, reikalingas tos **funkcijos esminis keitimas arba senos optimizavimas**.
2. Populiariausias tiek kultūriškai, ekonomiškai ir funkciškai veiksmingiausias funkcijos keitimas yra orientuotas į visuomenę arba **visuomeninės ir komercijos funkcijos derinį**.
3. Dažniausiai pasitaikantis intervencijos lygis rekonstruojant yra **vidutinis**.
4. Vizualiai patraukliausias rekonstrukcijos stilius yra **niuansuojantis formą, tačiau kontrastuojantis nauja medžiaga**.

Apibendrinant, žmogaus reakcija į aplinką ir aplinkos suvokimas protu gali kurti paradoksą, kai žmogus sąmoningai pasirenka daugiau semiotinių prasmų turinčią aplinką, nors sąmoningai ji gali būti priimama kaip agresyvi ar homogeniška. Individo reakcija į aplinką priklauso nuo daugybės tiek asmeninių, tiek psichologiškai bendrų aplinkos suvokimo aspektų, formuojamų kultūros ir jos ženklų, todėl teiginys, kad tik videoekologiškai komfortabilioje aplinkoje žmogus jausis gerai, yra kontraproduktyvus žmogaus, kaip *homo semioticus*, esmei.

2.4. Kauno sporto halės rekonstrukcijos koncepcinio modelio formavimas

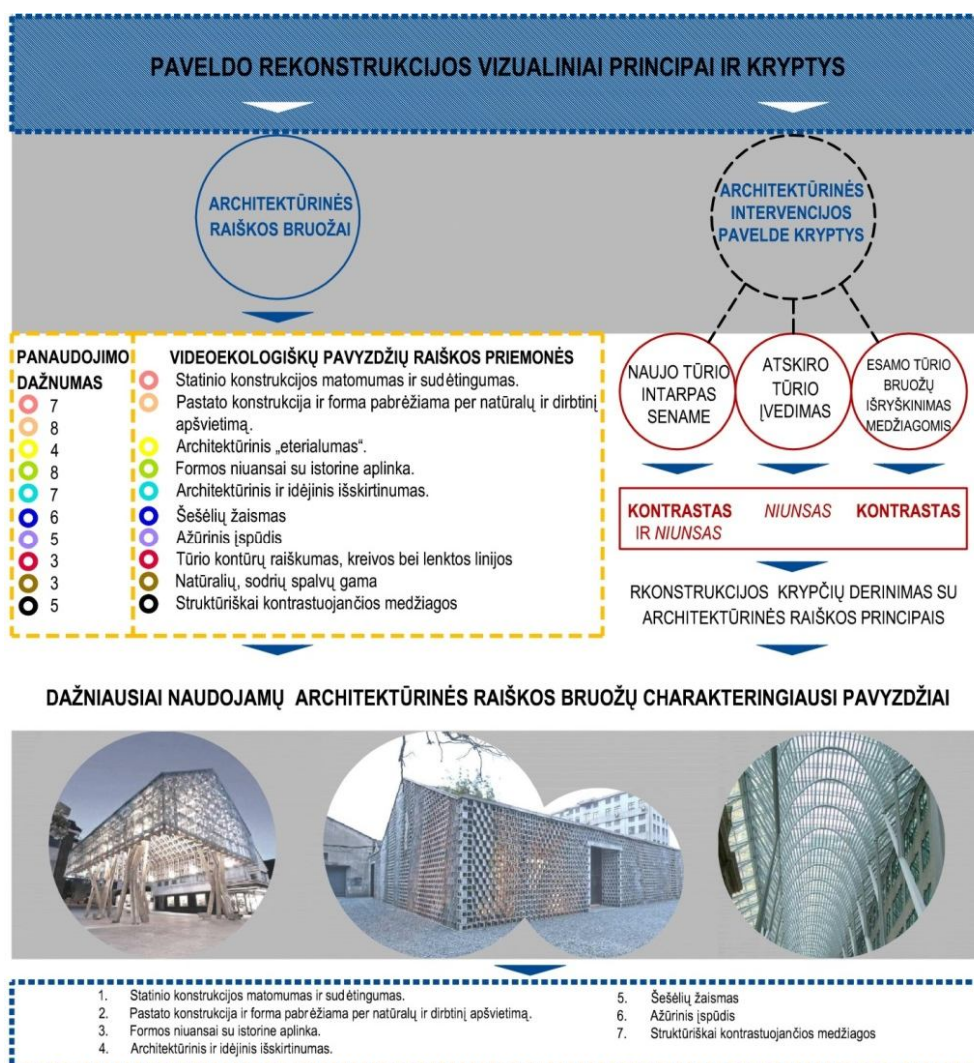
2.4.1. Kultūros paveldo objektų rekonstrukcijos galimybių koncepcinio modelio kūrimas

Atlikus įvairaus pobūdžio tyrimus, išanalizavus jų rezultatus, kuriamas koncepcinis modelis, kuriuo siekiama pavaizduoti ir išreikšti kultūros paveldo objektų ir kultūriškai svarbių objektų rekonstrukcijos projektų kūrimo gaires, kultūrinės ir istorinės objekto vertės suprantamumo, vertės įskaitomumo ir reikšmingumo aspektus, visuomenės poreikių įtaką rekonstrukcijai. Kuriant koncepcinį modelį, remiamasi sociologinių tyrimų rezultato išvadinais teiginiais ir paveldo objektų rekonstrukcijos vizualiniais principais ir kryptimis (27 pav.).

Išvadiniai teiginiai:

1. Paveldas yra daugialypis.
2. Paveldas turi būti vizualiai atpažįstamas.
3. Paveldo objektas kinta tiek, kiek to reikalauja funkcija, tačiau išlaiko savo vertybes.
4. Masinių renginių vietos estetika priimtinausia lengvai suvokiamų aiškių formų, su niuansiniais akcentais.
5. Naujai projektuojamas pastatas turi atspindėti savo laikmetį ir niuansuoti su senu.

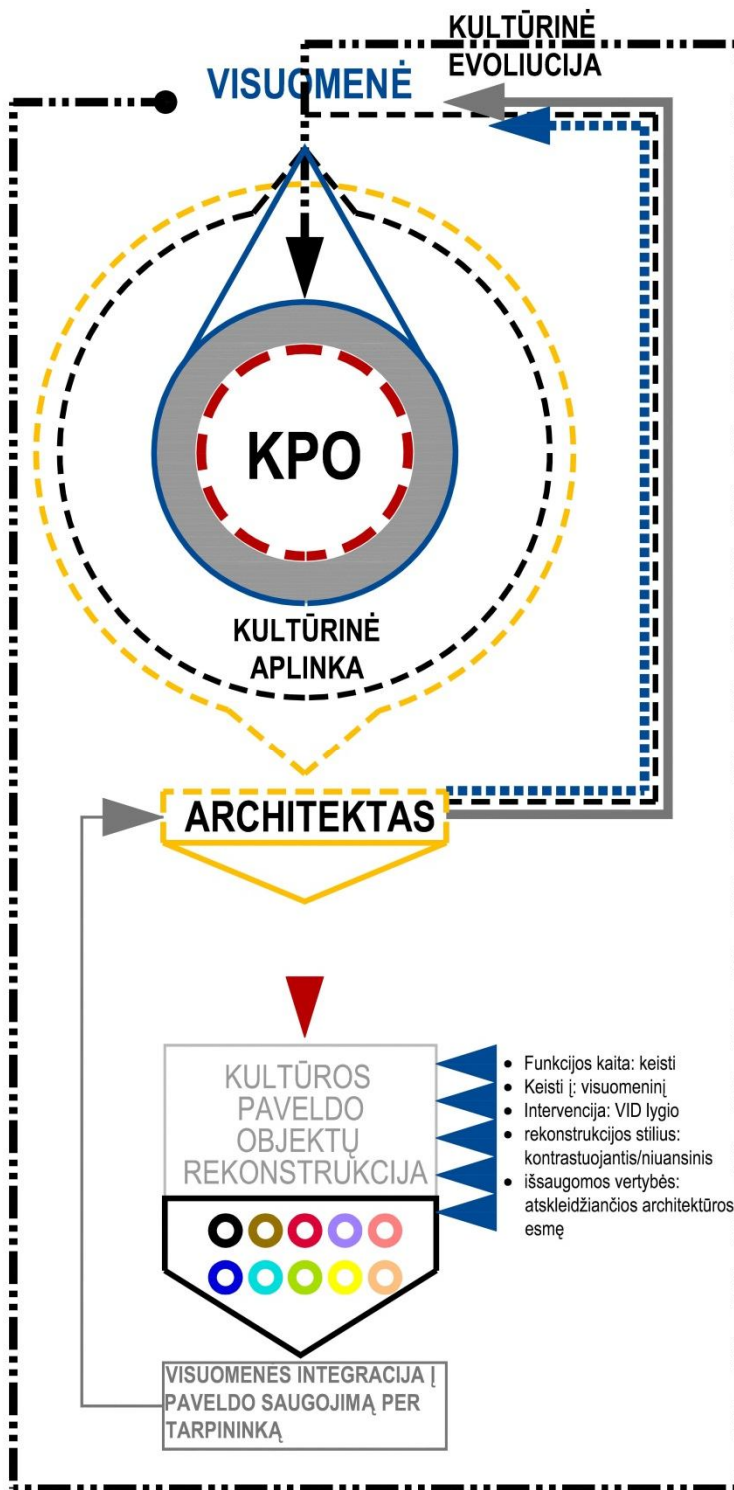
6. Visuomenei patrauklus kultūros paveldo objektas yra vizualiai estetiškas architektūriškai išskirtinas ir turi prieinamas viešąsias erdves.
7. Sėkmingos paveldo rekonstrukcijos objektai niuansuoja forma, tačiau kontrastuoja medžiagiškumu.
8. Svarbiausi kultūros paveldo objektų vertybių požymiai – unikalumas, kultūrinis identitetas ir visuotinė atmintis, keliamos emocijos – pagrinde dvasinis paveldas.
9. Kauno sporto halės kultūros paminklo statusas kelia kultūrinį disonansą.
10. Visuomenės nuomone, sporto halė privalo būti intensyviai naudojama, tačiau jos funkcija negali kardinaliai skirtis.
11. Sporto halės funkcija neteko savo aktualumo.
12. Sporto halė galėtų tapti studentų sporto rengimo centru, tačiau turėtų visuomeninį aspektą su keliomis funkcijomis.
13. Esminės sporto halės vertybės – istorija ir funkcionalistinio stiliaus architektūra.

Pav.27. Paveldo objektų rekonstrukcijos vizualiniai principai ir kryptys

Šis sistemingas įtakų ir pasekmių modelis susideda iš trijų pagrindinių etapų: kultūros objekto vertybių ir esminės vertės suvokimo, vertybių vizualinės išraiškos ir nematerialumo, jų suprantamumo ir sklaidos (28 pav.).

Kultūros paveldo objektų rekonstrukcijos galimybių koncepcinis modelis susideda iš trijų pagrindinių dalių: kultūros paveldo objekto (KPO), visuomenės ir architekto.

28 pav. Kultūros paveldo objektų rekonstrukcijos galimybių koncepcinis modelis

Sociologinių tyrimų metu nustatyta, kad paveldu labiausiai naudojasi visuomenė, todėl prioritetas rekonstruojant privalo būti teikiamas visuomenės poreikiams (žym. mėlyna). Visuomenė kultūrinę aplinką, o tuo pačiu - ir kultūros paveldo objektą - suvokia vizualiai. Jei kultūros paveldo architektūrinė vertė nėra akivaizdi, paveldas savo vertingąsias savybes atskleidžia tik esant artimam kontaktui su stebėtoju, arba jos išlieka nepastebimos. Šiuo atveju architekto, kaip savo srities profesionalo, uždavinys yra atrasti, išgryninti ir atskleisti kultūros vertybes tolimesnei kultūrinei evoliucijai. Bet kokia vertybė neeksploatuojama degraduoja, todėl vertybei išsaugoti tam tikroje istorinėje aplinkoje būtinas pačios aplinkos transformavimas – rekonstrukcija, siekiant atitikti šiuolaikinio vartotojo poreikius. Antrinių šaltinių analizės metu pagal pavyzdžius nustatyta, kad funkcionaliai geriausi ir

patraukliausi rekonstrukcijos atvejai dažniausiai turi šiuos bruožus: funkcijos kaita arba optimizavimas, paveldo pritaikymas visuomenės poreikiams, rekonstrukcijos intervencijos lygis – vidutinis (avarinės grėsmės šalinimas, restauravimas, pritaikymas), rekonstruojamo pastato paveldinės vertybės niuansuojamos naujuose tarpuose, tačiau naujai projektuojamos gretimybės tūriškai turi niuansuoti seną, bet kontrastuoti medžiagiškumu. Taip pat analizės metu išskirti 11 patrauklių architektūrą apibūdinančių bruožų, iš jų atrinkti dažniausiai naudojami :

1. Statinio konstrukcijos matomumas ir sudėtingumas.
2. Pastato konstrukcija ir forma pabrėžiama per natūralų ir dirbtinį apšvietimą.
3. Formos niuansai su istorine aplinka.
4. Architektūrinis ir idėjinis išskirtinumas.
5. Šešėlių žaismas.
6. Ažūrinis įspūdis.
7. Struktūriškai kontrastuojančios medžiagos.

Naudojant visus šiuos bruožus rekonstruojant kultūros paveldo objektą, visuomenė, architektui veikiant kaip tarpininkui tarp žmogaus ir jam semiotiškai įskaitomos aplinkos, pradeda atpažinti ir suvokti kultūros paveldo vertybes bei prisidėti prie jų saugojimo per jų eksploataciją. Architekto svarbiausi uždaviniai yra vertybių išryškėjimas ir sklaida bei vizualinių kultūros paveldo vertybės atpažinimo ženklų kūrimas, estetikos implimentavimas, vizuali istorijos sklaida.

Kultūrai evoliucionuojant, kartu su ja evoliucionuoja ir paveldas bei jo vertybių prasmės, todėl imperatyvu nenutraukti ciklo tarp visuomenės ir architekto, kad vyktų pastovus kultūrinis dialogas ir būtų išvengiama kultūrinių disonansų.

3. KAUNO SPORTO HALĖS REKONSTRUKCIJOS EKSPERIMENTINIS PROJEKTAS

3.1. Eksperimentinio projekto koncepcijos alternatyvos

3.1.1 Koncepcijos teiginiai, lemiantys projekto koncepcijos alternatyvas

Vizualinį pastato atpažįstamumą lemia jo padėtis ir reikšmė mieste ar teritorijoje, su juo siejami vizualiniai aplinkos **ženklai**, kompozicija, **dermė** su gretima aplinka, architektūros **unikalumas**. Aplinka pirmiausia yra suvokiama per vaizdinį, todėl labai svarbu, kad kultūros paveldo objekto vertingosios savybės būtų aiškiai įskaitomos.

Pagrindinė problema pritaikant pastatą šiuolaikinėms technologijoms ir standartams yra permainų intensyvumas ir ekstensyvumas. Įgyvendinant bet kokias permainas kultūros paveldo objekte, būtina atsižvelgti į permainų daromą įtaką kultūros paveldo objekto vertybėms.

Atlikus tyrimus ankstesniame tiriamojo darbo etape, buvo prieita išvados, kad kultūros paveldo vertybės geriausiai atsiskleidžia per niuanso ir kontrasto mišinį, panauda – visuomeninė.

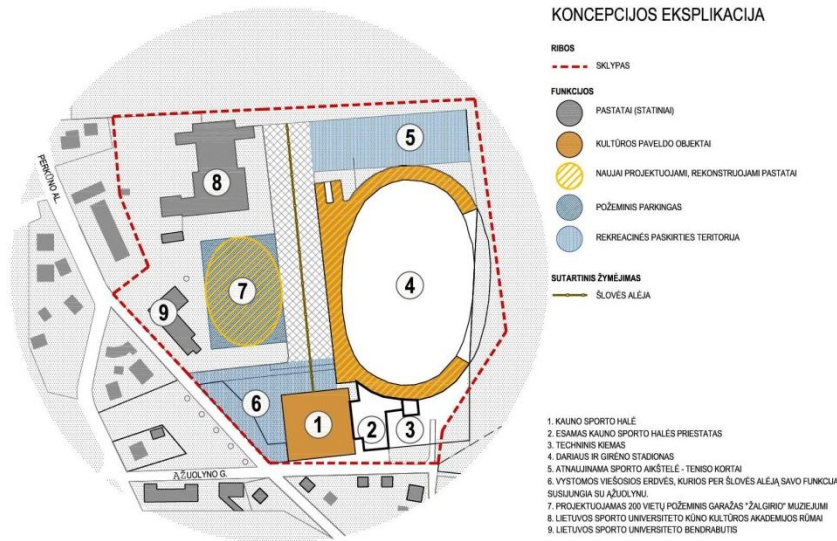
Koncepcijos teiginiai:

1. Kultūros paveldo objektai privalo būti vizualiai atpažįstami.
2. Pastatas turi būti pritaikytas šiuolaikiniam vartotojui, vizualiai kisti tiek, kiek to reikalauja funkcija, tačiau išlaikyti savo laikmečio architektūrinės vertybes.
3. Rekonstruojant kultūros paveldo objektą, pagrindinės jo vertybės išryškinamos, nauja architektūra savo forma niuansuoja seną, tačiau savo medžiagiškumu kontrastuoja.
4. Svarbiausios vertybės kultūros pavelde yra unikalumas, kultūrinis identitetas, visuotinė atmintis, keliamos emocijos.
5. Kauno sporto halės didžiausios vertybės yra semantinės (savęs tapatinimas su istorine vieta, įvykiais ir tautos pasiekimais).

3.1.2. Koncepcinės alternatyvos

Pirma koncepcija - „**Žalgirio**“ ir Lietuvos sporto muziejus (29 pav.). Žinant, jog didžiausia halės vertybė yra jos istorijos tarpsnis, tiesiogiai susijęs su Žalgirio krepšinio komanda, halė galėtų tapti savotišku talismanu Lietuvos krepšiniui. Jos pirminė funkcija nekistų, tačiau papildomos funkcijos būtų siejamos tiesiogiai su krepšiniu, jo istorija ir

ateitimi. Aplinkinė teritorija virstų šlovės parku, viduje įrengtas muziejus pasitelkiant realybės augmentacijos technologijas – gyvos istorijos muziejus. Paveldosauginės pastato dalys

modernizuojamos tiek, kiek to reikia naujoms funkcijoms atsirasti. Žalgirio stadionas modernizuojamas, padidinamas tribūnų vietų skaičius iki 14 000. Halės fasadai dengiami egzoskeletu. Halės priestatas nugriaunamas ir pastatoma naujas pastatas sporto komplekso aptarnavimui.

29 pav. Pirmą koncepcija - „Žalgirio“ ir Lietuvos sporto muziejus

Lengvaatlečių sporto aikštelės vietoje statomas naujas statinys – „Žalgirio“ ir Lietuvos sporto muziejus“.

Antroji koncepcija – „Studentų ir visuomenės sportinio rengimo ir laisvalaikio centras“ – visuomeninio pobūdžio (30 pav.). Remiantis anksčiau atliktais tyrimais ir atsižvelgiant į objekto aktualumą, kuriamas objektas, aptarnausiantis Kauno universitetų studentų ir visuomenės laisvalaikio reikmes. Naujoji architektūra bus matoma tik iš pietinės teritorijos pusės, todėl jo raiškos ir kompozicijos galimybės ribojamos tik erdvės stoka. Naujas pastatas būtų kuriamas vietoj senojo halės priestato ir vizualiai tik minimaliai keistų

KONCEPCIJOS EKSPLIKACIJA

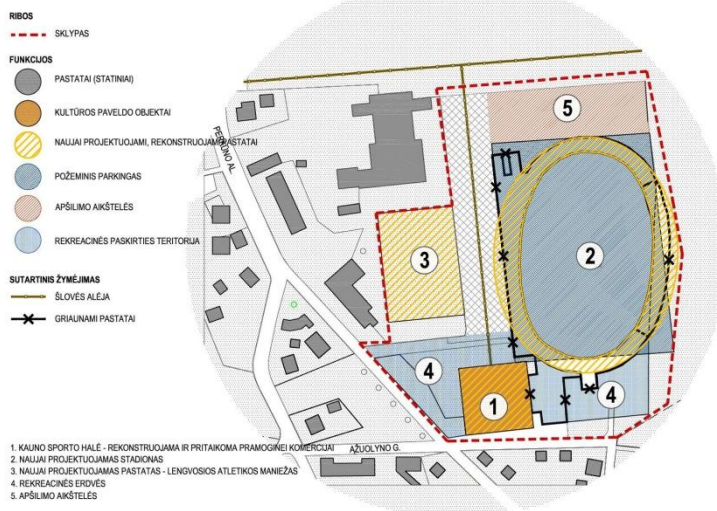
30 pav. Antroji koncepcija – „Studentų ir visuomenės sportinio rengimo ir laisvalaikio centras“

šiuo metu vyraujančią užstatymo schemą. Kadangi užmanymas yra orientuotas į kultūriškai ir fiziškai aktyviausią visuomenės dalį, viešosios erdvės kuriamos atviros, lengvai pasiekiamos, ir turinčios daug potencialo kūrybai. Architektūriniai sprendiniai daugiausiai įtakos turės Ažuolynui, nes naujas priestatas yra orientuojamas į jį, kaip

tiesioginę sąsają tarp esamos teritorijos ir supančios gamtinės aplinkos, ko nepavyko padaryti su Dariaus ir Girėno stadionu. Urbanistiškai pastatas yra lengvai ir greitai pasiekiamas nuo miesto centro. Pastato kultūrinis potencialas yra neribotas, nes kuriamos kultūrinės erdvės, kurias transformuoti galės pats vartotojas. Ekonomiškai pastatas gali atnešti pastovią naudą ir kelti vietos prestižą. Kadangi Kauno sporto halė yra keičiama minimaliai kiek to reikalaus funkcija, vietos vizualinis identitetas bus pakeistas minimaliai, tik išryškinant kiekvieno objekto individualiai vertingiausias savybes, tuo tarpu istoriškai susiklosčiusioj teritorijoj naujos architektūros vieta parenkama subtiliai.

Trečioji koncepcija – „**Multifunkcinis sporto ir pramogų kompleksas**“ (31 pav.) – remiasi sociologinių tyrimų metu gautais rezultatais iš visuomeninės apklausos. Objektas – komercinio rekreacinio pobūdžio, orientuojamas į visus visuomenės sluoksnius. Šio objekto vizualinis potencialas yra ribojamas dviejų faktorių – istorinės aplinkos ir užstatymo

KONCEPCIJOS EKSPLIKACIJA

31 pav. Trečioji koncepcija – „Multifunkcinis sporto ir pramogų kompleksas“

intensyvumo galimybių, nes, norint suprojektuoti visiškai naują stadioną ir maniežą, dėl vizualinės raiškos gali tekti paaukoti funkciją, ir atvirkščiai. Viešosios erdvės kuriamos siekiant pritraukti kuo daugiau vartotojų, jos lengvai prieinamos, tačiau jų lankomumas ribojamas pagal paros laiką. Šioje koncepcijoje naujų ir istorinių statinių

kompozicinis santykis turėtų būti labai subtilus, nauji objektai matomi visoje paveldo teritorijoje. Visi naujai projektuojami statiniai turi ne tik derėti prie istorinės aplinkos, bet ir jos neužgožti. Urbanistiniame kontekste teritorija tinkama vystyti komerciškai, tačiau negalima keisti jos pirminės istoriškai susiklosčiusios funkcijos; kitu atveju urbanistiniame audinyje įvyks trūkis. Teritorija būtų didelio ekonominio ir kultūrinio potencialo, tačiau riboto prieinamumo žemesniems ekonominiams sluoksniams. Vietos identitetas neabejotinai kistų. Ši koncepcija turi didelį komercinį ir kultūrinį potencialą, tačiau reikalauja esminių permainų istorinėje aplinkoje.

Apibendrinant, abi koncepcijos, nors ir siejamos su sporto funkcija, savo pobūdžiu daro skirtingą įtaką teritorijos identitetui, atpažįtamumui ir tolimesnei teritorijos raidai.

3.2. Eksperimentinio projekto koncepcijos parinkimas ir pagrindimas

3.2.1. Alternatyvų atranka daugiakriterinio vertinimo metodu

Atliekant skaičiavimus, yra taikomas ekspertinio įvertinimo porinio palyginimo metodas. Ekspertiniai vertinimai – tai procesų ar reiškinių, kurie tiesiogiai negali būti išmatuoti, kiekybiniai įvertinimai. Parenkami ekspertai, kurie yra pakankamai kompetentingi, pasižymi intuicija, erudicija bei įvairiapusiškomis žiniomis. Taikant šį metodą, alternatyvos parinkimo kriterijai yra lyginami tarpusavyje poromis (žr. 8 priedą). Kriterijai, reikalingi įvertinant alternatyvas, yra kokybiniai ir kiekybiniai (techniniai):

K1 – viešųjų erdvių prieinamumas. Vertinamas teritorijos pasiekiamumas automobiliu ar pėsčiomis; ar viešosios erdvės bus pasiekiamos ir lankomos tiek renginių, tiek laisvalaikio metu; ar padės plėtoti vietas ir miesto kultūrinėms erdvėms.

K2 - paveldo objektų vizualinis atpažįstamumas. Vertinama, ar pastato išvaizda turi semantiškai atspindėti jo kultūrinę ir istorinę reikšmę.

K3 - kultūrinis identitetas. Vertinama, ar žmonės laiko Kauno sporto halę savo asmeninės praeities dalimi.

K4 - funkcijų gausa. Nagrinėjama, ar funkcijų gausa turi įtakos pastato lankomumui.

K5 - naujos intervencijos masto galimybė. Vertinamos sąlygos naujo objekto atsiradimui.

K6 – naujo pastato neigiama įtaka susiklosčiusiam istoriniam vizualiniam kontekstui.

K7 - planuojamos investicijos projektui įgyvendinti.

Iš siūlomų planinių – erdvių koncepcijų yra atrenkama viena, taikant artumo idealiam taškui metodą - „**Studentų ir visuomenės sportinio rengimo ir laisvalaikio centras**“.

Tolimesniam koncepcijos detalizavimui buvo atliktas laisvo pobūdžio interviu su Lietuvos Sporto Universiteto (toliau LSU) kancleriu dr. Mindaugu Balčiūnu (žr. 9 priedą), siekiant apibrėžti darbo apimtį, teritorijos organizavimo ir tvarkymo prioritetus bei ilgalaikę teritorijos tvarkymo strategiją. Interviu metu nustatytos šios projektinės gairės ir užduotys:

- Kauno sporto halė – studentų sportinio rengimo centras.
- Teritorijos koncepcija – visuomenės rekreacijos, aktyvaus laisvalaikio ir sveikatinimo erdvė.
- Veiklos organizavimas – dienos metu sporto halėje vyksta studentų sportinio parengimo treniruotės, įtraukiant ir dvi Kauno sporto mokyklas, bei Stulginskio

universiteto poreikius. Vakare ir savaitgaliais sporto halė atiduodama visuomeniniams ir komerciniams tikslams.

- Dariaus ir Girėno stadionas į teritorijos kasdienio naudojimo koncepciją neįtraukiamas, nesant galimybių adekvačiai organizuoti jo funkcijos apkrautumą.
- Paveldo vertybių išsaugojimas ir sklaida vyksta per architektūrinės raiškos priemones.

3.3. Eksperimentinio projekto teritorijos ir objekto esamos būklės analizė

3.3.1. Tvarkomos teritorijos esamos būklės analizė

Kauno sporto halė priklauso Ažuolyno sporto statinių kompleksui, esančiam Kauno miesto centrinėje dalyje, Perkūno al. 5 (32 pav.).

32 pav. Sklypo situacijos schema.

Teritorija Kauno centrinėje dalyje, į rytus, Žaliakalnio rajone. Ją riboja Ažuolyno, Sporto gatvės ir Perkūno alėja, iš rytų – Kauno Ažuolynas. Sklype ir tvarkomoje teritorijoje vyraujantis žemės naudojimo būdas – rekreacinės paskirties. Teritorija apsupta visuomeninės, komercinės ir mažaaukščių gyvenamųjų namų statybų.

Pagrindinis įvažiavimas į teritoriją – iš Perkūno alėjos.

Visa tvarkoma teritorija patenka į kultūros paveldo objektų apsaugos teritoriją.

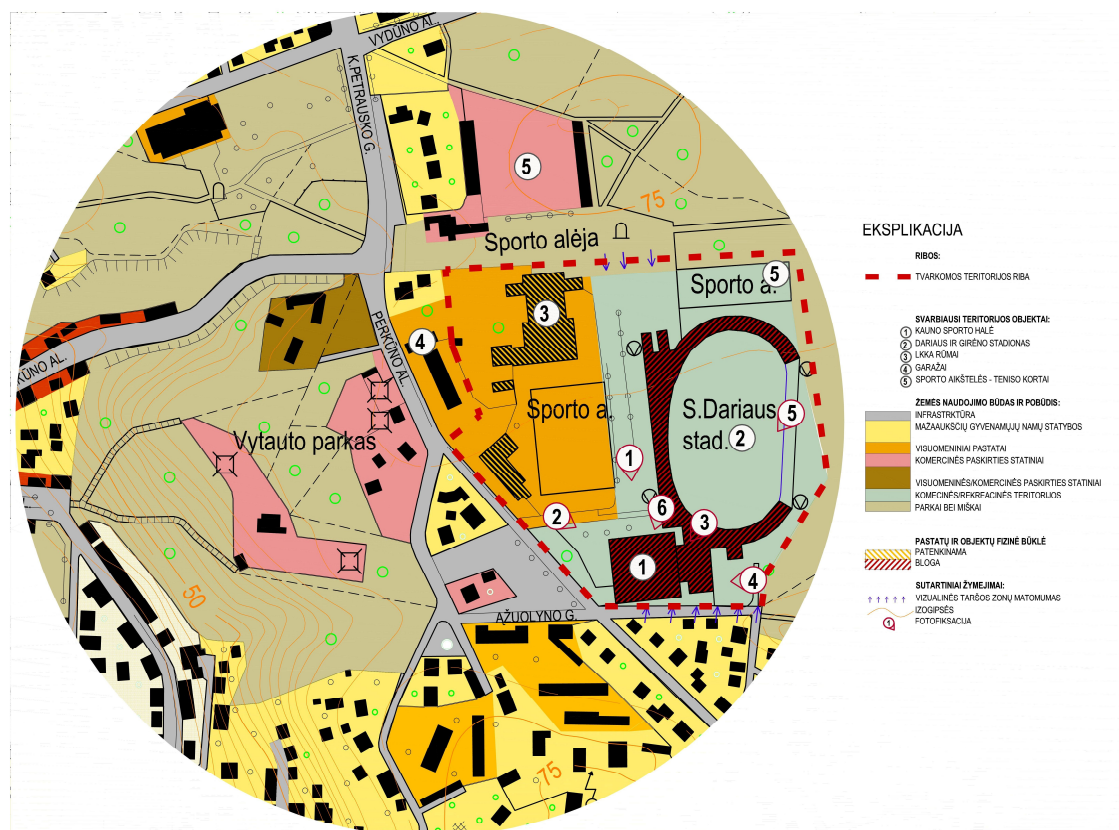
Vertingųjų savybių pobūdis:

- urbanistinis (lemiantis reikšmingumą, retas);
- kraštovaizdžio;
- želdynų (lemiantis reikšmingumą, svarbus);
- architektūrinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus);
- inžinerinis (lemiantis reikšmingumą, unikalus);
- -istorinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus);
- -memorialinis (lemiantis reikšmingumą, svarbus) [7].

Vertingosios savybės:

- planavimo sprendiniai – laisvo planavimo principais skirtingu laiku suformuotų pastatų ir statinių kompleksas su vertingais objektais vakarinėje Ažuolyno dalyje;
- takai, keliai ar jų dalys – pėsčiųjų Sporto gatvės funkcija;
- želdynai ir želdiniai – pavieniai labai seni ąžuolai;

- pirminė ir istoriškai susiklosčiusi paskirtis– sporto rungtynių, kartais – įvairių masinių renginių;
- artimiausios supančios aplinkos kultūrinio kraštovaizdžio autentiškumas – į rytus nuo komplekso kultūrinis kraštovaizdis beveik nepakitęs – tai Ažuolyno sengirė, į vakarus komplekso aplinką pakeitė nuo XIX a. pabaigos nutiestos gatvės ir prie jų iškilę statiniai;
- faktai apie svarbias visuomenės, kultūros ir valstybės istorijos asmenybes, įvykius – 1938 m. įvyko pirmoji tautinė olimpiada; 1939 m. vyko Europos vyrų krepšinio čempionatas, 1993 m. lankėsi popiežius Jonas Paulius II, 2005 m. vyko Pasaulio lietuvių žaidynės, Pasaulio lietuvių dainų ir šokių šventė, Baltijos jūros šalių sporto žaidynės, Europos lengvosios atletikos pirmenybės, Pabaltijo lengvosios atletikos varžybos [7].

33 pav. Teritorijos ir jos aplinkos esamos būklės analizė

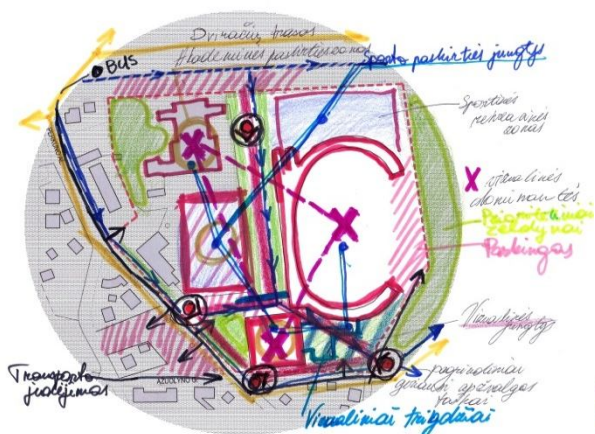
Esamos būklės fotofiksacija pateikiama grafinės dalies kopijoje.

Esminės išskirtinos teritorijos problemos yra nesutvarkytos teritorijos prieigos, vizualinės taršos taškai ar vizualiai neestetiskai atrodančios teritorijos aplink sporto halę, rekreacinio potencialo neišnaudojimas, funkcijų intensyvumo skirtumai, kokybiškų ir paruoštų eksploatuoti viešųjų erdvių nebuvimas.

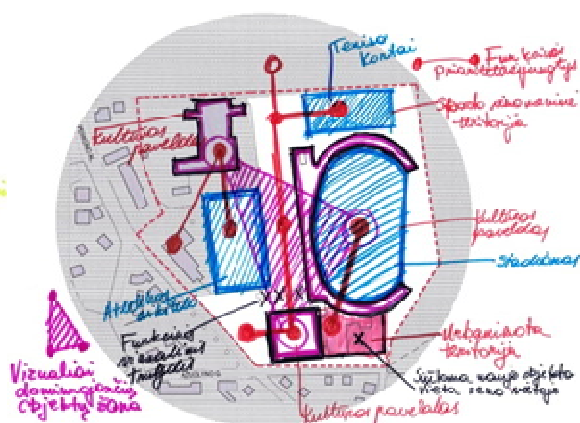
3.4. Eksperimentinio projekto „Studentų ir visuomenės sportinio rengimo centro“ detalizavimas

3.4.1. Sklypo planinių sprendimų aprašymas

Sklypo ir teritorijos tvarkymo sprendiniai remiasi detalizuojama teritorijos koncepcija ir esamos būklės analize. Teritorijos veiklos organizavimui eskizuose nustatomos funkcinės zonos, prioritetiniai ryšiai ir funkcinės jungtys, teritorijos apžvalgos taškai, vizualinės taršos objektų, vizualiai dominuojančių objektų zona ir naujo visuomeninės paskirties pastato vieta (34, 35 pav.).

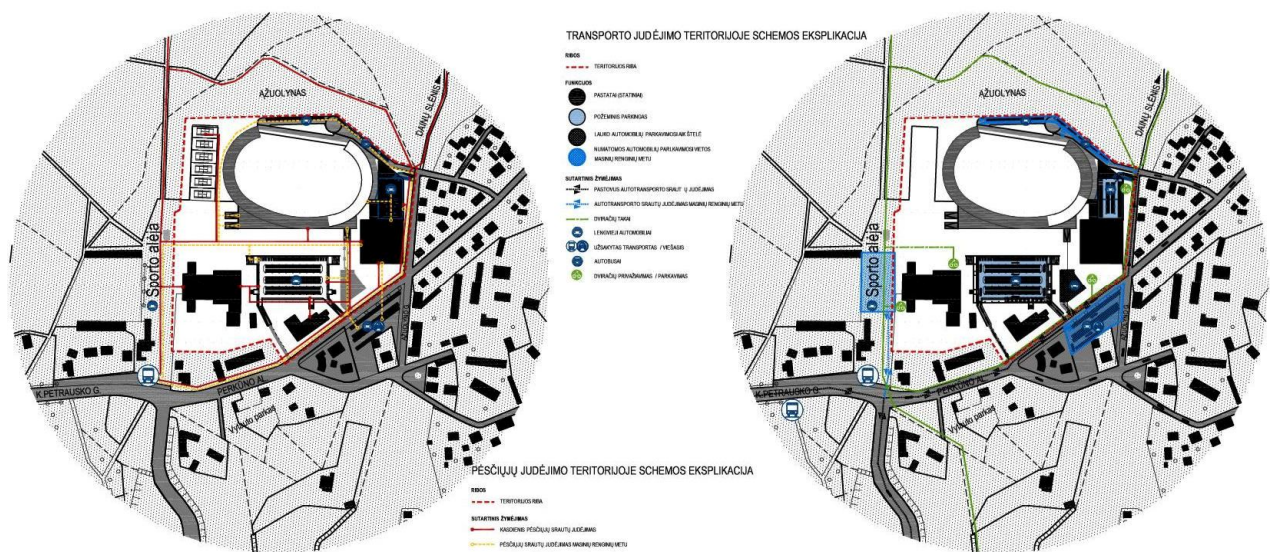
34 pav. Bendras teritorijos veiklos eskizas

35 pav. Prioritetinių jungčių, dominančių ir urbanizuotų zonų paieška

Naujo pastato vieta sklype – esamo sporto halės priestato vietoje. Tai yra vienintelė urbanizuota sklypo vieta; jos funkcija – ūkinis sporto halės kiemas ir Dariaus ir Girėno stadiono šalutinis išėjimas priestato stogu. Šiuo metu teritorija yra aklinai užtvirta, tuo pačiu užtvirtiant kelią į Ažuolyną. Be to, tai yra vienintelė teritorijos vieta, kurią galima laikyti intensyviu teritorijos vizualinės taršos šaltiniu (36 pav. ir 37 pav.). Priestato funkcija – masinių renginių metu veikia kaip pagalbinės patalpos įrangos sandėliavimui, užkulisiai. Prie halės arčiausiai esančios patalpos – sporto halės administracija. Jungtis su stadionu naudojama masinių sporto renginių metu greitam susisiekimui, paties priestato stogas – terasa išėjimui iš stadiono, kuri šiuo metu nėra naudojama dėl jos blogėjančios būklės ir Dariaus ir Girėno stadiono mažo apkrautumo.

gatvės. Prieš sporto halę projektuojamas 50 vietų antžeminis parkingas, įvažiavimas iš Perkūno alėjos – esamo vietoje. Renginių metu numatomos papildomos parkingo vietos priešais sporto halę esančioje automobilių stovėjimo aikštelėje (140 vietų), Sporto gatvėje (210 vietų) ir pertvarkomame parkinge rytinėje teritorijos dalyje už stadiono (35) bei 5 autobusų stovėjimo vietos. Automobilių parkavimo vietų skaičiaus poreikis skaičiuotas pagal teritorijoje esantį didžiausią masinių renginių objektą – Dariaus ir Girėno stadioną. Pagal STR 2.06.01:1999 [14], jam reikalinga 670 stovėjimo vietų, tačiau norint užtikrinti kitų teritorijos objektų darnią veiklą renginių metu, prie šio skaičiaus prideda 10%. Bendrai teritorijoje ir aplink ją suplanuojamos 738 automobilių parkavimo vietos renginių metu (39 pav.). Visos su teritorija besiribojančios gatvės yra D kategorijos.

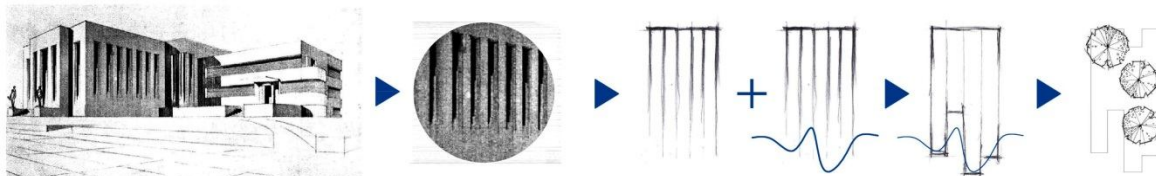
39 pav. Judėjimo teritorijoje schemas

Pėsčiųjų judėjimo srautai planuojami analogiškai – pastovūs ir renginių metu. Tvarkant srautus renginių metu, prioritetas skirtas žmonių srauto laisvam judėjimui į teritoriją ir teritorijos viduje link lankomo objekto. Taip suformuotos pagrindinės pėsčiųjų judėjimo ašys. Dviračių takai projektuojami pagal esamus ir numatomus, suprojektuojamos dviračių parkavimo zonos. Sprendiniai detalizuojami teritorijos ir sklypo sutvarkymo plano brėžinyje (žr. grafines dalies kopiją).

Rekreacinių, žalių ir viešų erdvių kūrimas

Pagal bendrąją atrinktą koncepciją, nuo Sporto gatvės einanti alėja verčiama Sporto šlovės alėja. Iš viso sukuriama 32 grindinės plokštės pagerbti Lietuvos žmonėms už pasiekimus sporte. Į stadiono pusę einantis nuolydis (stadionas 1,5 m – 2.5 m vidutiniškai žemiau visų kitų teritorijos pastatų) performuojamas į viešąją erdvę – betono ir vejos dangų terasas. Jos tinkamos ne tik rekreacijai, bet ir mažo masto visuomeniniams renginiams.

Išsaugomi teritorijos želdiniai – pavieniai ąžuolai, liepų alėja, einanti nuo sporto halės ir susijungianti su Sporto alėja; medžių eilė palei Perkūno alėją praretinama teritorijos vizualiam atidengimui, tačiau visumoje paliekama, nes veikia kaip vizuali skiriamoji juosta tarp kardinaliai skirtingų teritorijų – intensyvios akademinės ir masinių sporto renginių funkcijos ir mažaukščių gyvenamųjų namų zonos. Performuojant ir kuriant naujas žaliąsias erdves, stengiamasi niuansuoti istorinę aplinką (40 pav.). Kaip vizualinis architektūrinės išraiškos šaltinis, naudojama „Fiziško auklėjimo rūmų“ (dabar LSU) ikonografija. Metaforiškai stengiamasi perteikti kietos, modernistinės formos susidūrimą su lanksčia gamtos linija.

40 pav. Želdinių plotų performavimo ir kūrimo vizualinė koncepcija

Virš naujai planuojamo halės priestato ir požeminės stovėjimo aikštelės kuriama žalia viešoji erdvė – dirbtinis kalnas – rekreacinė zona, prasidedanti įkalne rytinėje sklypo pusėje ir formuojanti žalią nuožulą pastato fasadui. Dirbtinis kalno nuolydis susijungia su medine lauko terasa, esančia trečiame priestato aukšte. Taip vėl metaforiškai formuojama jungtis tarp urbanizuotos ir gamtinės teritorijos.

3.4.2. Kauno sporto halės ir jos priestato tūrinių - planinių sprendinių aprašymas

Restauruojant Kauno sporto halę remiamasi turima pastato architektūrinės istorijos ikonografija ir tyrimų metu išreikštais paveldo rekonstrukcijos vizualiniais principais ir kryptimis.

Vizualiniai principai: statinio konstrukcijos matomumas ir sudėtingumas; pastato konstrukcija ir forma pabrėžiama per natūralų ir dirbtinį apšvietimą; formų niuansai su istorine aplinka; architektūrinis ir idėjinis išskirtinumas; šešėlių žaismas; ažūrinis įspūdis, struktūriškai kontrastuojančios medžiagos.

Rekonstrukcijos kryptys:

Vidutinio lygio intervencija rekonstruojant:

1. Avarinės grėsmės pašalinimas
2. Restauracija
3. Pritaikymas

Tūrio formavimo principai:

1. Naujo tūrio intarpas sename
 - Kontrasto ir niuanso jautinis principas

2. Atskiro tūrio sukūrimas

- Niuanso principas

3. Esamo tūrio išryškinimas medžiagomis

- Kontrasto principas

Iš vizualiniais principais ir rekonstrukcijos kryptimis grindžiamų galimybių atrenkami galimai optimaliausia rezultata pasiekiantys variantai (41 pav).

KAUNO SPORTO HALĖS REKONSTRUKCIJOS GALIMYBĖS TAIKANT REKONSTRUKCIJOS VIZUALINIUS PRINCIPUS IR KRYPTIS

Tūrinė erdvinė kompozicija - stačiakampio plano, vientiso tūrio

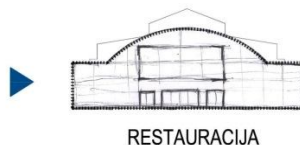
arkinės stogo formos su švieslangiais, skirtais viršutinėms tribūnoms apšviesti

aukštų išplanavimas - tribūnų išplanavimas

fasadų architektūrinis sprendimas - racionalus, be puošybos elementų - sienų plokštumų tipas ir autentiškos angos

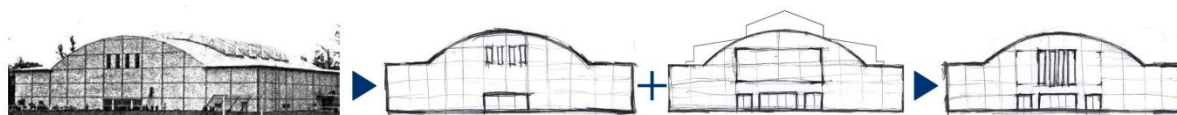

konstrukcijos - stogo - plieninės, kniedytos 60 m pločio arkos, išdėstytos kas 13,5 m.

41 pav. Rekonstrukcijos galimybių studija

Pagrindinis uždavinys, remiantis atliktais istoriniais, vietos ir sociologiniais tyrimais, yra atskleisti pirminį sporto halės minimalistinį tūrį, kuris, bėgant laikui ir prisidedant naujiems architektūros elementams, tapo sunkiai suvokiamas, ir dėl elementų mišrumo neturi vizualinio identiteto (42 pav).

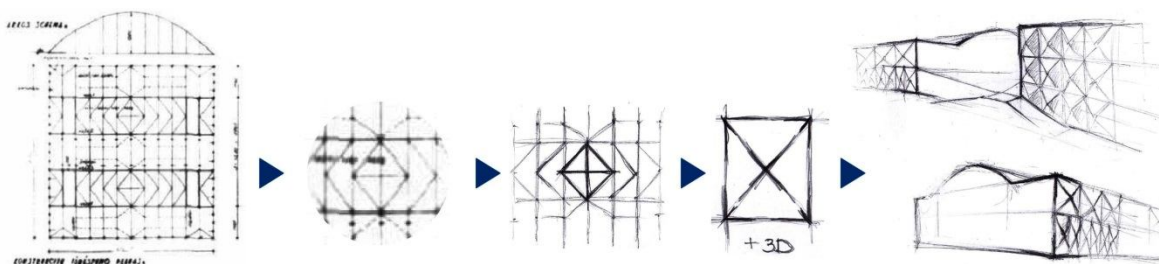

42 pav. Kauno sporto halės fasadų koncepcija

Visuose fasaduose esantys langai, atsiradę po 1962 m. rekonstrukcijos, yra restauruojami naudojant emaliuotą stiklą, o ikonografijoje matomi 4 vertikalūs langai niuanso principu įkomponuojami tamsaus stiklo. Visų fasadų metalinių plokščių apdailos sistema yra restauruojama, siekiant atskleisti originalų fasado suskaidymą. Gerbiant visus pastato

architektūrinius laikotarpius, fasadą skaidantys langai nėra naikinami, tik keičiami į baltai emaliuotą stiklą, o balta rėmo spalva derinama prie fasado, todėl dieną fasadas atrodo visiškai lygus, kaip rodo ikonografinė medžiaga (žr. 1 priedą).

Niuansuojama fasado apdailos sprendimais – halės fasadai, siekiant juos apsaugoti nuo tolimesnių aplinkos veiksnių ir tolimesnės degradacijos, dengiami azūrinėmis plokštėmis, ir taip kuriama ne tik intriga, skatinant lankytoją prieiti arčiau pastatą dengiančios „širmos“, tačiau ir veiksmingai išsaugomos paveldo vertybės (43 pav.).

43 pav. Kauno sporto halės ir jos priestato fasadinės erdvinės sistemos koncepcija.

Baltai dažyto metalo azūrinė erdvinė fasado sistema yra keturkampės piramidės formos; ši forma atkartojama ir naujame ansamblio priestate. X formos fasadinės erdvinės plokštės niuansuoja halės viduje esančių stogo konstrukcijų jungtį. Taip pastato vidaus konstrukcinės vertybės „ištransliuojamos“ į pastato išorę, ir užduodama bendra idėja halės ir jos naujo priestato vizualiniam ryšiui. Toks pat motyvas matomas ir LSU rūmų stiklinio stogo konstrukcijoje (44 pav.).

44 pav. LSU stiklinio stogo konstrukcija

Halės stogo konstrukcija išryškinama natūraliu apšvietimu, atidengiant 6 stoglangių juostas. Esant reikalui, varžybų metu jie yra uždengiami elektroniniais tentais ant bėgelių, kurie tvirtinami prie rekonstruojamos stogo konstrukcijos virš metalinių arkų konstrukcijos. Pagal istorinę medžiagą, konstrukcijos yra juodo metalo, todėl vietoj esamos rusvai pilkšvos spalvos dažomos juodai, visos naujos konstrukcijos, tuo tarpu ir lenktos lubos, dažomos balkšva (off white) spalva, siekiant kuo didesnio kontrasto išryškinant paveldo vertybes (žr. grafines dalies kopiją).

Halės tribūnų planas nekeičiamas, tačiau įrengiamos naujos laiptų pakopos užkilti į tribūnas. Jos yra su įpjovomis nuo praslydimo, ir kiekviena pakopa išryškinama raudonos spalvos linija, taip žymint ne tik naują elementą, bet ir užtikrinant saugumą. Tribūnų viršuje projektuojami turėklai su azūrinio dengimu.

Pagrindiniai įėjimai į halę išlieka esami, tačiau įėjimas iš Ažuolyno g. iš tarnybinio virsta šalutiniu, vedančiu tiesiai į studentų sportinio rengimo centro persirengimo patalpas. Tiesiai iš jų patenkama į salę, kuri dienos metu yra skirta LSU, bei kitų miesto universitetų ir mokyklų (pagal susitarimą) sportiniam rengimui, o vakare ir savaitgaliais atiduodama komercinėms ir visuomenės sportinio sveikatinimo reikmėms. Salė, esant poreikiui, ar vykstant daugiau nei vienam grupiniam užsiėmimui, gali būti atskiriama į keturias atskiras aikštes elektroninių roletinių užsklandų pagalba, specialiai skirtų tokio tipo patalpoms.

Į pastatą įeinant per įėjimo holą „B“, patenkama tiesiai į Lietuvos krepšinio istorijos ekspozicijos galeriją. Jos eksponatus siūloma periodiškai keisti, tačiau taip pat įrengti interaktyvius elektroninius stendus su istorijos ir kitomis duomenų bazėmis, susijusiomis su Kauno sporto hale ir krepšinio istorija.

Esamo priestato vietoje projektuojamas naujas. Priestato pirma dalis formuoja trigubą funkcinę jungtį tarp sporto halės, stadiono ir naujai projektuojamo visuomenės sportinio ruošimo centro. Naujai projektuojamo halės priestato tūris kuriamas remiantis tyrimų metu išreikštais paveldo rekonstrukcijos vizualiniais principais ir kryptimis, niuansuojant halės tūrį, tačiau kontrastuojant medžiagiškumu. Toks sprendimas priimtas, atsižvelgiant į sporto halės minimalistinę architektūrinę raišką, savo projektavimo laikotarpiu vyravusią modernistinę tendenciją. Naujai projektuojama pastato dalis yra šiuolaikinio stiliaus, šiuolaikiškų architektūrinių formų ir planinių sprendinių, sukurianti modernumo vaizdinį, tačiau tūriškai nekonkuruojanti su sporto hale. Naujas priestatas iš Ažuolyno pusės kuriamas kaip rekreacinė zona visą pastato šlaitą paverčiant žalia rekreacine erdve. Tai ne tik kuria malonią, savo aplinką respektuojančią viešą erdvę, bet ir veikia kaip jungties taškas tarp Ažuolyno ir urbanizuotos halės teritorijos, nes į pastatą galima patekti tiesiai iš viršuje esančios lauko terasos.

Rytinis halės fasado apatinė dalis yra negrįžtamai sunaikinta. Sunaikintos apatinės jo dalies vietoje kuriama vasaros renginių ir LSU studentų laisvalaikio terasa, o likusi fasado dalis restauruojama ir apžvelgiama iš terasos ir naujo priestato dalies.

Naujas priestatas kuriamas atsižvelgiant į kontekstą – visi aplinkiniai statiniai yra skirtingo architektūros stiliaus, tačiau savo forma dominantiški ir statiški. Pastato forma pasirinkta nuožulni, susiliejanči su Ažuolyno aplinka, darantis įkalnės įspūdį. Pastato pagrindinis fasadas yra priešingybė vakariniam fasadui – jis savo forma griežtas, medžiagiškumu kontrastuojantis su gretimais esančiais pastatais.

Pirmame aukšte projektuojamos erdvės ir patalpos, padėsiančios aptarnauti Kauno sporto halės pagrindinį pastatą tiek renginių metu, tiek kasdien. Priestatas prie halės jungiasi per sugadinto fasado vietą. Planas yra trapecinės formos, derinamas prie šalimais esančių

statinių. Pirmame ir antrame aukšte yra kuriamas visuomenės sportinio rengimo centras, kuriame projektuojamos sporto salės, trečiame - lauko terasa ir restoranas, turintys tiesioginį ryšį su terasa.

3.4.3. Pastato konstrukcijos ir inžinerinė įranga

Pastato laikančiąsias konstrukcijas – keturias metalines arkas – numatoma sutvirtinti kitomis trimis arkomis tarp jų ir santvara, kuri galėtų išlaikyti švieslentes ir kitą reikalingą įrangą. Halės fasadas yra atnaujinamas ir apšiltinamas iš vidaus, sudūlėjusios metalinės plokštės pakeičiamos analogiškais naujomis. Pagal originalų projektą atkuriamas stogo forma ir 6 švieslangiai, kurie, esant reikalui, uždengiami elektrinėmis žaliuzėmis. Ventiliacijos ir elektros instaliacijoms išvesti projektuojamas techninis aukštas tarp 1 ir tribūnų viršaus. Naujas pastatas projektuojamas lengvų metalinių konstrukcijų – metalinių kolonų tinklas. Parenkama burbulinė perdangos konstrukcija. Stogas – prilydomos dangos, sutapdintas. Virš lauko terasos – tentas, įtempiamas pagal kolonų tinklą.

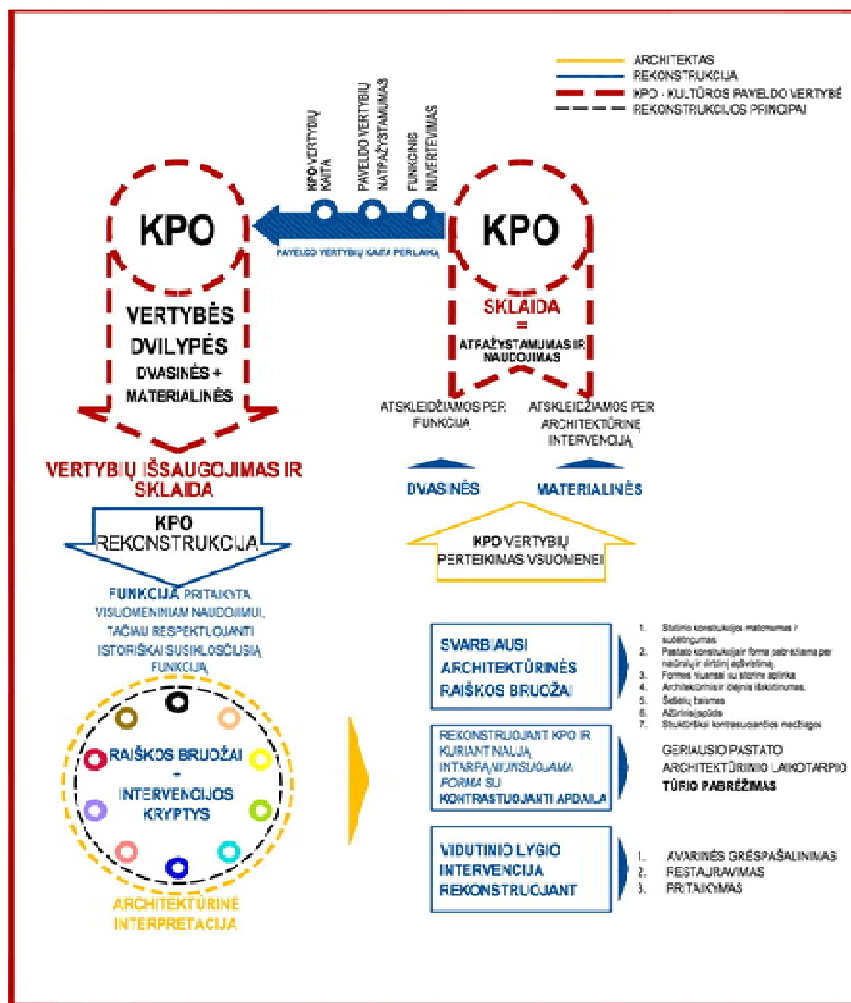
3.4.4. Kiti teritorijoje projektuojami pastatai

Teritorijoje esantiems lauko teniso kortams kuriamas pagalbinis statinys – aptarnavimo ir persirengimo patalpos. Kadangi teritorijos nuolydis nuo „Šlovės“ alėjos eina į rytinę pusę ir per visą teniso kortų ilgį (m.) susidaro ~2,5m aukščio skirtumas, naujas statinys įprojektuojamas į susidariusio kalno vidų. Planai pateikiami grafinėje dalyje.

Kitas projektuojamas statinys – požeminė parkavimosi aikštelė po lengvosios atletikos aikštele. Ji talpina 225 lengvuosius automobilius. Be įvažiavimo ir išvažiavimo iš Perkūno alėjos, projektuojami 4 atskiri išėjimai, 2 orientuoti į sporto halę ir 2 į LSU rūmus. Su 10% įvažiavimo ir išvažiavimo pandusais kartu projektuojami ir 1 m pločio takai. Atstumai iki tolimiausio išėjimo neviršija 50 m. Planai pateikiami grafinėje dalyje.

3.5. Eksperimentinio projekto rezultatų įvertinimas

Eksperimentinis projektas „Studentų ir visuomenės sportinio rengimo centras“ kurtas nuosekliai, visų pirma išsiaiškinus jos paveldosauginių vertybių prigimtį – materialinę ir dvasinę, bei apsibrėžus jų sklaidos galimybes, rekonstrukcijos principus ir kryptis bei jų taikymo galimybes. Visa tai susisteminta į bendrą kultūros paveldo objektų rekonstrukcijos galimybių modelį (40 pav.). Šis modelis pritaikytas Kauno sporto halės rekonstrukcijos eksperimentinio projekto metu.

40 pav. Paveldo rekonstrukcijos pagrindinių vizualinių principų ir rekonstrukcijos krypčių taikymo išvadinė schema

Dvasinės vertybės išryškinamos per funkciją, tuo tarpu materialinės – per architektūrinę formą. Sociologinio tyrimo metu išaiškėjus, jog Kauno sporto halės funkcija prarado aktualumą, o jos dabartinė architektūrinė išraiška neatitinka jos pirminio architektūrinio sumanymo, buvo išaiškinti pagrindiniai rekonstrukcijos vizualiniai principai ir kryptys. Jas pritaikius, Kauno sporto halės rekonstrukcijos eksperimentiniame projekte pasiektas optimalus variantas tarp paveldo vertybių išsaugojimo ir pabrėžimo, bei pastato modernizavimo galimybių. Taikant svarbiausius išaiškintus architektūrinės raiškos bruožus istorinėje erdvėje, gaunamas videoekologiškas ir estetiškas seno ir naujo darnos architektūros pavyzdys. Vienas iš pagrindinių principų – naujo architektūros intarpo formos niuansavimas su senu, tačiau kontrastavimas medžiagiškumu. Pastatas naudojamas ne tik akademiniais tikslais, bet ir visuomeniniais bei komerciniais, taip puikiai užtikrinant jo pastovią veiklą. Kadangi paveldo vertybių išsaugojimo kertinis akmuo yra jų sklaida ir prasmės ištransliavimas visuomenei, sprendimas palikti pirminę susiklosčiusią funkciją, tačiau ją skaidant į skirtingas panaudas dienos metu, užtikrina pastovų paveldo objekto lankomumą.

Šalia kuriamas visuomenės sportinio rengimo centras puikiai įsilieja tiek į teritorijos funkcinį audinį, tiek ir į aplinką, ją respektuodamas ir įsiliedamas į Ažuolyno vaizdinį.

IŠVADOS

1. Literatūroje išnagrinėjus paveldo vertybės sąvoką bei atlikus sociologinius tyrimus ir antrinių šaltinių analizę, nustatyta, kad paveldas yra dvejopo pobūdžio – dvasinis ir materialinis. Jie yra lygiaverčiai savo kultūrine verte, tačiau stengiantis pabrėžti jų vertingąsias savybes, rekonstrukcijos metu tam reikia taikyti skirtingas priemones. Dvasinis paveldas yra semantinio pobūdžio, pasireiškiantis per visuotinę atmintį, kultūrinį identitetą bei stiprią asociaciją su vieta. Dvasinio paveldo sklaidos pagrindas – jo istoriškai susiklosčiusios funkcijos optimizavimas. Materialinis paveldas turi būti vizualiai atpažįstamas, jo vertybės išryškintos.
2. Sociologiniai tyrimai ir antrinių šaltinių analizė atskleidė, jog priimtinausias intervencijos lygis rekonstruojant paveldo objektus – vidutinis (avarijos grėsmės pašalinimas, restauravimas, pritaikymas). Antrinių šaltinių analizės metu išaiškėjo, kad šios krypties rekonstrukcijos modeliui yra būdingas vertybių išryškinimas medžiagų ir spalvų kontrastu, atsirandantys nauji tūriai niansuoja seną, tačiau kontrastuoja medžiagiškumu ir atspindi savo laikmetį.
3. Visuomenė paveldą atpažįsta vizualiai. Jei kultūros paveldo objekte nėra specifinių atpažįstamų bruožų, net ir žinant to objekto svarbą ir istoriją, jis gali būti neatpažintas dėl vizualinio identiteto stokos. Paveldo objekte turi būti išaiškintas ir išryškintas jo vizualinis identitetas.
4. Rekonstravus Kauno sporto halę ir išryškinus bei restauravus jos vertybes, ji taptų vizualiai atpažįstama. Atsižvelgiant į tai, kad pastatas statytas funkcionalizmo laikotarpiu, tačiau nebesugeba vykdyti savo funkcijos, yra keičiamas tiek, kiek to reikia istoriškai susiklosčiusiai funkcijai atgaivinti. Pagrindinė įgyvendinama užduotis – paveldo sklaida ir tolimesnis jo vystymas, įgyvendinama tęsiant pastato ir aplinkinės teritorijos sporto tradiciją ir toliau skatinant sporto pasiekimus Kaune ir Lietuvoje, kurie bus įamžinami Kauno sporto halės „Šlovės take“.
5. Remiantis sociologinių tyrimų rezultatais ir daugiakriterine teritorijos vystymo galimybių koncepcijų atranka, bei atlikus interviu su LSU kancleriu dr. Mindaugu Balčiūnu, Kauno sporto halės funkcija – studentų sportinio rengimo centras, šalia formuojamo naujo priestato funkcija– visuomenės sportinio rengimo centras. Tai užtikrins darnų teritorijos funkcinį vystymąsi, paveldo istorinį tęstinumą ir visuomenės integraciją į paveldo apsaugą ir sklaidą.

6. Tiriamojo darbo metu nustatyta, kad paveldo vertybių sklaida visuomenei yra tiesiogiai susijusi su funkcijos aktualumu. Pastatui praradus funkcinį aktualumą ir leidžiant pastatui fiziškai degraduoti, ilgainiui norint jį rekonstruoti, intervencijos lygis kyla. Priimtinausias intervencijos lygis rekonstruojant yra vidutinis, nes tai užtikrina optimalų pastato pritaikymą.
7. Rekonstravus Kauno sporto halę, galimas jos funkcinis atgijimas ir suaktyvėjimas, palankesnis objekto ir aplinkos semantikos išsaugojimas ir tolimesnis vystymasis. Sukurta šių laikų dvasią ir vertybes turinti atmosfera padės efektyviau vystyti visos artimos aplinkos plėtrą.

SUMMARY

This master's work examines major Kaunas sports hall reconstruction possibilities and formulates theoretical premises of development, which further are applied and confirmed by experimental project.

The final work is developed in four stages. First stage – analysis of literature – defines the concept of heritage reconstruction, heritage values and essential principles of its' protection and dissemination, implementation issues and hypothetical possibilities of solving them. Also, practical experience of heritage reconstruction abroad is examined.

In the stage of empirical studies, gathered and supplemented data which highlights the problematics of Kaunas sports hall reconstruction possibilities and formulated creation principles and theoretical premises for conception. The formulated conception is applied and tested in experimental project – “Students' and public sports training center”.

In the final stage of master's thesis the complete work is analytically reviewed, all stages and their results are systematized, general conclusions are drawn.

During the thesis, it was determined that there are two major kinds of heritage values – material (physical) and spiritual (through use, habit, memory, cultural identity). They both should be highlighted during reconstruction project differently. Spiritual heritage is best disseminated through function, while material heritage - through architectural shape and detail. Best type of intervention is medium, as it guaranties the revitalization of function and building adaption to current standards. New architectural volume in heritage context should nuance in shape of said heritage object, yet contrast in material. Separate material heritage values should be highlighted with use of contrasting color palette and natural or artificial lighting. Yet the changes made will hold for as long, as heritage in question is further used and evolves along with future standards and needs.

LITERATŪROS ŠARAŠAS

Knygos

1. BLAŽIŪNAS, G; BUČIŪTĖ, N; ČAIKAUSKAS, G; DIČIUS, V; KUNCEVIČIUS, S; MARKEJEVAITĖ, L; MIKŠTAS, S; PALEKAS, R; ZIBERKAS, L. *Pastatų tipologija. Pirmoji dalis*. Vilnius, 2011.
2. DAVIES, N; JOKINIEMI, E. *Dictionary of architecture and building construction*. Elsevier, Oxford 2008.
3. DOUGLAS, J. *Building adaption*. Oxford, 2002.
4. SMITH, L. *Uses of heritage*. Abingdon, 2006.
5. WORTHING, D; BOND, S. *Managing built heritage. The role of cultural significance*. Oxford, 2008.

Moksliniai darbai

6. MLINKAUSKIENĖ, A. Lietuvos regioninių parkų nekilnojamojo kultūros paveldo būklės pokyčiai ir jų vertinimo metodika. *Daktaro disertacija*. KTU Statybos ir Architektūros fakultetas, 2010m.).

Teisiniai dokumentai

7. Kauno Ažuolyno sporto statinių komplekso sporto halė. Iš *Kultūros vertybių registras* [žiūrėta 2015-05-20].
<http://kvr.kpd.lt/heritage/Pages/KVRDetail.aspx?lang=lt&MC=15971>
8. *Lietuvos respublikos statybos įstatymas*. Iš *Lietuvos Respublikos Seimas* [žiūrėta 2012-12-01]. Prieiga per internetą:
http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=297903
9. *LR Nekilnojamojo kultūros vertybių apsaugos įstatymas*. Iš *Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos* [žiūrėta 2012-12-01]. Prieiga per internetą:
http://www.heritage.lt/t_aktai/istatymai/nkpai.htm
10. Meeting on Authenticity and Integrity in an African Context. Vertybės autentiškumo klausimai. Iš *UNESCO* [žiūrėta 2013-10-22]. Prieiga per internetą:
<http://whc.unesco.org/en/events/443/>

11. *Nara Document on Authenticity. Experts meeting, 1-6 November 1994.* Vertybės autentiškumo klausimai. Iš *UNESCO* [žiūrėta 2013-10-22]. Prieiga per internetą: <http://whc.unesco.org/archive/nara94.htm>
12. *Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas.* Nekilnojamojo kultūros paveldo ir jo vertybės teisinis reglamentavimas. Iš *Lietuvos Respublikos Seimas*. [žiūrėta 2012-12-01]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=320782
13. *Recommendation on Historic Urban Landscape, 2011* *http*. Autentiškumo apibrėžimas. Iš *UNESCO* [žiūrėta 2013-10-22]. Prieiga per internetą: <http://whc.unesco.org/en/activities/638>
14. *Str. 2.06.01:1999 „Miestų, miestelių ir kaimų susisiekimo sistemos“.* Reikalavimai automobilių parkingui. Iš *Lietuvos Respublikos Seimas* [žiūrėta 2014-03-20]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/oldsearch.preps2?Condition1=76481&Condition2>

Internetiniai šaltiniai

15. Bulota Šarūnas. Kauno sporto halės likimas – politikų rankose. Iš *15min*. 2011, rugpjūtis [žiūrėta 2015-05-20]. Prieiga per internetą: <http://www.15min.lt/naujiena/eurobasket-2011/naujienos/kauno-sporto-hales-likimas-politiku-rankose-389-166949>
16. Getty Conservation Institute atlikto tyrimo medžiaga. Iš *The Getty Conservation Institute* [žiūrėta 2012-10-14]. Prieiga per internetą: http://www.getty.edu/conservation/publications_resources/pdf_publications/values_cultural_heritage.html
17. Halė (pastatas) apibrėžimas. Iš *Vikipedija*. 2013, kovas [žiūrėta 2013-06-15]. Prieiga per internetą: http://lt.wikipedia.org/wiki/Hal%C4%97_%28pastatas%29
18. Hall (concept) apibrėžimas. Iš *Vikipedija*. 2014, rugsėjis [žiūrėta 2015-03-10]. Prieiga per internetą: http://en.wikipedia.org/wiki/Hall_%28concept%29
19. Introduction to videoecology. Iš *Videoecology*. [žiūrėta 2013-06-15]. Prieiga per internetą: http://www.videoecology.com/eng_book.html
20. Kauno sporto hale. Iš *Vikipedija*. 2012, liepa [žiūrėta 2012-12-01]. Prieiga per internetą: http://lt.wikipedia.org/wiki/Kauno_sporto_halė
21. Norvilaitė Giedrė. Reikia saugoti ne paveldą, bet jo vertybes. Iš *ASA*. 2009, sausis [žiūrėta 2013-01-10]. Prieiga per internetą:

<http://lt.lt.allconstructions.com/portal/categories/158/1/0/1/article/7512/reikia-saugoti-ne-pavelda-bet-jo-vertybes>

22. Petrulis Vaidas. Sporto halė Kaune (Išlikęs, k.k.v.r. 15971). Iš Architektūros ir urbanistikos tyrimų centras. [žiūrėta 2015-05-20]. Prieiga per internetą: <http://www.autc.lt/public/HeritageObject.aspx?id=791>
23. Rupeikaitė Vereta. Sporto halė į pensiją nesirengia. Iš Kauno diena [žiūrėta 2015-05-20]. Prieiga per internetą: <http://kauno.diena.lt/dienrastis/naujienos/sporto-hale-i-pensija-nesirengia-247762>
24. Senovės Graikijos architektūra. Iš Vikipedija. 2012, spalio [žiūrėta 2012-12-01]. Prieiga per internetą: http://lt.wikipedia.org/wiki/Senovės_Graikijos_architektūra/
25. TUNBRIDGE, J; ASHWORTH, G. Dissonant heritage: the management of the past as a resource in conflict. J. Wiley, 1996. [žiūrėta 2013-03-09]. Prieiga per internetą: https://books.google.co.uk/books/about/Dissonant_heritage.html?id=Kw4aAAAAYA_AJ
26. WERTSCH, J. Beyond the Individual-Social Antimony in Discussions of Piaget and Vygotsky. Washington University, St. Louis. Iš Massey University of New Zealand [žiūrėta 2015-05-06]. Prieiga per internetą: <http://www.massey.ac.nz/~alock/virtual/colevyg.htm>

Papildomos literatūros šaltinių sąrašas

27. CULLEY, P; PASCOE, J. *Stadium engineering*. London, 2005.
28. GLEMŽA, J.R. *Nekilnojamojo kultūros paveldo apsauga ir tvarkymas*. Vilnius, 2002.
29. HEMS, A; BLOCKLEY, M. *Heritage interpretation*. Abingdon, 2006.
30. *Kultūros paveldo apsauga*. Savastis, Vilnius 1997
31. LATHAM, D. *Creative re-use of buildings. Vol 1*. Shaftesbury, 2000.
32. LATHAM, D. *Creative re-use of buildings. Vol 2*. Shaftesbury, 2000.
33. *Lietuvos architektūros istorija/II*. Mokslo ir enciklopedijų leidykla, Vilnius 1994
34. *Lietuvos architektūros istorija/III*. Savastis, Vilnius 2000
35. WATKIN, D. *A history of western architecture*. Laurence King Publishing 2011
36. WILLIAMSON, K. *Development and design of heritage sensitive sites*. Abingdon, 2010

Darbe naudojamų iliustracijų šaltiniai

- 1 pav. Salle Stengel de Lorentzen. Iš *MAPS*. [žiūrėta 2013-05-06]. <http://www.maps-mag.fr/999/>
- 2 pav. Darlington senoji miesto halė. Iš *Vikipedija*. [žiūrėta 2013-05-06]. http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Darlington_Old_Town_Hall_Market_Hall_and_Clock_Tower_-_geograph.org.uk_-_1326207.jpg
- 3 pav. Vilniaus halės turgus. Iš *Vikipedija*. [žiūrėta 2013-05-06]. http://lt.wikipedia.org/wiki/Vaizdas:Hale_in_Vilnius.JPG
- 5 pav. Sofijos soboras. Iš *Sacred Destinations*. [žiūrėta 2013-12-11] <http://www.sacred-destinations.com/turkey/istanbul-hagia-sophia-photos/slides/exterior-cc-Cybjorg-flickr>
- 6 pav. Kauno sporto halė. Iš *Valstietis* [žiūrėta 2013-12-11] <http://www.valstietis.lt/Pradzia/Naujienos/Lietuvoje/Kauno-sporto-hales-ateitis-vis-dar-neaiski>
- 11 pav. Lantern pavilion eksterjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20] <http://www.archdaily.com/110854/lantern-pavilion-awp-atelier-oslo/>
- 12 pav. Lantern pavilion interjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20] <http://www.archdaily.com/110854/lantern-pavilion-awp-atelier-oslo/>
- 13 pav. Prato loftų eksterjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20] <http://www.archdaily.com/311426/prato-lofts-mdu-architetti/>
- 14 pav. Prato loftų interjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20] <http://www.archdaily.com/311426/prato-lofts-mdu-architetti/>
- 15 pav. Barceloneta turgaus eksterjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20] <http://www.archdaily.com/140622/barceloneta-market-mias-arquitectes/>
- 16 pav. Barceloneta turgaus interjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20] <http://www.archdaily.com/140622/barceloneta-market-mias-arquitectes/>
- 17 pav. Oloron Saint Marie multimedijų centro eksterjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20] <http://www.archdaily.com/131945/oloron-saint-marie-multimedia-center-pascale-guedot-michel-corajoud/>
- 18 pav. Oloron Saint Marie multimedijų centro interjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20] <http://www.archdaily.com/131945/oloron-saint-marie-multimedia-center-pascale-guedot-michel-corajoud/>
- 19 pav. Ford gamybinio pastato eksterjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20] <http://www.archdaily.com/111687/ford-assembly-building-marcy-wong-donn-logan-architects/>

- 20 pav. Ford gamybinio pastato interjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20]
<http://www.archdaily.com/111687/ford-assembly-building-marcy-wong-donn-logan-architects/>
- 21 pav. 800SHOW pastato eksterjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20]
<http://www.archdaily.com/99781/800show-creative-park-logon-architecture/>
- 22 pav. 800SHOW pastato interjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20]
<http://www.archdaily.com/99781/800show-creative-park-logon-architecture/>
- 23 pav. AU Office and Exhibition Space eksterjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20]
<http://www.archdaily.com/82251/au-office-and-exhibition-space-archi-union-architects-inc/>
- 24 pav. AU Office and Exhibition Space interjeras. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20]
<http://www.archdaily.com/82251/au-office-and-exhibition-space-archi-union-architects-inc/>
- 25 pav. Allen Lambert galerijos eksterjeras. Iš *Wikipwdia*. [žiūrėta 2015-05-20]
https://en.wikipedia.org/wiki/Brookfield_Place_%28Toronto%29
- 26 pav. Allen Lambert galerijos interjeras. Iš *Wikipwdia*. [žiūrėta 2015-05-20]
https://en.wikipedia.org/wiki/Brookfield_Place_%28Toronto%29
- 44 pav. LSU stiklinio stogo konstrukcija. Vaido Petrulio nuotrauka, 2011. Iš *AUTC*. [žiūrėta 2015-05-20] <http://www.autc.lt/lt/architekturos-objektai/930?id=930>

Priedų iliustracijų šaltiniai:

- 1 pav. Kauno sporto halės 1 aukšto planas. Iš *AUTC*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.autc.lt/lt/architekturos-objektai/791?rt=3&type=2&ss=sporto%20hal%C4%97>
- 2 pav. Kauno sporto halėstribūnų planas. Iš *AUTC*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.autc.lt/lt/architekturos-objektai/791?rt=3&type=2&ss=sporto%20hal%C4%97>
- 3 pav. Kauno sporto halės skersinis pjūvis. Iš *AUTC*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.autc.lt/lt/architekturos-objektai/791?rt=3&type=2&ss=sporto%20hal%C4%97>
- 4 pav. Kauno sporto halėsišilginis pjūvis. Iš *AUTC*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.autc.lt/lt/architekturos-objektai/791?rt=3&type=2&ss=sporto%20hal%C4%97>
- 5 pav. Kauno sporto halės konstrukcijų išdėstymo schema. Iš *AUTC*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.autc.lt/lt/architekturos-objektai/791?rt=3&type=2&ss=sporto%20hal%C4%97>
- 6 pav. Kauno sporto halės fasadas iš galo. Iš *AUTC*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.autc.lt/lt/architekturos-objektai/791?rt=3&type=2&ss=sporto%20hal%C4%97>
- 7 pav. Kauno sporto halės fasadas iš šono. Iš *AUTC*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.autc.lt/lt/architekturos-objektai/791?rt=3&type=2&ss=sporto%20hal%C4%97>
- 8 pav. Kauno sporto halės istorinė nuotrauka. 1939m. Iš *MIESTAI*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.miestai.net/forumas/showthread.php?t=407&page=92>

- 9 pav. Kauno sporto halės istorinės nuotraukos. 1939m. Iš *MIESTAI*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.miestai.net/forumas/showthread.php?t=407&page=92>
- 10 pav. 1939m. renginys Kauno sporto halėje. Iš *MIESTAI*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.miestai.net/forumas/showthread.php?t=407&page=92>
- 11 pav. Arles halė. Iš *RFR* [žiūrėta 2015-05-20]. [http://www.rfr-group.com/projects/date/project-single-view/?cHash=13ea71cfce50c9abee1c0c5da654a43d&user_rfrprojects_pi1\[project\]=46](http://www.rfr-group.com/projects/date/project-single-view/?cHash=13ea71cfce50c9abee1c0c5da654a43d&user_rfrprojects_pi1[project]=46)
- 12 pav. Mercado de Abastos vaikų laisvalaikio centras. Iš *Design Mena*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.designmena.com/thoughts/artigos-kayar-flooring-chosen-childrens-civic-centre-spain>
- 13 pav. „Flaxmill“ komplekso vizualizacija. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.archdaily.com/235341/ditherington-flax-mill-maltings-in-shrewsbury-wins-heritage-lottery-fund-support-fcb-studios/>
- 14 pav. Restoranas „Druskos namai“. Iš *VANcity Buzz*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.vancitybuzz.com/2012/10/craft-beer-market-vancouver-salt-building-olympic-village/>
- 15 pav. Pullpo reklamos agentūra. Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.archdaily.com/24773/pullpo-advertising-agency-hania-stambuk/>
- 16 pav. „800 Show“ pastatas. Iš *China*. [žiūrėta 2015-05-20].
http://www.china.org.cn/travel/events_festivals/2009-09/21/content_18564838.htm
- 17 pav. "Vandflyverhangaren" pastatas. Iš *Den Offentlige*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.denoffentlige.dk/kunstakademiet-anmelder-medarbejder-million-underslaeb>
- 18 pav. Rygos centrinis turgus. Iš *Concordia*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.concordia.lv/eng/jurmala/latvia/transportation/riga-center-to-jurmala-transport-bus-train.php>
- 19 pav. „Google“ Pitsburgo kontora. Iš *Out of my mind*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://outofmymind.scanlen.com/?p=784>
- 20 pav. "Bartlett Hall" valgykla. Iš *Continental*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://continentalpainting.com/uofc.html>
- 21 pav. "Ford Assembly Building". Iš *Archdaily*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://www.archdaily.com/111687/ford-assembly-building-marcy-wong-donn-logan-architects/>
- 22 pav. "Urban Outfitters Corporate". Iš *Office Snap Shots*. [žiūrėta 2015-05-20].
<http://officesnapshots.com/2012/11/02/urban-outfitters-campus-office-design/>

KAUNO SPORTO HALĖS REKONSTRUKCIJOS GALIMYBIŲ STUDIJA

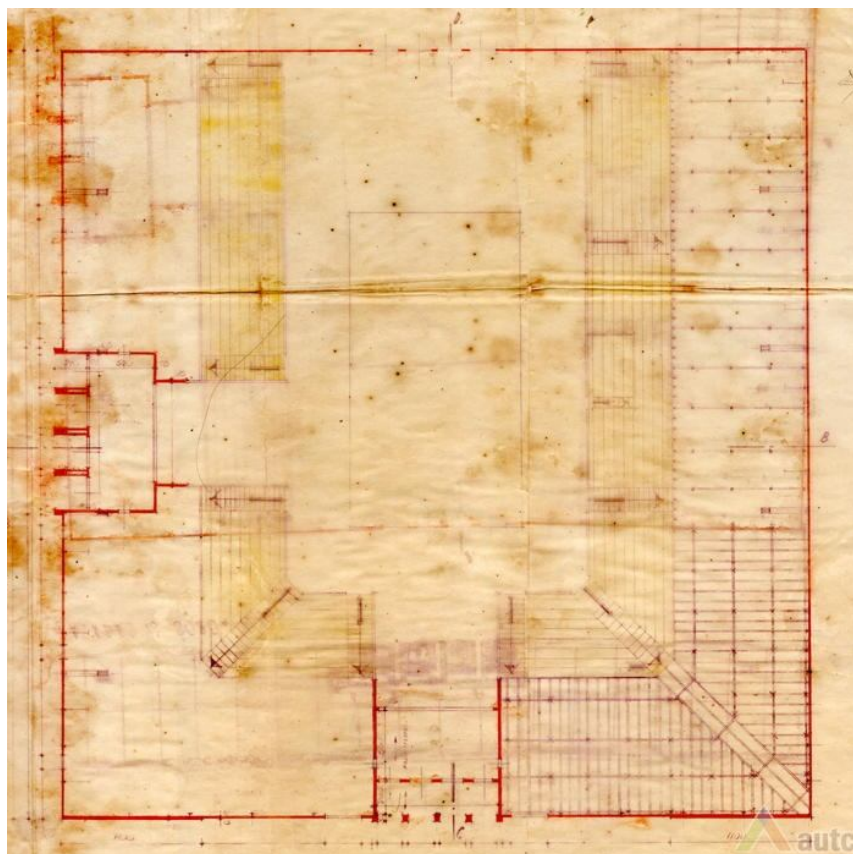
This architectural study board is divided into 14 numbered sections, each containing detailed architectural and urban planning information.

- Section 1:** Project introduction and context, including a site location map and a timeline of the study process.
- Section 2:** Historical and contextual analysis of the site, featuring photographs of existing buildings and a historical map.
- Section 3:** Analysis of existing conditions, including site plans, floor plans, and a list of existing structures.
- Section 4:** Experimental design alternatives, showing various conceptual site plans and floor plans.
- Section 5:** 3D architectural renderings of the proposed building design, showing its integration with the surrounding urban environment.
- Section 6:** Detailed architectural drawings, including floor plans, sections, and elevations.
- Section 7:** Additional 3D renderings and site context views.
- Section 8:** Urban planning diagrams, including site plans and maps showing the building's location within the city grid.
- Section 9:** Further urban planning and site analysis diagrams.
- Section 10:** Large-scale site plan and architectural drawings, including a detailed floor plan of the main building.
- Section 11:** Architectural elevations and sections of the proposed building.
- Section 12:** Additional architectural drawings and elevations.
- Section 13:** 3D architectural renderings of the building from different perspectives.
- Section 14:** Final architectural drawings and elevations.

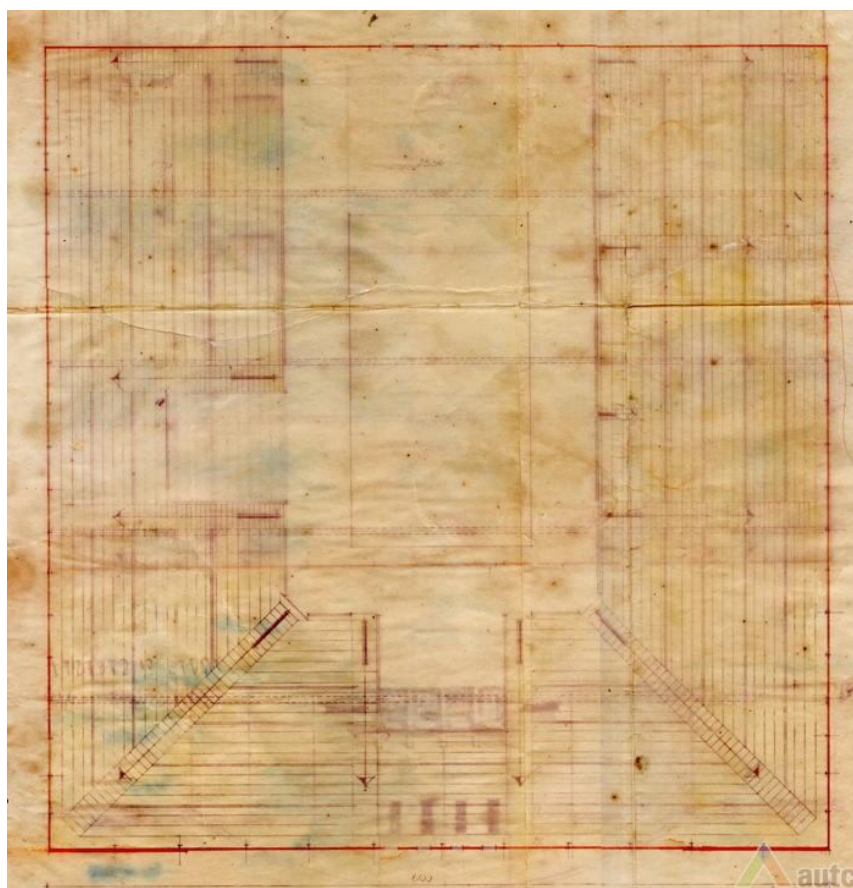
PRIEDAI

- 1 priedas. Kauno sporto halės ikonografinė medžiaga.
- 2 priedas. Kultūros paveldo objektų rekonstrukcijos analogų studija.
- 3 priedas. Sociologinės apklausos anketos.
- 4 priedas. Antrinės objektų atrankos vertinimo lentelė.
- 5 priedas. Senos ir naujos architektūros darnos anketa antrinių šaltinių tyrimui (su balais).
- 6 priedas. Senos ir naujos architektūros darnos anketa antrinių šaltinių tyrimui (išskirti geriausi).
- 7 priedas. Senos ir naujos architektūros darnos anketa antrinių šaltinių tyrimui (su išskirti blogiausi).
- 8 priedas. Alternatyvių Kauno sporto halės įgyvendinimui tinkamų koncepcijų projektinių sprendimų daugiakriterinis vertinimas. Optimalaus projektinio sprendimo parinkimas.
- 9 priedas. Nestruktūruoto tipo interviu su LSU kancleriu dr.Mindaugu Balčiūnu Kauno sporto halės valdymo perėmimo ir veiklos organizavimo klausimais.

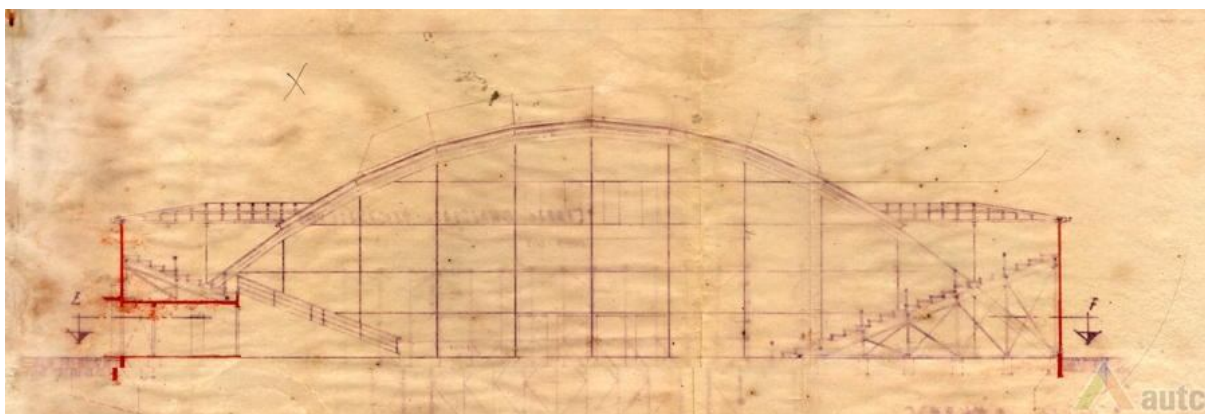
1 priedas. Kauno sporto halės istorinė ikonografinė medžiaga

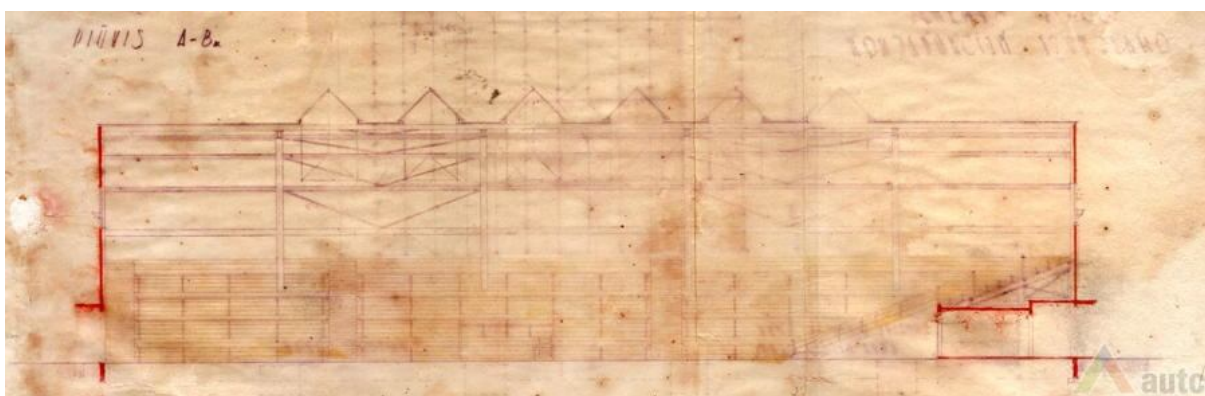
1 pav. Kauno sporto halės 1 aukšto planas

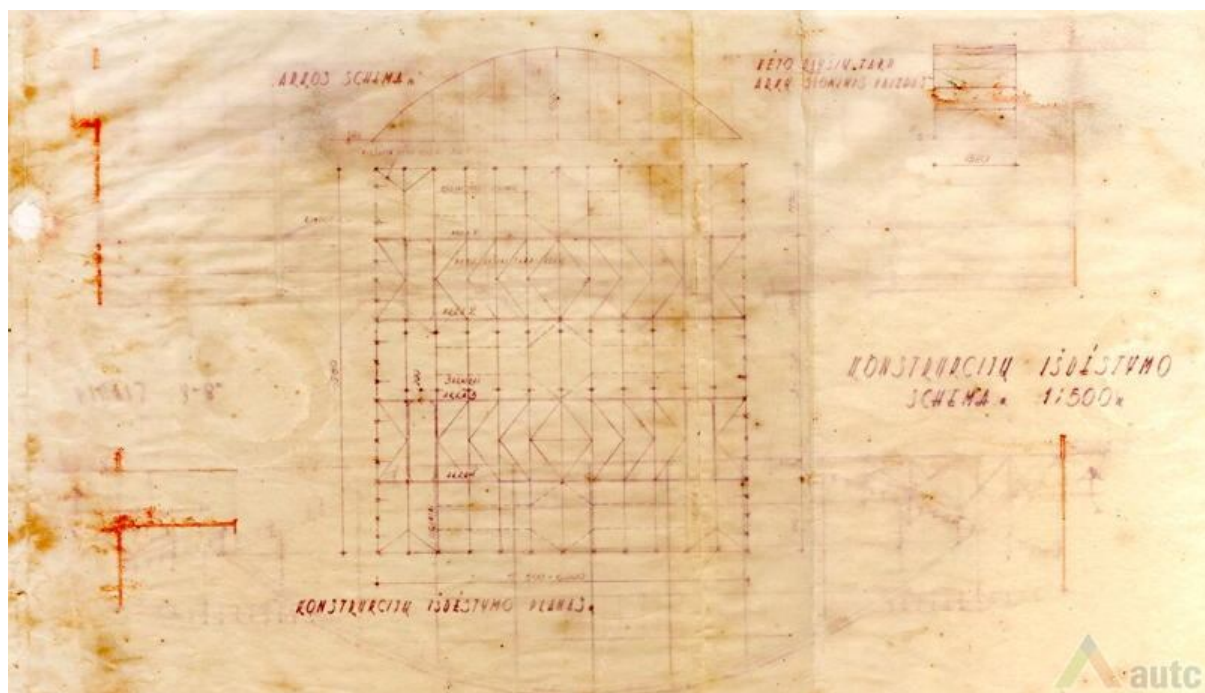
2 pav. Kauno sporto halės tribūnų planas

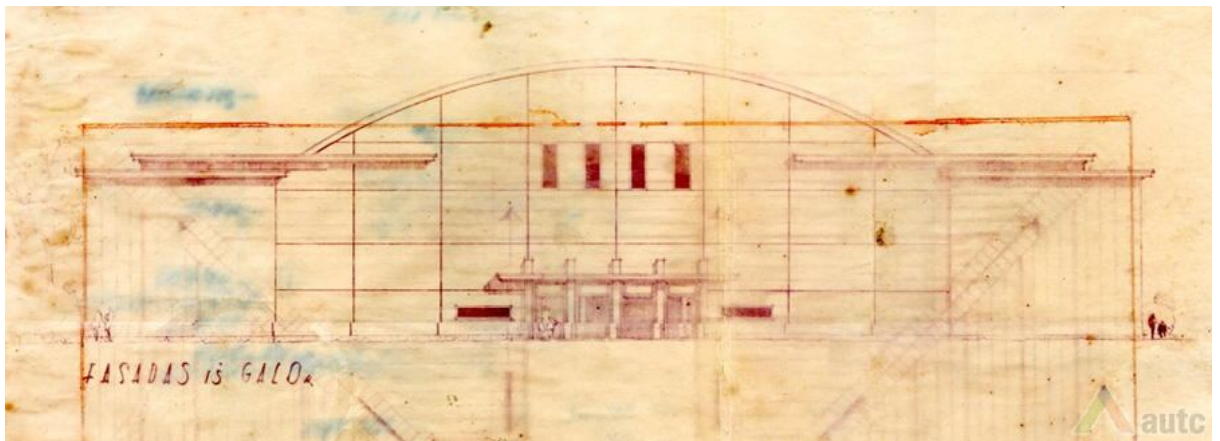
3 pav. Kauno sporto halės skersinis pjūvis

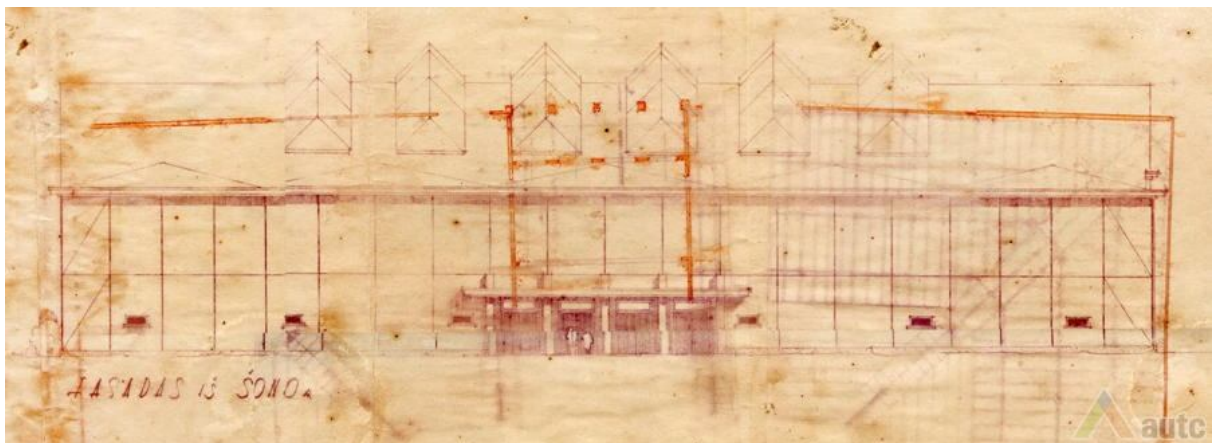
4 pav. Kauno sporto halės išilginis pjūvis

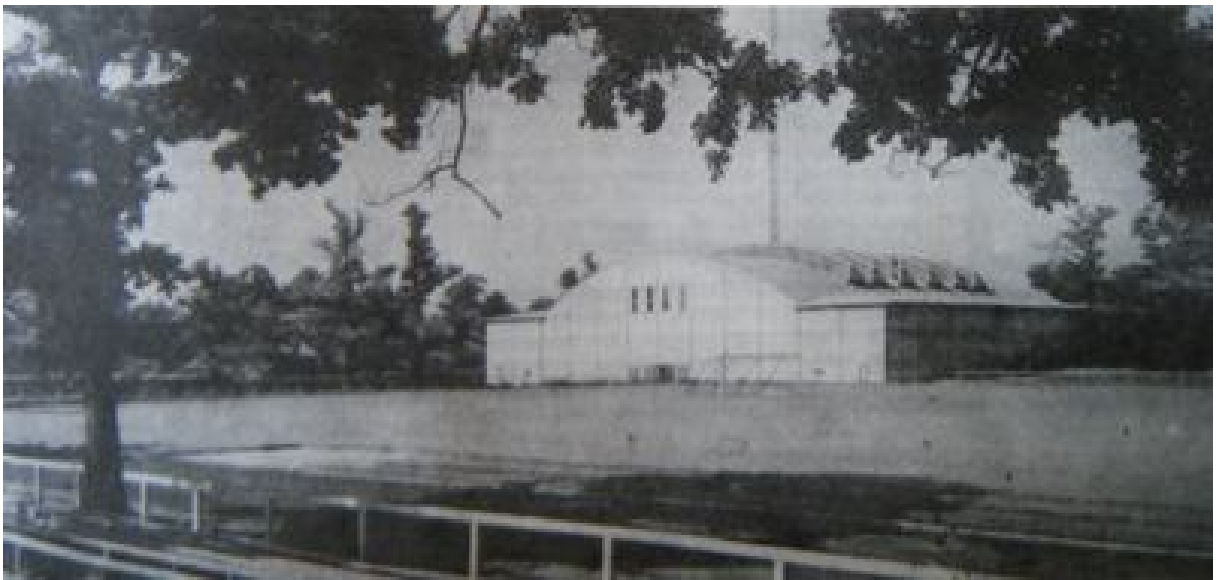
5 pav. Kauno sporto halės konstrukciju iřdĒstymo schema

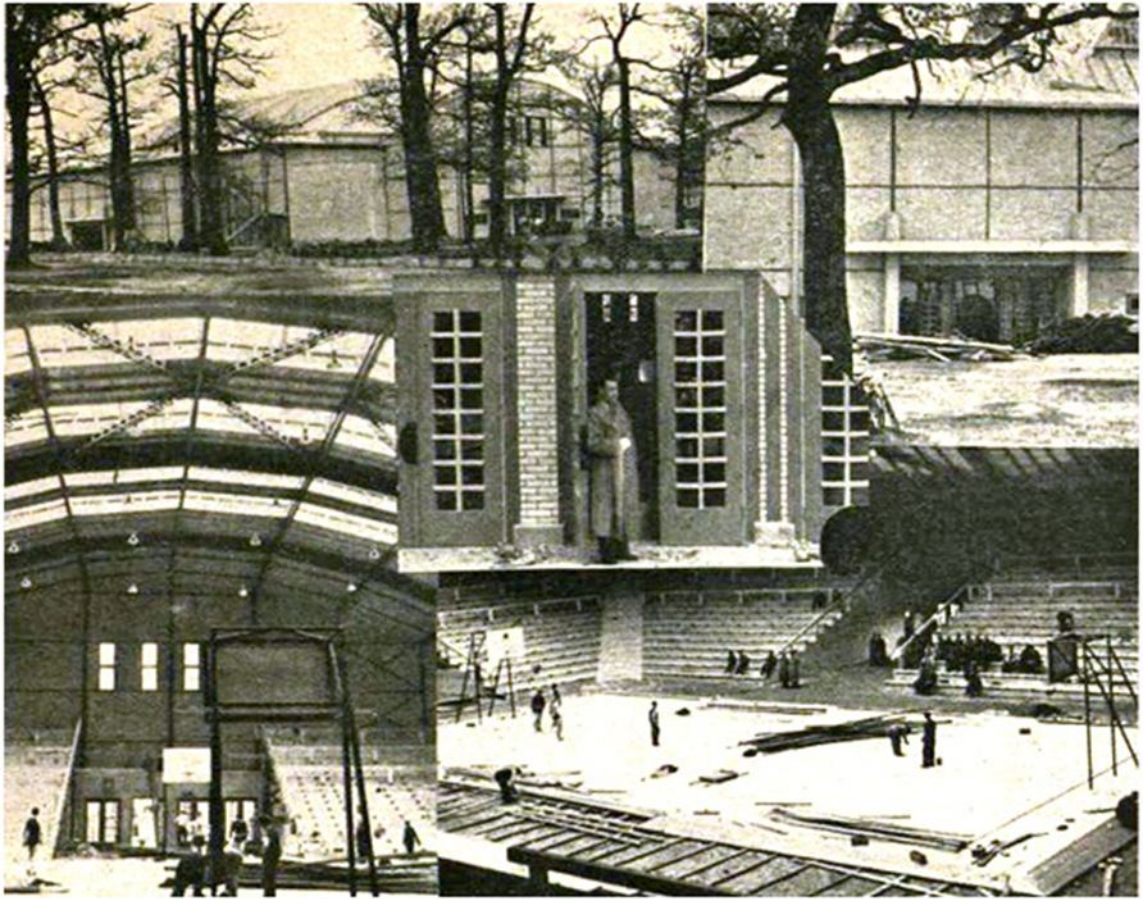
6 pav. Kauno sporto halės fasadas iš galo

7 pav. Kauno sporto halės fasadas iš šono.

8 pav. Kauno sporto halės istorinė nuotrauka. 1939m.

9 pav. Kauno sporto halės istorinės nuotraukos. 1939m.

10 pav. 1939m. renginys Kauno sporto halėje.

2 priedas. Kultūros paveldo objektų rekonstrukcijos analogų studija

11 pav. Arles halė

Pastatas: Arles halė

Anksčiau: traukinių stoties prekyvietė

Tipas: visuomeninių renginių vieta

Vieta: Arles, Prancūzija

Intervencijos lygis: vidutinio lygio intervencija. Pritaikymas

Naudojimas: komerciniais ir visuomeniniais tikslais

12 pav. Mercado de Abastos vaikų laisvalaikio centras

Pastatas: Mercado de Abastos vaikų laisvalaikio centras

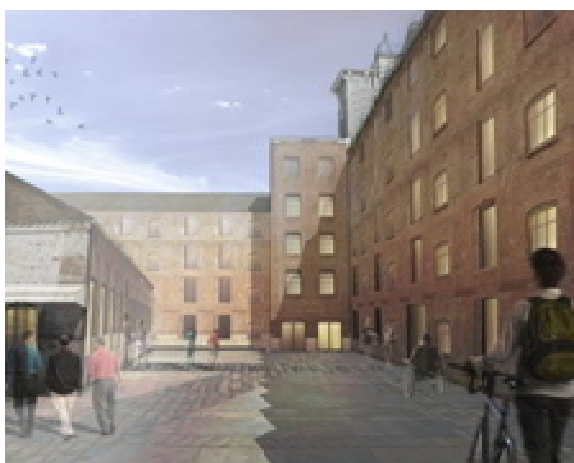
Anksčiau: senasis Alcaniz turgus

Tipas: visuomeninis pastatas

Vieta: Alcaniz, Ispanija

Intervencijos lygis: vidutinio lygio intervencija. Pritaikymas

Naudojimas: komerciniais ir visuomeniniais tikslais

13 pav. „Flaxmill“ komplekso vizualizacija

Pastatas: "Flaxmill" kompleksas

Anksčiau: Ditherington linų malūno ir salyklo pastatų kompleksas

Tipas: visuomeninis multifunkcinis kompleksas

Vieta: Shrewsbury, Jungtinė Karalystė

Intervencijos tipas: vidutinio ir maksimalaus lygio intervencija. Pritaikymas, griovimas.

Naudojimas: Komerciniais tikslais

14 pav. Restoranas „Druskos namai“

Pastatas: restoranas „Druskos namas“

Anksčiau: jūros druskos džiovykla

Tipas: visuomeninis pastatas

Vieta: Vankuveris, Kanada

Intervencijos tipas: vidutinio lygio intervencija. Pritaikymas.

Naudojimas: komerciniais tikslais

15 pav. Pullpo reklamos agentūra

Pastatas: Pullpo reklamos agentūra

Anksčiau: druskos gamykla

Tipas: visuomeninis multifunkcinis pastatas

Vieta: Santiago, Čilė

Intervencijos tipas: vidutinio ir maksimalaus lygio intervencija. Griovimas ir pritaikymas.

Naudojimas: komerciniais tikslais

16 pav. „800 Show“ pastatas

Pastatas: "800 Show"

Anksčiau: elektrinė

Tipas: Visuomeninių renginių vieta

Vieta: Šanchajus, Kinija

Intervencijos tipas: vidutinio lygio intervencija. Pritaikymas

Naudojimas: komerciniais ir visuomeniniais tikslais

17 pav. "Vandflyverhangaren" pastatas

Pastatas: "Vandflyverhangaren" architektų dirbtuvės

Anksčiau: lėktuvų angaras

Tipas: visuomeninis pastatas

Vieta: Kopenhaga, Danija

Intervencijos tipas: vidutinio lygio intervencija. Pritaikymas

Naudojimas: visuomeniniais – komerciniais tikslais

18 pav. Rygos centrinis turgus

Pastatas: Rygos centrinis turgus

Anksčiau: dirižablių angaras

Tipas: visuomeninis pastatas

Vieta: Ryga, Latvija

Intervencijos tipas: vidutinio lygio intervencija. Pritaikymas

Naudojimas: komerciniais tikslais

19 pav. „Google“ Pitsburgo kontora

Pastatas: "Google" Pitsburgo kontora

Anksčiau: "Nabisco" sausainių fabrikas

Tipas: Visuomeninis multifunkcis pastatas

Vieta: Pitsburgas, JAV

Intervencijos tipas: Vidutinio lygio intervencija. Rekonstrukcija ir pritaikymas.

Naudojimas: Komerciniais tikslais

20 pav. "Bartlett Hall" valgykla

Pastatas: "Bartlett Hall" valgykla

Anksčiau: "Bartlett Hall" sporto salė

Tipas: visuomeninis pastatas

Vieta: Čikaga, JAV

Intervencijos tipas: vidutinio lygio intervencija. Rekonstrukcija ir pritaikymas.

Naudojimas: visuomeniniais tikslais

21 pav. "Ford Assembly Building"

Pastatas: "Ford Assembly Building"

Anksčiau: "Ford" automobilių gamykla

Tipas: visuomeninis pastatas

Vieta: Ričmondas, Kalifornija, JAV

Intervencijos tipas: vidutinio lygio intervencija. Pritaikymas.

Naudojimas: komerciniais ir visuomeniniais tikslais

Pastatas: "Urban Outfitters Corporate"
būstinė ir dirbtuvės
Anksčiau: laivyno sandėlis
Tipas: visuomeninis pastatas
Vieta: Filadelfija, JAV
Intervencijos tipas: vidutinio lygio
intervencija. Pritaikymas.
Naudojimas: komerciniais tikslais

22 pav. "Urban Outfitters Corporate"

Apibendrinus, visi sėkmingos rekonstrukcijos pavyzdžiai yra vidutinio lygio intervencijos rekonstruojant, visuomeninio tipo pastatai su komercinės veiklos pobūdžiu. Stebima labai aktyvi funkcijos regeneracija arba kitimas, iš vieno pobūdžio funkcijos keičiasi į multifunkciją, arba naujai pritaikyta funkcija yra intensyviau orientuota į pastovų pastato naudojimą. Fiziškai pastatai transformuojami tiek, kiek to reikalauja pačios funkcijos pokytis, tačiau išsaugomos visos materialios kultūros paveldo vertybės.

3 priedas. Sociologinės apklausos anketos

Kauno sporto halės rekonstrukcijos galimybių studija (visuomeninė apklausa)

Gerbiamas Respondente,

Esu Kauno technologijos universiteto, architektūros magistrantūros studentė. Mano tiriamojo magistrinio darbo tema „Kauno sporto halės rekonstrukcijos galimybių studija“. Šio tyrimo metu siekiama apklausti kiek galima daugiau įvairaus amžiaus ir išsilavinimo žmonių. Labai prašau pasidalinti šia anketa su visais, kurie galėtų ją užpildyti, taip prisidėdami prie vykdomos apklausos. Labai dėkoju už Jūsų dalyvavimą apklausoje.

1. Koks jūsų amžius?

- nuo 18 iki 30
- nuo 31 iki 40
- nuo 41 iki 60
- nuo 61 iki 70
- nuo 71

2. Išsilavinimas:

- Vidurinis
- Profesinė kvalifikacija
- Aukštesnysis
- Nebaigtas aukštasis
- Aukštasis

3. Kuris iš šių žodžių junginių, Jūsų manymu, geriausiai apibūdina kultūros paveldo vertybę? (daug galimų atsakymų)

- Praeities kartų pastatytos, įrengtos, sukurtos ar istorinių įvykių sureikšmintos išlikusios ar neišlikusios medžiaginės kultūros vertybės, tiesiogiai susijusios su užimama ir joms naudoti reikalinga teritorija.
- Žmogiškojo genijaus kūrinys, tos vietovės tradicijų tikrasis atspindys ir kultūrinės ir idėjinės vertės integralumas, perimamumas ir tęstinumas.
- Karta iš kartos paveldimos, perimamos, sukurtos ir perduodamos kultūros vertybės, svarbios etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriu.
- Kita

4. Ar sutinkate su teiginiu, kad kultūros paveldo objektas turi būti vizualiai atpažįstamas?

- Taip
- Ne
- Sunku pasakyti

5. Jūsų manymu, kuris iš pavaizduotų pastatų nėra kultūros paveldo objektas?

- 1
- 2
- 3
- Nė vienas iš jų
- Visi iš jų
- Negaliu pasakyti

6. Pažymekite visus jums patinkančius sporto ir masinių renginių funkcijos pastatus. (daug galimų atsakymų)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12

7. Rekonstruojant kultūros paveldo objektą: (daug galimų atsakymų)

- Jis turėtų vizualiai ir funkciškai išlikti toks pat (visiškai autentiškas)
- Jis turėtų būti funkciškai pritaikytas šiuolaikiniam vartotojui, tačiau vizualiai nepakisti
- Jis turėtų būti funkciškai pritaikytas šiuolaikiniam vartotojui, vizualiai kisti tiek, kiek to reikalauja funkcija, tačiau išlaikyti savo laikmečio architektūrines vertybes
- Jei objektas disonuoja su visuomenei priimtinomis kultūros ar estetikos normomis, neergonomiškas, su limituotomis transformacijos galimybėmis ir yra ekonomiškai neveiklus, jį reikėtų nugriauti
- Kita

8. Kaip, Jūsų nuomone, turėtų būti projektuojamas pastatas šalia kultūros paveldo objekto? (daug galimų atsakymų)

- Pastatas turi imituoti seną.
- Pastatas turi atspindėti savo laikmetį, tačiau nekontrastuoti su šalia esančiu senu.
- Pastatas turi atspindėti savo laikmetį ir kontrastuoti su šalia esančiu senu.
- Kita

9. Kas, Jūsų nuomone, rekonstruojant kultūros paveldo objektą jį darytų patrauklesniu visuomenei? (pažymėkite visus svarbiausius) (daug galimų atsakymų)

- Vizualinis estetiškumas
- Architektūrinis išskirtinumas
- Lengvas pasiekiamumas ir stovėjimo vieta automobiliui
- Jo istorinės reikšmės sklaida vizualine ir memorialine išraiška
- Jo istorinės reikšmės sklaida per jo pirminę funkciją
- Prieinamos viešosios erdvės
- Funkcijų ir pramogų gausa
- Dinamiška aplinka
- Performancinės erdvės

10. Pažymėkite visus jums patikusius pastatų naujos ir senos architektūros darnos pavyzdžius. (daug galimų atsakymų)

11. Išskirkite kultūros paveldo objekto vertybės požymius. (pažymėkite visus svarbiausius) (daug galimų atsakymų)

- Laikiškumas
- Unikalumas
- Kultūrinis identitetas
- Visuotinė atmintis
- Keliamos emocijos
- Potyriai

12. Kuris iš pastatų labiausiai sietinas su Lietuvos krepšinio ir „Žalgirio“ krepšinio komandos istorija? (daug galimų atsakymų)

- Lietuvos Ryto arena
- Kauno sporto halė
- Kauno „Žalgirio“ arena
- Kita

13. Jūsų nuomone, ar Kauno sporto halė yra verta kultūros paveldo paminklo statuso?

- Taip
- Ne
- Kita

14. Vykstant dviems analogiškiems renginiams Kaune, į kurį eitumėte?

- Tą, kuris vyksta Kauno „Žalgirio“ arenoje
- Tą, kuris vyksta Kauno sporto halėje
- Nežinau

15. Kiek įtakos Jūsų pasirinkimui renkantis renginį turi renginio vietos pasiekiamumas?

1 2 3 4 5

Visiškai neturi įtakos Turi labai daug įtakos

16. Kiek įtakos Jūsų pasirinkimui renkantis renginį turi pastato, kuriame vyks renginys, modernumas?

1 2 3 4 5
Visiškai neturi įtakos Turi labai daug įtakos

17. Kiek įtakos Jūsų pasirinkimui renkantis renginį turi renginio vietos kultūrinė ir istorinė svarba?

1 2 3 4 5
Visiškai neturi įtakos Turi labai daug įtakos

18. Kaip manote, kokią funkcijas turėtų atlikti Kauno sporto halė? (daug galimų atsakymų)

- Išlikti masinių sporto ir kultūros renginių vieta.
- Būti pritaikyta Kauno kongresų rūmams.
- Būti pritaikyta Kauno universitetų studentų sporto reikmėms.
- Turėtų plėstis į multifunkcinį kompleksą, tačiau išlikti masinių sporto ir kultūros renginių vieta.
- Būti skirta visuomeniniams tikslams (senjorų susibūrimams, edukaciniams renginiams, visuomenės susitikimams).
- Ją reikia nugriauti ir jos vietoje pastatyti naują objektą.
- Kita

19. Kokia, Jūsų nuomone, yra didžiausia Kauno sporto halės vertybė? (daug galimų atsakymų)

- Jos funkcionalistinio stiliaus architektūra.
- Jos krepšinio ir „sportinės rezistencijos“ sovietmečio okupacijai istorija.
- Jos erdvės perteklius potencialiai transformacijai.
- Ji neturi vertės.
- Kita

20. Ar rekonstravus Kauno sporto halę joje lankytumėtės dažniau?

- Taip
- Ne
- Negaliu pasakyti

21. Keliais žodžiais nupasakokite savo Kauno sporto halės viziją, pateikite pasiūlymus, komentarus ir pastebėjimus (TIK EKSPERTAMS!).

4 priedas. Antrinės objektų atrankos vertinimo lentelė

22 pav. Antrinės objektų atrankos vertinimo lentelė.

Antrinės objektų atrankos vertinimo lentelė		Funkcijos kaita	Dabartinė funkcija	Rekonstruojant intervencijos lygis	Rekonstrukcijos stilius EKSTERJERE	Rekonstrukcijos stilius INTERJERE	Išsaugomos vertybės istorinėje aplinkoje
1.	Lantern pavilion, Oslas, Norvegija	P	V	MAX	KN	KN	KL
2.	Studio in the barn, Ženeva	K	K	VID	I	KN	A,K
3.	Prato loftai, Pratas, Italija	K	G	MAX	K	K	K
4.	Scanavini barn, Santiago, Čilė	K	K	VID	KN	N	A,K
5.	Karališkojo teatro apartamentai, Sidnėjus, Australija.	K	G	VID	KN	K	A
6.	Mediatheek Delft, Delftai, Nyderlandai	K	M	VID	K	K	A
7.	Gunpowder mill, Waltham Abbey, Jungtinė karalystė	K	K	VID	KN	KN	A,K,I,KL
8.	Atlassian ofisai, San Franciskas, Kalifornija	K	K	VID	KON	KN	A,K
9.	Cultural Civic Centre, Palencija, Ispanija	K	V	VID	K	K	A
10	CAP'ADOS, Calais, Prancūzija	K	V	VID	K	K	K
11	Nacionalinis Škotijos muziejus, Edinburgas, Škotija	N	V	VID	KON	KN	A, K, I, KL
12	28 Church street, Wellingborough, Anglija	K	V, K	VID	K	K	A
13	Cinema Pushkinsky, Rusija	N	V, K	VID	K	K	A, K, I, KL
14	Barceloneta turgus, Barselona, Ispanija	N	V, K	VID	K	K	A, K, KL
15	Town hall hotel, Londonas, Anglija	K	K	VID	K	K	A, K
16	Edogawa garage club, Tokijus, Japonija	K	K	VID	K	K	K
17	Multimedijų centras, Oloron Saint Marie, Prancūzija	K	K	VID	KN	K	A,K
18	Walden studijos, Greyserville, Kalifornija	K	K	VID	K	K	A, K
19	Karališkasis Ontario muziejus, Torontas, Kanada	N	V	VID	K	K	A,K,I,KL
20	Hinman tyrimų pastatas, Atlanta, Džordžija	K	K	VID	KON	KN	A, K, I
21	Ford gamybinis pastatas, Ričmondas, Kalifornija	K	V	VID	KON	KN	A, K, I

22	800SHOW kūrybos parkas, Šanchajus, Kinija	K	V	VID	KN	KN	A, K, I
23	Hangzhou Xintiandi Factory H, Hangzhou, Kinija	K	M	VID	K	KN	A, K
24	AU Office and Exhibition Space, Šanchajus, Kinija	K	V	VID	K	K	K
25	Allen Lambert galerija, Torontas, Kanada	P	K	VID	K	K	A,I,KL

- Senos ir naujos architektūros darnos vertinime objektai gavę teigiamą balą – 7 ir daugiau.
- Senos ir naujos architektūros darnos vertinime objektai gavę neigiamą balą – 4,5 ir mažiau.
- Senos ir naujos architektūros darnos vertinime objektai gavę patenkinamą balą – tarp 4,5 ir 7.

5 priedas. Senos ir naujos architektūros darnos anketa antrinių šaltinių tyrimui (su balais)

Įvertinkite architektūrą balais nuo 1 iki 10. 1 - labai bloga, 10 - labai gera.

6 priedas. Senos ir naujos architektūros darnos anketa antrinių šaltinių tyrimui (išskirti geriausi)

Architektūros įvertinimų diferenciacavimo lentelė. Geri architektūros pavyzdžiai - 7 ir daugiau. Blogi architektūros pavyzdžiai - 4,5 ir mažiau

7 priedas. Senos ir naujos architektūros darnos anketa antrinių šaltinių tyrimui (išskirti blogiausi)

Architektūros įvertinimų diferenciacavimo lentelė. Geri architektūros pavyzdžiai - 7 ir daugiau. Blogi architektūros pavyzdžiai - 4,5 ir mažiau

**8 priedas. ALTERNATYVIŲ KAUNO SPORTO HALĖS
ĮGYVENDINIMUI TINKAMŲ KONCEPCIJŲ PROJEKTINIŲ
SPRENDIMŲ DAUGIAKRITERINIS VERTINIMAS. OPTIMALAUS
PROJEKTO SPRENDIMO PARINKIMAS.**

EKSPERTINĖS ANKETOS REZULTATAI

Vertinimo kriterijai:

X1 – Viešųjų erdvių prieinamumas (*balai [1-5]; Max - 5*).

X2 - Paveldo objektų vizualinis atpažįstamumas(*balai [1-5]; Max - 5*).

X3 - Kultūrinis identitetas (*balai [1-10]; Max - 10*).

X4 - Funkcijų gausa(*balai [1-5]; Max - 5*).

X5 - Naujos intervencijos masto galimybė(*balai [1-5]; Max – 5*).

X6 – Pastato neigiamąjį poveikį susiklosčiusiam istoriniam vizualiniam kontekstui(*balai [1-10]; Min - 1*).

X7 - Planuojamos investicijos projektui įgyvendinti (*balai [1-10], Min – 1*).

Jei teigima, kad X_i geresnis už X_j , tai X_{ij} įvertinimas „2“, o X_{ji} – „0“, jei X_i yra lygiavertis X_j , tai X_{ij} ir X_{ji} įvertinami „1“.

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7
X1		0	2	0	0	2	2
X2	2		0	2	2	1	2
X3	0	2		2	2	1	2
X4	2	0	0		1	0	2
X5	2	0	0	1		0	2
X6	0	1	1	2	2		2
X7	0	0	0	0	0	0	

Alternatyvių projektinių sprendimų daugiakriterinis vertinimas, taikant ekspertinį vertinimo metodą

Atliekant skaičiavimus yra taikomas ekspertinio įvertinimo porinio palyginimo metodas. Ekspertiniai vertinimai – tai procesų ar reiškinių, kurie tiesiogiai negali būti išmatuoti, kiekybiniai įvertinimai. Parenkami ekspertai, kurie yra pakankamai kompetentingi, pasižymi intuicija, erudicija bei įvairiapusiškomis žiniomis. Taikant šį metodą alternatyvos parinkimo kriterijai yra lyginami tarpusavyje poromis. Jei teigiama, kad X_i geresnis už X_j , tai X_{ij} įvertinimas „2“, o X_{ji} – „0“, jei X_i yra lygiavertis X_j , tai X_{ij} ir X_{ji} įvertinami „1“.

Atliekama ekspertizę sudarė šie etapai:

1. **Tikslas** – iš trijų galimų koncepcijos alternatyvų parinkti geriausią, tarpusavyje lyginant septynis anksčiau jau pateiktus ir detalizuotus kriterijus.
2. **Ekspertų kolektyvo formavimas**– buvo atrinkti 10 ekspertų, dirbančių ar studijuojančių architektūrinio projektavimo srityje.
3. **Apklauso organizavimas**. Lentelės ekspertai pildė savarankiškai, paaiškinus temą ir teritorijos parinkimo kriterijus.
4. **Ekspertinės informacijos apdorojimas ir analizė** – atlikta gavus apklausos rezultatus.

Buvo sudaryta suminė porinio palyginimo lentelė (1 lentelė).

$$S_i = \sum_{k=1}^m X_{ki} \quad \text{kur } k\text{- ekspertų skaičius, } i\text{-variantų skaičius}$$

Kriterijų vienas kito atžvilgiu reikšmingumo įvertinimas apskaičiuotas pagal formulę:

$$q_i = \sum_j / \sum_i$$

	x1	x2	x3	x4	x5	x6	x7	S _i	q _i	
x1		12	14	12	12	14	8	72	0.17	II-III
x2	8		6	10	12	8	10	54	0.13	V-VI
x3	6	14		12	16	8	16	72	0.17	II-III
x4	8	10	8		12	10	20	68	0.16	IV
x5	8	8	4	8		6	20	54	0.13	V-VI
x6	6	12	12	10	14		20	74	0.18	I
x7	12	10	4	0	0	0		26	0.06	VII
Suma								420	1.00	

1 lentelė. Suminiai porinio palyginimo įvertinimai

Skaičiuojamas konkordancijos koeficientas W :

Ekspertų nuomonių vieningumas parodomas Kendelo konkordacijos **koeficientu W** . Apskaičiuojant konkordacijos koeficientą, naudojami tik po įstrižaine esantys elementai. Ekspertizė laikoma baigta, jei $I > W > 0,6$.

$$W = \frac{4(\sum x_{ij}^2 - m \sum x_{ij} + C_m^2 C_n^2)}{m(m-1) * n(n-1)}$$

$$\sum x_{ij} = 8+6+8+8+6+12+14+10+8+12+10+8+4+12+4+8+10+0+14+0+0=162$$

$$\sum x_{ij}^2 = 8^2+6^2+8^2+8^2+6^2+12^2+14^2+10^2+8^2+12^2+10^2+8^2+4^2+12^2+4^2+8^2+10^2+0^2+14^2+0^2+0^2=1612$$

$m=10$, m – ekspertų skaičius;

$n=7$, n – kriterijų skaičius

$$m \sum x_{ij} = 10 * 162 = 1620$$

$$C_m^2 = \frac{m!}{2!(m-2)!} ; \quad C_{10}^2 = \frac{10!}{2!(10-2)!} = 45$$

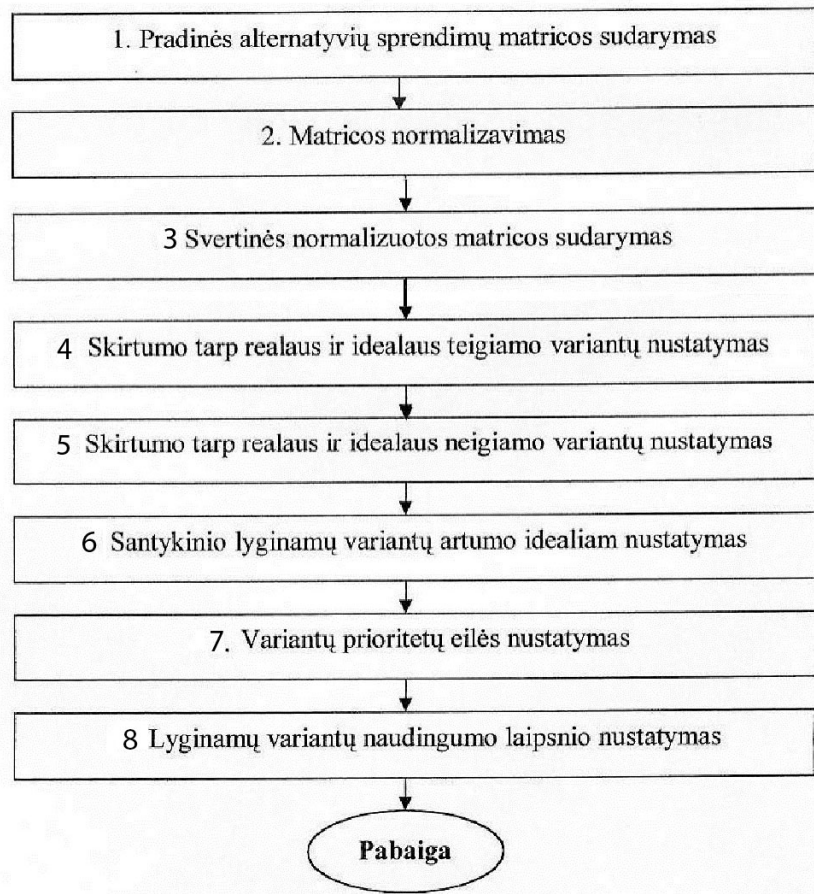
$$C_n^2 = \frac{n!}{2!(n-2)!} ; \quad C_7^2 = \frac{7!}{2!(7-2)!} = 21$$

$$W = \frac{4(1612 - 1620 + 45 * 21)}{10 * 9 * 7 * 6} = 0,99$$

Konkordacijos koeficientas = 0,99, todėl tenkina sąlygą $I > W > 0,6$.

Alternatyvių projektinių sprendimų daugiakriterinis vertinimas taikant artumo idealiam taškui metodą

Šio metodo esmė – apibendrinto kompleksinio kriterijaus formavimas, remiantis lyginamų variantų nukrypimu nuo vadinamojo idealaus, susidedančio iš geriausių nagrinėjamų variantų kriterijų. Artumo idealiam taškui metodo taikymo, kai yra žinomas kriterijų reikšmingumas vektorius (q), algoritmas:

4 pav. Artumo idealiam taškui metodo taikymo algoritmas

I. Pradinės alternatyvių sprendinių matricos P sudarymas.

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
A1	2	4	5	1	2	1	5
A2	3	5	10	3	4	2	10
A3	5	3	5	5	5	3	8
Optimumas	max	max	max	max	max	min	min
a+	5	5	10	5	5	1	5
a-	2	3	5	1	2	3	10

2 lentelė. Architektūrinių alternatyvų daugiakriterinis įvertinimas.

Kriterijai:

K1 – Viešųjų erdvių prieinamumas. Erdvių prieinamumas tiek automobiliu ar pėsčiomis, erdvių sutvarkymas, leidžiantis jas lankyti visą parą, visais metų laikais. Vertinama balais 1-5, kai 5 geriausiai prieinamos, o 1- prasčiausiai prieinamos.

K2 - Paveldo objektų vizualinis atpažįstamumas. Objekto, kaip istorinio paminklo,

vizualinis atpažįstamumas. Vertinama balais 1-5, kai 5 labiausiai atpažįstamas, o 1- mažiausiai atpažįstamas.

K3 - Kultūrinis identitetas. Kultūrinio identiteto išreiškimas per pastato išvaizdą ar jo funkciją. Vertinama balais 1-10, kai 10- labiausiai išreikštas, 1- mažiausiai išreikštas.

K4 - Funkcijų gausa. Objekte planuojamų funkcijų skaičius. Vertinama balais 1-5, kai 5- funkcijų daugiausia, o 1- funkcijų mažiausia.

K5 - Naujos intervencijos masto galimybė. Apžvelgus teritoriją, ar įmanoma ir koku mastu joje projektuoti naujus statinius. Vertinama balais 1-5, kai 5- įmanoma dideliu mastu, o 1- neįmanoma.

K6 – Naujo pastato neigiama įtaka susiklosčiusiam istoriniam vizualiniam kontekstui. Vertinama balais nuo 1-10, kai 10- didžiausia įtaka, o 1- mažiausia.

K7 - Planuojamos investicijos projektui įgyvendinti. Vertinama balais nuo 1-10, kai 10 teritorija reikalauja didelių investicijų projektui, o 1- mažiausiai.

II. Matricos normalizavimas

Matricos normalizavimas atliekamas pagal šią formulę:

$$x_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sqrt{\sum_{i=1}^m x_{ij}^2}}$$

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
A1	0.324	0.566	0.408	0.169	0.298	0.267	0.364
A2	0.487	0.707	0.816	0.507	0.596	0.535	0.727
A3	0.811	0.424	0.408	0.845	0.745	0.802	0.582
Optimumas	max	max	max	max	max	min	min
a+	0.811	0.707	0.816	0.845	0.745	0.267	0.364
a-	0.324	0.424	0.408	0.169	0.298	0.802	0.727

3 lentelė. Normalizuota duomenų matrica.

$$X_{11} = 2 / \sqrt{4+9+25} = 0,324$$

$$X_{12} = 3 / \sqrt{4+9+25} = 0,487$$

$$X_{13} = 5 / \sqrt{4+9+25} = 0,811$$

$$X_{21} = 4 / \sqrt{16+25+9} = 0,566$$

$$X_{22}=5/\sqrt{(16+25+9)}=0,707$$

$$X_{23}=3/\sqrt{(16+25+9)}=0,424$$

$$X_{31}=5/\sqrt{(25+100+25)}= 0,408$$

$$X_{32}=10/\sqrt{(25+100+25)}= 0,816$$

$$X_{33}=5/\sqrt{(25+100+25)}=0,408$$

$$X_{41}=1/\sqrt{(1+9+25)}=0,169$$

$$X_{42}=3/\sqrt{(1+9+25)}=0,507$$

$$X_{43}=5/\sqrt{(1+9+25)}=0,845$$

$$X_{51}=2/\sqrt{(4+16+25)}=0,298$$

$$X_{52}=4/\sqrt{(4+16+25)}=0,596$$

$$X_{53}=5/\sqrt{(4+16+25)}=0,754$$

$$X_{61}=1/\sqrt{(1+4+9)}=0,267$$

$$X_{62}=2/\sqrt{(1+4+9)}=0,535$$

$$X_{63}=3/\sqrt{(1+4+9)}=0,802$$

$$X_{71}=5/\sqrt{(25+100+64)}=0,364$$

$$X_{72}=10/\sqrt{(25+100+64)}=0,727$$

$$X_{73}=8/\sqrt{(25+100+64)}=0,582$$

III Suvestinė normalizuotos $\overline{P^*}$ matricos sudarymas

Kadangi yra žinomas kriterijų reikšmingumas (q), tai šis vektorių stulpelis dauginamas iš normalizuotos matricos atitinkamo stulpelio, gaunama svertinė matrica.

$$X_{ij} = X_{ij} \times q_i;$$

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7
A1	0.056	0.073	0.070	0.027	0.038	0.047	0.023
A2	0.083	0.091	0.140	0.082	0.077	0.094	0.045
A3	0.139	0.055	0.070	0.137	0.096	0.141	0.036
Optimumas	max	max	max	max	max	min	min
a+	0.139	0.091	0.140	0.137	0.096	0.047	0.023
a-	0.056	0.055	0.070	0.027	0.038	0.141	0.045

4 lentelė. Suvestinė normalizuota duomenų matrica.

$$X_{11}=0,324*0,17=0,056$$

$$X_{12}=0,487*0,17=0,083$$

$$X_{13}=0,811*0,17=0,139$$

$$X_{21}=0,566*0,13=0,073$$

$$X_{22}=0,707*0,13=0,091$$

$$X_{23}=0,424*0,13=0,055$$

$$X_{31}=0,408*0,17=0,070$$

$$X_{32}=0,816*0,17=0,140$$

$$X_{33}=0,408*0,17=0,070$$

$$X_{41}=0,169*0,16=0,027$$

$$X_{42}=0,507*0,16=0,082$$

$$X_{43}=0,845*0,16=0,137$$

$$X_{51}=0,298*0,13=0,038$$

$$X_{52}=0,596*0,13=0,077$$

$$X_{53}=0,745*0,13=0,096$$

$$X_{61}=0,267*0,18=0,047$$

$$X_{62}=0,535*0,18=0,094$$

$$X_{63}=0,802*0,18=0,141$$

$$X_{71}=0,364*0,06=0,023$$

$$X_{72}=0,727*0,06=0,025$$

$$X_{73}=0,582*0,06=0,036$$

IV. Skirtumo tarp realaus ir idealaus teigiamo L^+ varianto nustatymas

$$L^+ = \sqrt{\sum_{j=1}^n (f_{ij} - f_j^+)^2}$$

$$=|0,056-0,139|+|0,073-0,091|+|0,070-0,140|+|0,027-0,137|+|0,038-0,096|+|0,047-0,047|+|0,027-0,023|=0,339$$

$$=|0,083-0,139|+|0,091-0,091|+|0,140-0,140|+|0,082-0,137|+|0,077-0,096|+|0,094-0,047|+|0,045-0,023|=0,199$$

$$=|0,139-0,139|+|0,055-0,091|+|0,070-0,140|+|0,137-0,137|+|0,096-0,096|+|0,141-0,047|+|0,036-0,023|=0,214$$

V. Skirtumo tarp realaus ir idealaus neigiamo L^- varianto nustatymas

$$L^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (f_{ij} - f_j^-)^2}$$

$$L_1^- = |0,056-0,056|+|0,073-0,055|+|0,070-0,070|+|0,027-0,027|+|0,038-0,038|+|0,047-0,141|+|0,027-0,045|=0,135$$

$$L_2^- = |0,083-0,056|+|0,091-0,055|+|0,140-0,070|+|0,082-0,027|+|0,077-0,038|+|0,094-0,141|+|0,045-0,045|=0,247$$

$$L_3^- = |0,139-0,056|+|0,055-0,055|+|0,070-0,070|+|0,137-0,027|+|0,096-0,038|+|0,141-0,141|+|0,036-0,045|=0,259$$

VI. Variantų prioritetų eilės nustatymas, $K_{bit,i}$ reikšmės

Randama kiekvienos alternatyvos reikšmė. Racionaliausias sprendimas bus tas, kurio $K_{bit,i}$ bus maksimali.

$$K_{bit,i} = \frac{L_i^-}{L_i^+ + L_i^-}$$

$$K_{bit,1} = 0,135 / (0,339 + 0,135) = 0,285$$

$$K_{bit,2} = 0,274 / (0,199 + 0,274) = 0,579$$

$$K_{bit,3} = 0,259 / (0,214 + 0,259) = 0,548$$

VII. Lyginamų variantų naudingumo laipsnio nustatymas

Nustatant naudingumo laipsnį, lyginama nagrinėjamo varianto reikšmė su idealaus varianto reikšme:

$$N = \frac{K_{bit,i}}{K_{bit,max}} * 100\%$$

$$N_1 = (0,285 / 0,579) * 100\% = 49\%$$

$$N_2 = (0,579 / 0,579) * 100\% = 100\%$$

$$N_3 = (0,548 / 0,579) * 100\% = 95\%$$

Išvada:

Atlikus skaičiavimus, matoma, kad optimaliausia alternatyva yra **Nr.2** – „Studentų ir visuomenės sportinio rengimo centras“

9 priedas. Interviu su LSU kancleriu dr. Mindaugu Balčiūnu Kauno sporto halės valdymo perėmimo ir veiklos organizavimo klausimais

Pirmas interviu su LSU atstovais atliktas 2014 metų vasario mėnesį. Tuo metu interviu atliktas telefonu su ryšiu su visuomene skyriaus atstovu, tačiau nebuvo oficialiai įrašytas. Pakartotinis interviu darytas oficialiai 2015 metų kovo 24 dieną su LSU kancleriu dr. Mindaugu Balčiūnu, atsakingu už Kauno sporto halės perėmimą LSU reikmėms ir plėtros strategijas.

Interviu - nestruktūruoto tipo ir atvirų klausimų. Jo metu stengtasi nusistatyti darbo uždavinius, kryptis ir apimtį. Žemiau pateikiama redaguota ir susiteminta versija.

***Klausimas.** Kauno sporto halę ir Dariaus ir Girėno stadioną atidavus LSU, kokias pagrindines funkcijas atliktų šie objektai?*

Atsakymas. „Pagrindinės funkcijos, aišku, būtų susietos su Kauno bendruomenės sporto, sveikatinimo, rekreacijos poreikio tenkinimu <...>, pagal universiteto misiją ir veiklos kryptį, mes tai susietume maksimaliai su (visuomenės) sveikatinimu. Esame vedę diskusijas su trimis Kauno universitetais (VDU, Kauno Kolegija, Aleksandro Stulginskio Universitetu) ir su dviem sporto mokyklom. <...> Daugiau kalbu apie halę, o stadiono visam eksploatacijoje ir apkrovime reikėtų kooperuotis lengvosios atletikos federacijai, tiek Kauno ir Lietuvos, esamiems futbolo klubams. Dėl stadiono yra daugiau atviras klausimas. Pagrindinis finansinis krūvis išlaikymui tenka stadionui, o jo apkrovimas yra labiausiai komplikotas. <...> Poreikis tokių erdvių (Kauno sporto halės) tikrai didelis, padarius 3-4 atskiras aikšteles – krepšinio, teniso, badmintono ir daug kitų veiklų. <...>Halę, kaip objektą išlaikyti nebūtų jokios problemos, o stadionas - problematiškas. Su savivaldybės ir ministerijos pagalba galima sukurti savistovėje išlaikomą objektą (tik apie sporto halę). <...> Apibendrinant, tai būtų viešo intereso tenkinimas, skirtas sporto, sveikatinimo, rekreacinių paslaugų teikimui.“

***Klausimas.** Atsižvelgiant į ilgametę universiteto plėtros strategiją, kaip kistų Dariaus ir Girėno sporto centro teritorija?*

Atsakymas. „Ji būtų adaptuota žymiai didesniai pastoviam lankytojų srautui, bet jis nebūtų orientuotas į masinius renginius. Tai daugiau būtų kasdienio naudojimo objektas, kada jame tilptų tiek studentai ir mokyklinio amžiaus vaikai, net priešmokyklinio amžiaus vaikai, ir

komercinis laikas, kuomet patalpos būtų nuomojamos verslininkams ar (sporto) profesionalams. <...> Konkrečiai halę reikėtų šiek tiek modifikuoti, <...> yra specialios užuolaidos perskirti erdvę. <...> (Halė) iš karto gali transformuotis į vieną didelę aikštę, reikalui esant.<...> Danga galėtų būti ir viena – parketas. Salės futbolo nekultivuotume. <...> Dėl stadiono yra daugiau klausimų, nes ten investicijų reikia žymiai, žymiai daugiau.“

Klausimas. *Kokias galėtumėte įvardinti pagrindines LSU problemas, susijusias su patalpomis, jų ergonomika, trūkumu ar ateities vizija?*

Atsakymas. „Sporto bazė. Didžiulis paradoksas, bet Lietuvos Sporto Universitetas neturi net tinkamų išmatavimų žaidimų sporto salės. <...> Didžioji sporto dalis susijusi su žaidimais, tai yra – krepšinis, rankinis, tinklinis... Mūsų salė statyta 1934 metais, keisti nieko negalime, nes tai yra paveldas. Ji neatitinka net minimalių išmatavimų, tai reiškia – negalime vykdyti varžybų, net treniruočių, iš principo, pratybas yra pavojinga vykdyti – nuo linijos iki sienos yra vienas žingsnis. <...> Kažkada visas kompleksas (t.y. stadionas ir halė) irgi priklausė tuometiniam institutui, netgi stadionas yra statytas mūsų tuometinių studentų. Būtų logiška ir istoriškai teisinga grąžinti universitetui, bet, aišku, yra didžiausia problema - atidavimas halės turto universitetui - galimas dviem būdais. Tai yra panaudos ir patikėjimo teise. Panaudos teise, kaip ir nori (Kauno) savivaldybė,<...> neleidžia vykdyti jokių komercinių paslaugų. Tai reikštų bankrotą. Antras dalykas, valstybės turtas galėtų būti perduotas patikėjimo teise, bet patikėjimo teisė reikštų tai, kad (Kauno) savivaldybė atsisako šito turto, (ji) perduoda Vyriausybei, Vyriausybė – Švietimo ministerijai, o Švietimo ministerija perduoda mums. Tuomet mes jau galim vykdyt komercinę veiklą, mes galim vystyti kaip savo turtą, ir netgi Švietimo ministerija prisideda finansuojant. Buvusi valdžia to niekaip nenorėjo padaryti, o panaudos teise, kad užsikraut mums maždaug 20% viso universiteto biudžeto, mes sau negalim to leisti. Mūsų studijų procesas neatneša šitiek pelno, kad galėtume dengti tokias išlaidas, o jokios komercinės veiklos mes vykdyt negalim. <...> Deklaruojama, kad nori (halę) atiduot, bet tokia forma, kad mes negalim priimti. Dabar sporto kompleksas merdi, o mes norim pokyčių.“

Klausimas. *Įvardinkite, Jūsų manymu, svarbiausias Kauno sporto halės vertybes, ir kokia būtų LSU strategija jas saugant ir plėtojant.*

Atsakymas. „Mes su paveldu mokam tvarkytis jau nuo seno. Tai rodo ir šie rūmai (LSU). Mes norėtumėm paveldą parodyti kaip sporto objektą, kaip sporto istorijos paveldą. Mes

norėtumėme, kad žmonės sužinotų, kur jie lankosi, kad tai – istorinė vieta. Norėtumėm įrengti muziejų, eksponuoti tos vietos istoriją. Ir tai labai pasitarnautų visuomenės švietime. Kauno sporto halės vertybes reikia saugoti, bet jos negali būti grynai muziejinės, jos turi nešti realią naudą per veiksmą. <...> Halė tarnautų prigimtinei savo funkcijai – sportui, sveikatinimui, rekreacijai. Jos panaudojimas žymiai išsiplėstų. <...> „Žalgirio“ istoriją eksponuoti norėtume viename iš holų, prieinamame visuomenei.“

Klausimas. *Kokių dar papildomos funkcijos pastatų reikia LSU?*

Atsakymas. „Lengvosios atletikos aikštelės vietoje yra nagrinėjamos galimybės statyti maniežą. Ir mums, ir Lietuvai bendrai trūksta maniežų. <...> Problema – jis nelabai telpa. Iš pradžių manyta, kad vietos užteks, tačiau vėliau išaiškėjo, kad netelpam.

<...> Studentai apgyvendinami priešais apšilimo aikštelę esančiame bendrabutyje, tačiau taip pat baigiam perimti „Sporto“ viešbutį, ir transformuosim jį studentų bendrabutį.“